

SPOMINSKA OBELEŽJA PRIPOVEDUJEJO Literarni natečaj

Šolsko leto 2025/26

SPOMINSKA OBELEŽJA PRIPOVEDUJEJO LITERARNI NATEČAJ, ŠOLSKO LETO 2025/2026

(elektronska verzija knjige)

Urednik: dr. Alojz Šteiner

Jezikovni pregled: dr. Bojan Macuh

Oblikovanje in računalniški prelom: Video Studio Signal d. o. o.

Naslovnica: foto Dani Mauko, oblikovanje Miha Vöröš - Video Studio Signal

Fotografije: Dani Mauko, Janez Kološa, Branko Košti, Valentina Sreš, avtorji prispevkov idr.

Izdajatelji in založniki: Domoljubne in veteranske organizacije iz Pomurja:

- Policijsko veteransko društvo Sever Pomurje, Murska Sobota
- Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Pokrajinski odbor in območna združenja v Pomurju, Murska Sobota
- Zveza slovenskih častnikov, območna združenja v Pomurju, Ljutomer
- Zveza združenj borcev za vrednote NOB, Pokrajinski svet za Pomurje in združenja v Pomurju, Ljutomer
- Društva general Maister v Pomurju, Murska Sobota
- Društvo vojnih invalidov Pomurja, Murska Sobota
- Domoljubno krajevno združenje Puconci, Puconci
- Društvo Primorci in Istrani v Prekmurju, Pince Marof
- Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija, Petanjci

Produkcija: Video Studio Signal d. o. o., Murska Sobota

Naklada: 150 USB nosilcev

Murska Sobota, april 2026

Vse pravice pridržane. Noben del te publikacije ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v katerikoli obliki oziroma na katerikoli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače brez predhodne pridobitve soglasja lastnikov avtorskih pravic, tj. izdajatelja.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

821.163.6-93-82(0.034.2)

LITERARNI natečaj (2025-2026 ; Pomurje)

Spominska obeležja pripovedujejo [Elektronski vir] : literarni natečaj : šolsko leto 2025/2026 : [elektronska verzija knjige] / [urednik Alojz Šteiner ; fotografije Dani Mauko ... et al.]. - E-knjiga. - Murska Sobota [etc.] : Policijsko veteransko društvo Sever Pomurje [etc.], 2026

ISBN 978-961-97403-0-9 (Policijsko veteransko društvo Sever Pomurje)
COBISS.SI-ID 274131715

Posvečeno
35-letnici osamosvojitve in obrambe samostojne
Republike Slovenije

ZVEZA VETERANOV
VOJNE ZA SLOVENIJO

35 / let ponosa.
let poguma.
let Slovenije.

KAZALO

	Kolofon	2
	Posvetilo	3
	Kazalo	4
	BILTEN LITERARNEGA NATEČAJA 2025/2026	7
Janez KOSI	Predgovor predsedujočega Koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja v letu 2026	8
Alojz ŠTEINER	Uredniški uvodnik – Ohranjanje zgodovinskega spomina je gledanje resnici v oči	9
	Organizatorji literarnega natečaja 2025/2026 – Domoljubne in veteranske organizacije Pomurja	12
Alojz ŠTEINER	8. Literarni natečaj »Spominska obeležja pripovedujejo« domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja v šolskem letu 2025/2026	17
Alojz ŠTEINER	Pregled mentorjev po šolah in mentorstvih avtorjev	20
Alojz ŠTEINER	Pregled nagrajenih prispevkov in prejemnikov medalj	22
	Oblikovne rešitve medalj, priznanj, zahval ter USB	25

	PRISPEVKI LITERARNEGA NATEČAJA 2025/2026	30
	Prozni prispevki dijakov srednjih šol	31
Lara KAVAŠ	Kako smo dobili svojo državo?	32
Izza BALAŠKO	Kako smo dobili svojo državo?	34
Sofija JURJOVIČ	Zakaj?	37
Jan HORVAT in Rok HORVAT	Spomin na drugo svetovno vojno skozi pripovedi najine prababice	38
Urška ZAVRATNIK	Ko je tišina govorila več kot besede	40
Tijan SEDONJA	Vsi za enega, eden za vse...	42
	Prozni prispevki učencev 7., 8. in 9. razreda osnovne šole	44
Ana Tisa ŠUMAK	Mihael Magdič, eden izmed talcev, ki so padli v Cezanjevcih	45
Ana TRSTENJAK in Živa RAUTER	Priznam, da me je bilo strah	48
Zoja ORNIG	Spomini ki opominjajo – vojna v domačem kraju	51
Nuša NEMEC	Moja domovina, naša država, Republika Slovenija	54
Klara POLANEC	Lojzka Schubert o svojem očetu - talcu v Cezanjevcih	56
Neja VOGRINČIČ	Pot do samostojne Slovenije	58
Alina BAGOLA	Od plebiscita do samostojne države	60
Tijana LOVENJAK	Ko smo Slovenci stopili skupaj	62
Matic ŠAFARIČ	Dedkova pripoved	63
Ajda ORNIG	Intervju - Spomini na pot v samostojno Slovenijo	65
Otja JEREBIC	Kako smo dobili svojo državo?	68
Alina RADUHA	Intervju s prababico o vojni za Slovenijo	69

Prozni prispevki učencev 4., 5. in 6. razreda osnovne šole		70
Julija GJEREK	Spomini na osamosvojitveno vojno v Občini Razkrižje	71
Jurij KAŠIĆ	Intervju z dedkom	73
Žiga SEVER	Kako smo dobili svojo državo?	75
Julija MAKOTER	Poslednje pismo	76
Rene NEMEC	Moj dedek, diverzantski poveljnik	78
Pesmi srednješolcev		79
Vita FARTEK	Tisti junij, ko smo odrasli	80
Tara SOBOČAN	Pot do svobode	81
Jadranka IKANOVIĆ	Čez strah, nazaj k imenu	82
Klementina SEGERI	Domovina	83
Lana FICKO	Naša pot	84
Jure UKMAR	Mi Slovenci smo	85
Pesmi učencev 7., 8. in 9. razreda osnovne šole		87
Kaja ŠIFTAR in Selina LEBAR	Pogled v zgodovino	88
Tija ANDREJEK	Ti, moja domovina	90
Zala SLAVIČ	Slovenija je moj dom	91
Ava ROVŠNIK	Glas svobode	92
Alja KOCIPER	Rojstvo domovine Slovenije	93
Liam ŠALAMON	Težki časi	94
Tanisa VOGRINČIČ	Osamosvojitve Slovenije	95
Neli BOLDIŽAR	Moja Slovenija	96
Samo MOGE	Osamosvojitve	97
Julija CEVEC in Neli GORZA	En glas, ena domovina	98
Tara OTOPAL	Leto, ko smo stopili skupaj	99
Polona JEREBIĆ	Upanje v viharju	100
Živa MAUKO	Svobodna pot	101
Maša BOROJEVIĆ	Ponosna sem Slovenka	102
Adam Taj SIJANTA	Slovenija država naša	103
Eva Julija ČOH	Spomin še boli	104
Ema PELCAR	Slovenija	105
Maks PALNEC	Naša pot	106
Kim MOLJK	Domovina	107
Julija PAR	Slovenija – naš dom	108
Vita PODLESEK	Spomin na pogum	109
Tonja PREMUŠ	Mi smo	110
Ema JENEŠ	Naša domovina	111
Johanna ZAVEC	Slovenija, naš dragi dom	112
Aida LEPOŠA	Osamosvojena država	113

Eva RECEK	Naša država	114
Mija DIETNER	Domovina	115
Staš STERNIŠA	Vojak	116
Pesmi učencev 4., 5. in 6. razreda osnovne šole		117
Ana ZADRAVEC	Naša Slovenija	118
Tadej ROŠKAR	Slovenski vojak	119
Zoja PETROVIČ	Slovenija	120
Marina KUNČIČ in Melani KUNČIČ	Slovenija	121
Eva KUKEC	Odmevi, ki ne ugasnejo	122
Stella STANEK	Slovenija	123
Katarina TRSTENJAK	Strašna vojna	124
Maja ŠIC	Moja domovina Slovenija	125
Hannah OVSENJAK in Ella OVSENJAK	Slovenija	126
Teja SENČAR	Življenje v vojni	127
Valentina CIMERMAN	Slovenija - naša domovina	128
Rok ZALOKAR	Srečna Slovenija	129
Gabrijel KARNET in Oliver KLEMENČIČ	Moja domovina	130

DODATKI		131
Alojz ŠTEINER	Pomurski viri o osamosvajanju in vojni za samostojno Slovenijo	132
Alojz ŠTEINER	Seznami spominskih obeležij v Pomurju, povezani z osamosvojitvijo in vojno za samostojno Slovenijo	135
Anton KOSI	35. obletnica manevrske strukture narodne zaščite v Pomurju – Okrogla miza na sejmu SOBRA v Gornji Radgoni, 27. septembra 2025	145
Ksenija GLAŽAR	O literarnem natečaju Vanekov ogracek mladih talentov v letu 2025	149
Branko KOŠTI in Anton KOSI	O kvizu »Kako smo branili osamosvojitvene procese Republike Slovenije«	154
Ksenija GLAŽAR	Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija smelo utrjuje pot v novo desetletje	158
Foto galerija predhodnega natečaja		164

**SPOMINSKA OBELEŽJA
PRIPOVEDUJEJO**

**BILTEN LITERARNEGA NATEČAJA
2025/2026**

Dr. Alojz Šteiner, urednik

PREDGOVOR PREDSEDUJOČEGA KOORDINACIJE DOMOLJUBNIH IN VETERANSKIH ORGANIZACIJ POMURJA V LETU 2026

Spoštovani mladi ustvarjalci, mentorji, starši in ljubitelji pisane besede!

Pred vami je publikacija literarnega natečaja »Spominska obeležja pripovedujejo«, ki nosi še posebej globoko in simbolno sporočilo. Pod sloganom »Kako smo dobili svojo državo« smo mlade pisce povabili k razmišljanju o koreninah naše svobode, o pogumu naših prednikov in o poti, ki nas je pripeljala do samostojnosti. Natečaj, ki ga organizira koordinacija pomurskih domoljubnih in veteranskih organizacij, tokrat prepleta dve ključni prelomnici naše zgodovine. 35-letnico osamosvojitve in obrambe samostojne Republike Slovenije, ko smo kot narod enotno stopili na pot lastne državnosti. Hkrati pa se s spoštovanjem spominjamo 85-letnice začetkov upora proti okupatorjem v drugi svetovni vojni, ko se je v najtemnejših časih Evrope rodila neustrašna želja po svobodi in obstoju.

Spominska obeležja, mimo katerih hodimo vsak dan, niso le kosi kamna ali bron. So pričevalci teh dogodkov in tihi varuhi časa. Veseli me, da ste jih osnovnošolci in srednješolci v svojih delih znali »prebuditi« in jim vdahnili glas. V vaših zapisih nismo našli le zgodovinskih dejstev, temveč iskrena čustva, osebne zgodbe vaših dedkov in babic ter predvsem vaš lasten pogled na vrednoto, ki se nam danes včasih zdi samoumevna – na mir in svobodo.

Predstavljeni prispevki v tej publikaciji dokazujejo, da se mladi zavedajo, da sedanost ne raste iz nič, temveč iz dejanj tistih, ki so znali v usodnih trenutkih reči »ne« zatiranju in »da« samostojnosti. S pisanjem mladi postavljajo svoj lasten spomenik spominu, ki ne blede, ampak z vsako generacijo dobiva novo moč.

Iskrene čestitke vsem nagrajencem in zahvala vsem sodelujočim. Posebna hvala gre mentorjem, ki mlade spodbujate k raziskovanju domoznanstva in kritičnemu razmišljanju o preteklosti.

Besede v tej publikaciji naj nas opominjajo na ponos, ki ga čutimo ob svoji državi, in na odgovornost, da to svobodo skrbno varujemo tudi v prihodnje.

Janez Kosi

Predsednik območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Gornja Radgona in predsedujoči koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja

UREDNIŠKI UVODNIK –

Ohranjanje zgodovinskega spomina je gledanje resnici v oči

S tem uvodnikom vam v branje in uporabo posredujem publikacijo 8. literarnega natečaja, ki sem jo uspel urediti za elektronsko izdajo. Od leta 2017, ko smo začeli z literarnimi natečaji Spominska obeležja pripovedujejo, je to že osmič. Iz predhodnega nagovora predsedujočega Koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja lahko razberemo, kako je bila v razpisu za natečaj postavljena tema leta in zakaj so organizatorji k temu dodali dva mejnika v obliki 35-letnice nastanka slovenske demokratične države in 85-letnice upora proti okupatorjem v času 2. svetovne vojne.

Ko sam ti dve obletnici povezujem s postavljenim okvirjem, lahko stične točke iščem v tem, da nas je v oba izziva vodilo razočaranje nad državo, v kateri smo živeli in od katere smo se oddaljevali. V obeh primerih je šlo tudi za etične preskuse in dejanja. Dejanja, da po Trubarju stojimo in obstanemo. Prvič, da nas ni odneslo ob pohodu fašizma in nacizma, ki sta sprožila svetovno morijo in s svojim porazom in koncem 2. svetovne vojne ohranila ostale avtoritarizme. In drugič, ko je vse to ob padcu železne zavesse popustilo in je kazalo, da bomo obstali in se izvili iz primežev nasilnega reševanja usode narodov, da sami odločajo o njej. Vprašanje je, kako bi izgledal slovenski upor proti unitarizmu v bivši skupni državi leta 1990 in 1991, če ne bi bilo izkušnje iz upora, ki se je začel leta 1941. Ali bi sploh uspeli prepričati ljudi, da država, ki smo jo zapuščali, ni več po naši volji in se je treba boriti za novo, boljšo. Ko nam mladi avtorji danes nastavljajo ogledalo tega, kar so generacije pred njimi izborile in nato ustvarile, nam posredno postavljajo tudi vprašanje, ali se bodo morali oni še enkrat ali ponovno boriti in žrtvovati za to, kar nam ni uspelo.

Ohranjanje zgodovinskega spomina je tako gledanje resnici v oči. Prav posebno ogledalo tega nam kažejo tudi publikacije Spominska obeležja pripovedujejo. Pri tem je bilo tudi glorifikacije in zaslugarstva osamosvojiteljev dovolj. Bolj kot to je pomembno, da se ohrani tisto, kar je bilo pozitivno, da se vrednote osamosvojitve nadgradijo ter osmislijo za nove čase in izzive, ki so pred nami.

Pri letošnjem literarnem natečaju ugotavljamo, da se krepi nabor prizadevanj za ohranjanje slovenskega zgodovinskega spomina v šolah v Pomurju. Posebno zadovoljstvo dajejo primeri prakse, ko v šolah, ki se vključujejo v literarne natečaje, predstavljajo tekste svojih učencev in recitirajo pesmi njihovih mladih ustvarjalcev. Še več, v svojih okoljih s ponosom predstavljajo z medaljami nagrajene avtorje prispevkov. Lahko pa govorimo še o eni obliki krepitve. V času poteka natečaja in priprave te

publikacije se je število domoljubnih in veteranskih organizacij, ki so povezane v Koordinacijo domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja (KoDVOP) povečalo z 20 na 21, saj smo ob Dnevu samostojnosti in enotnosti 22. decembra 2025 medse sprejeli še Društvo Primorcev in Istranov v Prekmurju. Vse te organizacije vedno znova izpostavljajo svojo zavezo za krepitev domoljubja in prenašanje zgodovinskega spomina na mlade rodove.

Pogled v statistične kazalnike 8. literarnega natečaj v šolskem letu 2025/2026 kaže 23 proznih del in kar 47 pesmi oziroma skupno 70 prejetih prispevkov, kar je za tretjino več kot v predhodnih treh natečajih. V publikaciji tako kot prejšnja leta objavljamo vse prispevke, ki so jih poslale šole in jih je pregledala s strani organizatorjev imenovana natečajna skupina. Objavljamo 58 osnovnošolskih prispevkov, ki jih je sestavilo 51 učenk in 13 učencev iz desetih osnovnih šol v Pomurju in 12 srednješolskih prispevkov izpod tipkovnic 9 srednješolk in 4 srednješolcev iz ene gimnazije in srednje šole. Pod mentorstvo se je tokat podpisalo 16 mentoric in en mentor. Med avtoricami in avtorji je 15 takšnih, ki so sodelovali že na predhodnih natečajih, pet med njimi tudi trikrat. Izpostaviti moramo avtorici, ki sta kot osnovnošolki sodelovali na treh oziroma štirih natečajih in sedaj sodelujeta kot gimnazijki. Zaključna javna prireditev s podelitvijo digitalnih publikacij, medalj za najboljše ocenjene prispevke, priznanj za vse avtorje in zahval za mentorje bo 23. aprila 2026 v Kulturnem domu v Sv. Juriju ob Ščavnici. Sklepna strokovna ekskurzija za avtorje prispevkov in mentorje je načrtovana za konec maja oziroma v začetku junija 2026. Organizatorji so se tudi odločili, da bodo po zaključku šolskega leta na srečanje in izmenjavo mnenj o delu z mladimi v povezavi z literarnim natečajem povabili vse sodelujoče mentorje.

Ob 35-letnici osamosvojitve in obrambe samostojne Republike Slovenije v posebnem delu te publikacije objavljamo pregled spominskih obeležij v Pomurju, posvečenih temu zgodovinsko pomembnemu dogodku. S tem smo v zadnjih treh letih in treh publikacijah objavili preglede spomenikov in spominskih obeležij posvečenih t. i. zgodovinskemu slovenskemu loku, ki vključuje obdobje ob koncu 1. svetovne vojne in boje za severne slovenske etnične meje ter združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom, upor proti okupaciji v času 2. svetovne vojne in kot tretje obeležja posvečena osamosvajanju in osamosvojitveni vojni. S tem se tudi približujemo cilju, ko bi na podlagi teh evidenc podatke o obeležjih na območjih posameznih pomurskih občin ponudili njim, da jih vključijo v njihovo kulturno-zgodovinsko in turistično ponudbo. Hkrati bi tako bolje povezali tudi skrb za ta obeležja in ohranjanje njihove sporočilnosti ter v to lahko pritegnili tudi lokalne šole. Ker so tudi vse dosedanje publikacije s številnimi proznimi

deli in pesmimi povezane s temi obeležji, se je tako ustvaril zajeten fond, ki omogoča šolam in občinam lažje vključevanje v ohranjanje dediščine in zgodovinskega spomina.

Vse omenjene publikacije dosedanjih osmih literarnih natečajev so javno dostopne na svetovnem spletu, po katerem mlajši raje posegajo kot po tiskani literaturi. K temu pa tudi kot dokaz, da smo domoljubne in veteranske organizacije v Pomurju skrbele za to, da se ohranijo pričevanja, strokovni zapisi in dokumenti iz osamosvojitve prilagamo še pregled izdanih publikacij, ki se je s to publikacijo zaustavil pri številki 23.

Tudi pričujoča publikacija je sestavljena iz štirih delov. V prvem je bilten literarnega natečaja z informacijami o razpisu, delu natečajne skupine, pregledom prejemnikov medalj ter pregledom mentorjev po mentorstvih in šolah. V drugem so predstavljeni prispevki avtorjev proznih del v treh kategorijah, in sicer srednješolci, osnovnošolci III. in II. izobraževalnega obdobja. V tretjem so po istem redu predstavljene pesmi, ki so jih oblikovali srednješolci in osnovnošolci v obeh udeleženih kategorijah. Vsi prispevki so nanizani po razvrstitvi, ki jo je opravila natečajna skupina.

V četrtem delu kot dodatek ob 35-letnici objavljamo nabor pomurskih publikacij in lokalnih virov domoljubnih in veteranskih organizacij povezanih z osamosvajanjem in vojno za samostojno Slovenijo in že omenjena pregled spominskih obeležij v pokrajini ob Muri. Dodajamo zapise o lanskoletnem strokovnem posvetu ob 35-letnici manevrske strukture narodne zaščite v Pomurju, prispevka o posebnem literarnem natečaju Vanekov ograček talentov in kvizu za osnovnošolce na območju ljutomerske upravne enote, ki kažeta na prizadevanja pri delu z mladimi. Kako se da uresničevati poslanstvo članic KoDVOP in povezovati zgodovinski spomin, prikazujemo skozi predstavitev Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije, ki vstopa v tretje desetletje delovanja. Ta del zaključujemo s fotogalerijo lanskoletnega natečaja, njegove zaključne prireditve in strokovne ekskurzije.

Zahvaljujem se članom natečajne skupine za opravljeno delo pri evalvaciji, lektorju in veteranu dr. Bojanu Macuhu, fotografskemu zanesenjaku in veteranu Daniju Mauku za nabor fotografij, Janezu Kološi, sekretarju murskosoboške OZVVS in ostalim, ki so pomagali pri nastajanju te publikacije.

Dr. Alojz Šteiner, urednik

ORGANIZATORJI LITERARNEGA NATEČAJA 2025/2026 - DOMOLJUBNE IN VETERANSKE ORGANIZACIJE POMURJA:

POLICIJSKO VETERANSKO DRUŠTVO SEVER POMURJE;
ZVEZA VETERANOV VOJNE ZA SLOVENIJO, POKRAJINSKI ODBOR IN OBMOČNA
ZDRUŽENJA GORNJA RADGONA, LENDAVAL, LJUTOMER IN MURSKA SOBOTA;
ZVEZA SLOVENSkih ČASTNIKOV, OBMOČNA ZDRUŽENJA GORNJA RADGONA, LENDAVAL,
LJUTOMER IN MURSKA SOBOTA;
ZVEZA ZDRUŽENJ BORCEV ZA VREDNOTE NOB, POKRAJINSKI SVET ZA POMURJE IN
ZDRUŽENJA GORNJA RADGONA, LENDAVAL, LJUTOMER IN MURSKA SOBOTA;
PREKMURSKO DRUŠTVO GENERAL MAISTER MURSKA SOBOTA, PREKMURSKO
DRUŠTVO GENERALA MAISTRA ČRENŠOVCI, PRLEŠKO DRUŠTVO GENERALA MAISTRA
LJUTOMER IN DRUŠTVO GENERAL MAISTER VERŽEJ;
DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV POMURJA;
DOMOLJUBNO KRAJEVNO ZDRUŽENJE PUČONCI;
USTANOVA DR. ŠIFTARJEVA FUNDACIJA IN
DRUŠTVO PRIMORCI IN ISTRANI V PREKMURJU.

**PREDSEDUJOČI KOORDINACIJE DOMOLJUBNIH IN VETERANSKIH ORGANIZACIJ
POMURJA V LETU 2026**

Predsednik: Janez Jani Kosi

Spletna stran: <https://sites.google.com/view/kodvop/domov>

E-pošta: kosi.jani@gmail.com

**POLICIJSKO VETERANSKO DRUŠTVO
S E V E R P O M U R J E**

Predsednik: Drago Ribaš

Spletna stran: <http://www.sever-pomurje.si>

E-pošta: sever.pomurje@gmail.com

PODODBOR UNZ

Predsednik: Anton Rozman

PODODBOR PM MURSKA SOBOTA

Predsednik: Igor Klarič

PODODBOR PM GORNJA RADGONA

Predsednik: Igor Plohl

PODODBOR PM LENDA VA

Predsednik: Milan Osterc

PODODBOR PM LJUTOMER

Predsednik: Marija Rantaša

POKRAJINSKI ODBOR ZVEZE VETERANOV VOJNE ZA SLOVENIJO POMURJE

Predsednik: Niko Brus

Spletna stran: www.zvvs.si/po-ozvvs/12-po-pomurje

E-pošta: nikobrus50@gmail.com

OZVVS GORNJA RADGONA

Predsednik: Janez Jani Kosi

Spletna stran: www.gornjaradgona.zvvs.si

E-pošta: info@gornjaradgona.zvvs.si

Facebook profil: facebook.com/OZVVSGR

OZVVS LENDAVAL

Predsednik: Ljubo Dražnik

Spletna stran:

E-pošta: ozvvs.lendava@gmail.com

OZVVS LJUTOMER

Predsednik: Harry Steržaj

Spletna stran: www.ljutomer.zvvs.si

E-pošta: info@ljutomer.zvvs.si;

OZVVS MURSKA SOBOTAL

Predsednik: Ivan Smodiš

Spletna stran: www.murskasobota.zvvs.si

E-pošta: info@murskasobota.zvvs.si

ZVEZA SLOVENSКИH ČASTNIKOV

OBMOČNA ZDRUŽENJA SLOVENSКИH ČASTNIKOV V POMURJU

REGIJSKI KOORDINATOR

Član predsedstva ZSČ za pomursko regijo: Jože Roškar

Spletna stran: zsc.si/zdruzenja/pomurksa-regija/

E-pošta: joze.roskar123@gmail.com

OZSČ GORNJA RADGONA

Predsednik: Miloš Dumić

Spletna stran: zsc.si/location/ozsc-gornja-radgona/

E-pošta: dumicm@gmail.com

OZSČ LENDAVAL

Predsednik: Robert Lenarčič

Spletna stran: zsc.si/location/ozsc-lendava/

E-pošta: robert.lenarcic30@gmail.com

OZSČ LJUTOMER

Predsednik: Jože Roškar

Spletna stran: zsc.si/location/ozsc-ljutomer/

E-pošta: joze.roskar123@gmail.com

OZSČ MURSKA SOBOTAL

Predsednik: Stanko Gorčan

Spletna stran: zsc.si/location/ozsc-murska-sobota/

E-pošta: sgorcan@gmail.com

POKRAJINSKI SVET ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV ZA VREDNOTE NOB POMURJE

Predsednika: Jani Prajner

Spletna stran:

www.zzb-nob.si/organiziranost/zdruzenja-in-drustva

E-pošta: jprajner@gmail.com

ZDRUŽENJE ZB NOB GORNJA RADGONA

Predsednik: Boris Edšidt

E-pošta: boris.edsidt@gmail.com

zbgradgona@gmail.com

ZDRUŽENJE ZB NOB LENDAVA

Predsednik: Jože Vidič

E-pošta: borislav.budin@gmail.com

ZDRUŽENJE ZB NOB LJUTOMER

Predsednik: Jani Prajner

E-pošta: jprajner@gmail.com

Facebook profil:

[Združenje borcev za vrednote NOB Ljutomer](#)

ZDRUŽENJE ZB NOB MURSKA SOBOTA

Predsednik: Evgen Emri

E-pošta: zveza.borcev@siol.net

Facebook profil:

[Združenje borcev za vrednote NOB Murska Sobota](#)

PREKMURSKO DRUŠTVO GENERAL MAISTER MURSKA SOBOTA

Predsednik: Marjan Farič

Spletna stran: <http://www.pdgms.si/>

E-pošta: pdgm.murska.sobota@gmail.com

Facebook profil:

[Prekmursko društvo General Maister](#)

PREKMURSKO DRUŠTVO GENERALA MAISTRA ČRENŠOVCI

Predsednik: Mateja Zelko

E-pošta: mateja.zelko10@gmail.com

PRLEŠKO DRUŠTVO GENERALA MAISTRA LJUTOMER

Predsednik: Jernej Jakelj

E-pošta: jernej.jakelj@gfml.si

DRUŠTVO GENERAL MAISTER VERŽEJ

Predsednik: Drago Fras

E-pošta: kapun.borut@siol.net

Facebook profil:

[Društvo General Maister Veržej](#)

DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV POMURJA

Predsednik: Robert Kous

E-pošta: dvi.pomurja@zdvis.si

DOMOLJUBNO KRAJEVNO ZDRUŽENJE PUCONCI

Predsednik: Jožef Rituper

E-pošta: jozef.rituper@gmail.com

Facebook profil:

[Domoljubno Krajevno Združenje Puconci](#)

USTANOVA DR. ŠIFTARJEVA FUNDACIJA

Predsednik uprave: Marjan Šiftar

Spletna stran: <https://www.dr-siftar-fundacija.org/>

E-pošta: siftarjeva.fundacija@siol.net

marjan.siftar@gmail.com

X profil: <https://x.com/SiftarjevaF>

Facebook profil: [Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija](#)

DRUŠTVO PRIMORCI IN ISTRANI V PREKMURJU

Predsednik: Nataša Tomšič

Spletna stran: <https://pi-prekmurje.si/>

E-pošta: piprekmurje@gmail.com

Facebook profil:

[Društvo Primorci in Istrani v Prekmurju](#)

8. LITERARNI NATEČAJ »SPOMINSKA OBELEŽJA PRIPOVEDUJEJO« DOMOLJUBNIH IN VETERANSKIH ORGANIZACIJ POMURJA V ŠOLSLEM LETU 2025/2026

I. IZHODIŠČA IZ RAZPISA

1. Osnovni namen razpisa je tudi za šolsko leto 2025/2026 bil, da mladi iz pomurskih osnovnih in srednjih šol spoznavajo zgodovinske dogodke in osebnosti in s tem povezana spominska obeležja v lokalnem okolju, jih raziskujejo in zberejo relevantne podatke in dokumente, predstavijo njihovo zgodbo oziroma sporočilo ter dodajo svoja razmišljanja.
2. Razpis je določal, da naj bodo v posredovanih delih v ospredju vrednote, kot so ljubezen do domovine, svoboda in mir ter spoštljiv odnos do starejših generacij, kakor tudi krepitev naše dediščine, jezika in kulturnih posebnosti.
3. Tema 8. literarnega natečaja je bila: Kako smo dobili svojo državo? Organizatorji so pri tem poleg 35. letnice osamosvojitve Slovenije in njene obrambe v osamosvojitveni vojni opozorili tudi na 85. letnico začetkov upora proti okupatorjem v 2. svetovni vojni.

4. Vsak avtor je lahko na natečaju sodeloval samo z enim proznim in pesniškim prispevkom. Posamični prispevek je lahko imel tudi dva avtorja, vendar v isti razpisani izobraževalni skupini. Dolžina prispevka ni bila omejena. Število prispevkov na šolo je bilo omejeno s posredovanjem skupaj 10 del.
5. Posredovana izbrana delih avtorjev v jezikovno in pravopisno pregledanih prispevkih v elektronski verziji (v wordovih datotekah) je bilo treba ločiti od prijavnih šol na natečaj.
6. Prispevki bi naj bili praviloma opremljeni tudi s fotografijo (fotografijami) spominskega obeležja ali fotografijo intervjuvane osebe oziroma osebe, o kateri je zapis spomina. Za posredovane fotografije je bilo treba navesti tudi avtorja (vir), fotografij s svetovnega spleta in drugih javno objavljenih fotografij pa se je bilo treba izogibati. Pri dokumentih je bilo določeno, da so ti skenirani in poslani v posebnih pdf datotekah.
7. V prispevkih je bilo treba označiti tudi vire, ki so jih uporabili mladi ustvarjalci proznih del. Posebej pomembno je, da je bilo iz posredovanih zapisov razvidno, kaj je vzeto iz uporabljenih virov in kaj je avtentični avtorjev zapis.
8. ZVRSTI PRISPEVKOV:
 - a) Prozna dela
 1. Intervju z udeležencem oziroma zapis spominov udeleženca
 2. Doživljajski spis oziroma kratka zgodba povezana z razpisano temo
 3. Razpravljalni esej povezan z razpisano temo
 - b) Pesmi
 4. Pesem z domoljubno vsebino, o spominskem obeležju ali zgodovinski osebi
9. KATEGORIJE SODELUJOČIH AVTORJEV:
 - I. Učenci drugega vzgojno izobraževalnega obdobja OŠ – 4., 5. in 6. razreda
 - II. Učenci tretjega vzgojno izobraževalnega obdobja OŠ – 7., 8., 9. razreda
 - III. Dijaki vseh programov srednje šole
10. Razpis je bil z vednostjo Območne enote Murska Sobota, Zavoda za šolstvo Republike Slovenije na šole posredovan konec avgusta 2025. Rok za posredovanje prispevkov za natečaj je bil s 5. januarja podaljšan na 9. januar 2026. Skupaj s prispevki mladih avtorjev so se zbirale tudi prijave šol s podatki o avtorjih, mentorjih in izjavah staršev, da lahko organizatorji natečaja uporabijo delo, fotografijo(e) in omenjene podatke v namene natečaja za predstavitev in publiciranje prispevka.

II. O EVALVACIJI IN NAGRADAH

V razpisu je bilo določeno, da bo zbrane prispevke (brez oznak avtorjev, mentorjev in šol) pregledala posebna natečajna skupina, ki so jo po sklepu koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja sestavljali:

1. Alojz Šteiner – vodja (upokojeni doktor obramboslovja)
2. Ciril Magdič (predstavniki PVDS Pomurja, upokojeni inšpektor policije)
3. Štefan Ftičar (predstavniki ZZB, upokojeni ravnatelj šole)
4. Franc Čuš (predstavniki DGM, prof. zgodovine, ravnatelj na gimnaziji)
5. Alenka Kozar (profesorica slovenščine na OŠ)
6. Bernarda Roudi (mag. sodobne zgodovine na OŠ)

Postopek evalvacije je bil izveden v treh delih. V prvem delu (28. januarja 2026) so bili na podlagi razdelanih meril izbirani posredovani prispevki. Nato je (do 14. februarja 2026) potekalo posamično ocenjevanje prispevkov s strani članov natečajne skupine. Ocenjevanje je v drugem delu potekalo na ocenjevalnem listu po vnaprej določenih elementih. Tretji, sklepni del, je po ureditvi zbranih statistik potekal 19. februarja 2026. Pri tem je na podlagi zbranih ocen ocenjevalcev in izračuna srednje vrednosti dodeljenih skupnih ocen pripravljen izbor najboljših del po kategorijah prispevkov in avtorjih ter prejemnikov medalj in posebnih priznanj za avtorje, ki so tri ali večkrat sodelovali na natečaju.

Kot omejitev pri ocenjevanju je bilo določeno, da posamezni člani natečajne skupine, ki so učitelji oziroma mentorji pri prispevkih iz šol, ki sodelujejo v natečaju, ne ocenjujejo teh prispevkov. Natečajna skupina je od 73 prispevkov pri ocenjevanju upoštevala 70 le-teh, potem ko je ena šola umaknila 3 od 13 poslanih prispevkov.

Vsi avtorji prispevkov bodo nagrajeni s priznanjem in povabilom na strokovno ekskurzijo. Avtorji, s strani natečajne skupine ovrednotenih najboljših prispevkov, bodo prejeli tudi medalje na posebni javni prireditvi. Mentorji bodo prejeli zahvale in bodo povabljeni na strokovno ekskurzijo. Posebne zahvale bodo podeljene tudi mladim avtorjem, ki so sodelovali na treh in več javnih natečajih. Javna prireditev bo 23. aprila 2026 v Sv. Juriju ob Ščavnici, strokovna ekskurzija pa konec maja oziroma v začetku junija 2026. Po zaključenem natečaju bo natečajna skupina izvedla še celovito analizo natečaja, na katero bodo povabljeni vsi mentorji. Organizatorji sodelujočim v natečaju zagotovijo tudi e-publikacijo na USB kartici z objavljenimi prispevki vseh avtorjev.

Dr. Alojz Šteiner, vodja natečajne skupine

PREGLED MENTORJEV PO ŠOLAH IN MENTORSTVIH AVTORJEM

Ime in priimek mentorice	Strokovni naziv	Šola	Avtorji in razred/letnik
Melita FRANKO	prof. zgod. in soc.	Gimnazija Murska Sobota	Izza BALAŠKO, 2. I. Vita FARTEK, 2. I. Lana FICKO, 1. I. Jan HORVAT, 4. I. in Rok HORVAT, 2. I. Jadranka IKANOVIČ, 2. I. Sofija JURJOVIČ, 1. I. Lara KAVAŠ, 3. I. Klementina SEGERI, 3. I. Tara SOBOČAN, 2. I. Jure UKMAR, 1. I.
Milena MOHORKO	prof. slo.	OŠ I Murska Sobota	Tija ANDREJEK, 9. r.
Monika HAJDINJAK	prof. geo. in zgod.	OŠ Cankova	Alina BAGOLA, 9. r. Nuša NEMEC, 9. r. Ajda ORNIG, 7. r. Zoja ORNIG, 9. r. Neja VOGRINČIČ, 7. r.
Tamara KRANJC ROŠKAR	prof. slo. in tehnol. in teh.	OŠ Gornja Radgona	Tadej ROŠKAR, 5. r. Kaja ŠIFTAR in Selina LEBAR, 7. r.
Tatjana ŠEBJANIČ	prof. geo. in zgod.		Tonja PREMUS, 8. r. Ava ROVŠNIK, 8. r. Tanisa VOGRINČIČ, 8. r.
Bojana PERGAR STOLNIK	prof. razred. pouka	OŠ Janeza Kuharja Razkrižje	Julija GJEREK, 5. r. Jurij KAŠIČ, 5. r. Marina KUNČIČ in Melani KUNČIČ, 5. r. Hannah OVSENJAK in Ella OVSENJAK, 5. r. Ana ZADRAVEC, 5. r.
Nataša PUŠENJAK	prof. razred. pouka	OŠ Janka Ribiča Cezanjevci	Valentina CIMERMAN, 5. r. Rene NEMEC, 5. r. Teja SENČAR, 5. r. Katarina TRSTENJAK, 5. r.
Karla RAMŠAK	prof. razred. pouka		Žiga SEVER, 4. r.
Karmen RAUTER	prof. slo. in nem.		Julija MAKOTER, 6. r. Klara POLANEC, 9. r. Ana Tisa ŠUMAK, 9. r. Ana TRSTENJAK in Živa RAUTER, 7. r.

Ime in priimek mentorja	Strokovni naziv	Šola	Avtorji in razred
Alenka KOZAR	prof. slo.	OŠ Kapela	Neli BOLDIŽAR, 7. r. Živa MAUKO, 7. r. Julija PAR, 7. r. Vita PODLESEK, 7. r. Zala SLAVIČ, 7. r. Staš STERNIŠA, 7. r.
Bernarda ROUDI	mag. sod. zgod.		Gabrijel KARNET in Oliver KLEMENČIČ, 6. r. Stella STANEK, 6. r. Maja ŠIC, 6. r. Rok ZALOKAR, 6. r.
Irena GRAŠIČ ARNUŠ	prof. slo. in nem.	OŠ Kuzma	Julija CEVEC in Neli GORZA, 9. r. Eva Julija ČOH, 9. r. Ema JENEŠ, 7. r. Aida LEPOŠA, 8. r. Tara OTOPAL, 9. r. Maks PALNEC, 9. r. Ema PELCAR, 9. r. Eva RECEK, 9. r. Adam Taj SIJANTA, 7. r. Liam ŠALAMON, 9. r.
Nino GUMILAR	prof. slo. in ped.	OŠ Odranci	Maša BOROJEVIČ, 7. r. Alja KOCIPER, 7. r. Otja JEREVIC, 7. r. Polona JEREVIC, 7. r. Alina RADUHA, 7. r. Johanna ZAVEC, 7. r.
Nina VIDONJA	prof. soc. in zgod.	OŠ Puconci	Tijana Lovenjak, 9. r.
Bernardka JUREŠ	pred. učit. slo in dom. vzg.	OŠ Tišina	Mija DIETNER, 7. r. Samo MOGE, 7. r. Kim MOLJK, 7. r. Matic ŠAFARIČ, 7. r.
Erika CIFER	pred. učit. slo		Eva KUKEC, 6. r. Zoja PETROVIČ, 6. r.
Judita KALAMAR	prof. slo in soc.	Srednja zdravstvena šola Murska Sobota	Tijan SEDONJA, 2. I. Urška ZAVRATNIK, 4. I.

Dr. Alojz Šteiner, vodja natečajne skupine

PREGLED NAGRAJENIH PRISPEVKOV IN PREJEMNIKOV MEDALJ

Ime in priimek	Šola in razred	Naslov prispevka	Tip prispevka	Mentorica
Prozna dela učencev 4., 5. in 6. razreda osnovnih šol				
Julija GJEREK	OŠ Janeza Kuharja Razkrižje, 5. r.	Spomini na osamosvojitveno vojno v Občini Razkrižje	Zapis spominov babice na osamosvojitveno vojno	Bojana Pergar STOLNIK
Jurij KAŠIČ		Intervju z dedkom	Zapis pogovora z dedkom o osamosvojitveni vojni	
Žiga SEVER	OŠ Janka Ribiča Cezanjevci, 4. r.	Kako smo dobili svojo državo?	Zapis pripovedovanja babice o vojni 1991	Karla RAMŠAK
Pesmi učencev 4., 5. in 6. razreda osnovnih šol				
Ana ZADRAVEC	OŠ Janeza Kuharja Razkrižje, 5. r.	Naša Slovenija	Pesem o žrtvovanju vojakov za domovino	Bojana Pergar STOLNIK
Tadej ROŠKAR	OŠ Gornja Radgona, 5. r.	Slovenski vojak	Pesem o vojaku za samostojno Slovenijo	Tamara Kranjc ROŠKAR
Zoja PETROVIČ	OŠ Tišina, 6. r.	Slovenija	Pesem o osamosvojitvi	Erika CIFER
Prozna dela učencev 7., 8. in 9. razreda osnovnih šol				
Ana Tisa ŠUMAK	OŠ Janka Ribiča Cezanjevci, 9. r.	Mihael Magdič, eden izmed talcev, ki so padli v Cezanjevcih	Esej o talcu ustreljenem leta 1944 v Cezanjevcih	Karmen RAUTER
Ana TRSTENJAK in Živa RAUTER	OŠ Janka Ribiča Cezanjevci, 7. r.	Priznam, da me je bilo strah	Intervju s komandirjem milice v Ljutomeru leta 1991	
Zoja ORNIG	OŠ Cankova, 9. r.	Spomini ki opominjajo – vojna v domačem kraju	Esej o spominih na vojno v domačem kraju	Monika HAJDINJAK

Ime in priimek	Šola in razred	Naslov prispevka	Tip prispevka	Mentorica
Pesmi učencev 7., 8. in 9. razreda osnovnih šol				
Kaja ŠIFTAR in Selina LEBAR	OŠ Gornja Radgona, 7. r.	Pogled v zgodovino	Pesem o zgodovinski vlogi vojakov	Tamara Kranjc ROŠKAR
Tija ANDREJEK	OŠ I Murska Sobota, 9. r.	Ti, moja domovina	Pesem o osamosvajanju domovine	Milena MOHORKO
Zala SLAVIČ	OŠ Kapela, 7. r.	Slovenija je moj dom	Pesem o o bojevanju za domovino	Alenka KOZAR
Prozna dela dijakov srednjih šol				
Lara KAVAŠ	Gimnazija Murska Sobota, 3. l.	Kako smo dobili svojo državo?	Esej o nastajanju slovenske države	Melita FRANKO
Izza BALAŠKO	Gimnazija Murska Sobota, 2. l.	Kako smo dobili svojo državo?	Esej o osamosvojitvi slovenske države	
Sofija JURJOVIČ	Gimnazija Murska Sobota, 1. l.	Zakaj?	Esej o večnem vprašanju o vojnah	
Pesmi dijakov srednjih šol				
Vita FARTEK	Gimnazija Murska Sobota, 2. l.	Tisti junij, ko smo odrasli	Pesem o juniju 1991	Melita FRANKO
Tara SOBOČAN		Pot do svobode	Pesem o poti do svobode	
Jadranka IKANOVIČ		Čez strah, nazaj k imenu	Pesem o doživljanju madžarske okupacije	

**PREGLED ZAHVAL AVTORJEM
ZA TRI- ALI VEČKRATNO SODELOVANJE NA NATEČAJIH**

Ime in priimek	Šola	Zaključna leta sodelovanja v natečaju	Mentorica
Julija MAKOTER	OŠ Janka Ribiča Cezanjevci	2024, 2025, 2026	Karla RAMŠAK 2024 in Nataša PUŠENJAK
Ana TRSTENJAK	OŠ Janka Ribiča Cezanjevci	2024, 2025, 2026	Nataša PUŠENJAK 2024 in Karmen RAUTER
Živa RAUTER	OŠ Janka Ribiča Cezanjevci	2024, 2025, 2026	Nataša PUŠENJAK 2024 in Karmen RAUTER
Julija PAR	OŠ Kapela	2024, 2025, 2026	Alenka KOZAR
Eva RECEK	OŠ Kuzma	2024, 2025, 2026	Irena Grašič ARNUŠ

Dr. Alojz Šteiner, vodja natečajne skupine

Foto: Dani Mauko

Avtorji treh najboljše ocenjenih prispevkov iz vsake kategorije literarnega natečaja prejmejo medalje na zaključni slovesnosti natečaja.

Sprednja stran medalje, ki jo izdeluje AureaArt Celje. (Foto: AureaArt)

Sprednja in hrbtna stran USB kartice e-knjige (*Oblikovanje: Miha Vöröš*)

Zahvala za mentorje v škatlici (levo) in priznanje avtorjem za tri- ali večkratno sodelovanje na natečajih v obliki medalje (desno), ki jih je izdelal Ideaprint Murska Sobota. (*Foto: Alojz Šteiner*)

Foto: Janez Kološa

Natečajna skupina na uvodnem delovnem sestanku, 28. januarja 2026 v prostorih Občine Puconci.

Foto: Janez Kološa

Drugi delovni sestanek natečajne skupine 19. februarja 2026 v Pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti.

Priznanje za avtorje prispevkov. (Oblikovanje: M. Vöröš)

Zahvala za prispevek k literarnemu natečaju. (Oblikovanje: M. Vöröš)

A large, moss-covered tree in a park with autumn foliage. The tree's trunk is thick and gnarled, with a large, curved branch extending to the right. The leaves are a mix of green and yellow, indicating the fall season. The ground is covered in fallen leaves and grass. In the background, other trees and a park path are visible.

**SPOMINSKA OBELEŽJA
PRIPOVEDUJEJO**

**PRISPEVKI LITERARNEGA NATEČAJA
2025/2026**

PROZNI PRISPEVKI SREDNJIH ŠOL

Foto: Dani Mauko

KAKO SMO DOBILI SVOJO DRŽAVO ?

Ko sem začela raziskovati, kako smo Slovenci dobili svojo državo, sem hitro spoznala, da je boj za samostojnost bil veliko bolj zapleten, ter predvsem čustven – kot vsaka vojna. Ljudje so se morali boriti za svoje življenje in identiteto, česar si verjetno mi trenutno niti ne moremo predstavljati. Da bi bolje razumela to obdobje in poznejše dogodke leta 1991, ko je Slovenija končno postala samostojna, sem se pogovarjala s svojimi najbližjimi, ki so vse to doživeli. V njihovih besedah se čuti strah. V nadaljevanju bom predstavila osebne zgodbe in spomine, ter zgodovinske trenutke, ki so oblikovali našo samostojno Slovenijo.

Med pogovori sem se najprej ustavila pri zgodbah iz druge svetovne vojne. Med njimi sem hitro ugotovila, da je to obdobje bilo močno zaznamovano s strahom, negotovostjo in pogumom. Prav v tem času je svojo zgodbo doživel tudi dedkov brat Franc. Takrat je bil šele osemletni deček, a ima vseeno kar nekaj spominov. Najbolj mu je v spominu ostalo, da so na njihovi domačiji v Banovcih, Avstrijci imeli vojaški štab. Medtem ko so bili pri njih, je bila cela družina v kleti za pol leta. Vojaki so vsak dan pri njih imeli tudi obroke, kot otrokom jim je bilo to zelo zanimivo opazovati, saj so do njih bili vedno prijazni in jim dajali bombone. Z lastnimi očmi je videl bombardiranje, kar se je mu zelo vtisnilo v spomin. Tudi v Banovcih je padla ena bomba, ki ni eksplodirala. V tistem času so jo samo zasipali in še danes je na tistem mestu. Še vedno pa je najbolj zanimiva zgodba v naši družini, da se je Francova sestra rodila med vojno v kleti.

Leto 1991 je prineslo nov boj – tokrat za lastno državo. Babica mi je pripovedovala, kako so letala preletavala neposredno nad našo hišo v Banovcih, ko so bombardirali vojašnico v Murski Soboti. Sama je bila sicer takrat v službi v Murski Soboti, kjer so se lestenci in okna tresli. Velik strah je bil tudi most preko reke Mure Veržej – Dokležovje, saj so na njem bile nastavljene ovire in mine. Babica je vsak dan morala čakati pred mostom, tudi po tri ure, da so prišli vojaki, ki so jih pospremili preko mosta. Nikoli ni vedela ali bo sploh prišla do službe, ko je pa prišla, pa spet ni vedela ali se bo lahko vrnila nazaj domov. V njenih besedah se še zdaj čuti strah, ki si ga sama niti ne morem predstavljati.

Vojaki so se skrivali v gozdovih. Vsako uro so prihajale novice o tem, kaj se dogaja. Dedek pa je imel posebno nalogo – bil je kurir. Po hišah je nosil papirje za vpoklic v vojsko. Babico je bilo strah prav tega, da bi dedija ponovno poklicali v vojsko; kot takrat, v letu 1972, ko je služil štirinajstmesečni vojaški rok.

V naši okolici je bilo najhuje v Gornji Radgoni, tam je bilo največ spopadov. Ponoči so se skozi Veržej peljali tanki, katere so lahko videli. Občutki so bili grozni ter polni negotovosti. Največji strah pa je bil zračni napad, ob katerem so vsi bežali na domačije in se skrivali v kleti. En dogodek se jim je še posebej vtisnil v spomin in tega strahu verjetno ne bodo nikoli pozabili. Ko je babica šla domov iz službe iz Murske Sobotice, so nenadoma zaprli most. Doma so vsi bili v negotovosti, bilo je pozno zvečer, babice pa od nikoder. Na srečo se je vse dobro končalo.

A kljub strahu so se ohranile tudi smešne zgodbe, kot je npr. zgodba o moškem, ki se je s kolesom vozil okrog tankov, ko so ti ponoči peljali mimo. Moja mama, ki je bila takrat stara dvanajst let, je ob zračnem napadu vzela s sabo na domačijo telefon, »da bi lahko poklicala pomoč, če bi jih zasipalo«. Moj ati pa je v času zračnega napada mirno rezal ograjo. Mislim, da na moje starše takratni dogodki niso imeli velikega vpliva, saj sta še vedno bila otroka in se verjetno nista zavedala, kaj se res dogaja.

Ko sem zbrala vse te zgodbe in spomine, sem spoznala, da samostojnost Slovenije ni nastala čez noč in tudi ne brez bolečine. Z nastajanjem naše države so povezane resnične usode ljudi, polne strahu, poguma in neizmerne vztrajnosti. Zgodbe iz druge svetovne vojne in leta 1991 se med seboj razlikujejo, a jih povezuje isti občutek negotovosti in boj za obstanek ter identiteto. Posebej me je ganilo, kako so se navadni ljudje - otroci, starši in stari starši znašli v takšnih travmatičnih situacijah, ne da bi sploh imeli izbiro.

Ob poslušanju pripovedi svojih najbližjih sem začela bolj ceniti dejstvo, da danes živimo v miru in svobodi. Težko si predstavljam, kako je živeti v nenehnem strahu, ali se boš sploh varno vrnil domov, ali bo tvoja hiša še stala in ali boš naslednji dan sploh lahko normalno živel. Menim, da se premalo zavedamo, kako dragocena je samostojnost države in koliko žrtev je bilo potrebnih, da jo danes imamo. Prav zato se mi zdi pomembno, da se teh zgodb ne pozabi in da se o njih govori tudi med mladimi, saj nam pomagajo razumeti našo preteklost in ceniti sedanost. Samostojna Slovenija ni le država, ampak rezultat poguma ljudi, ki so bili pripravljeni tvegati vse, da mi danes lahko živimo svobodno.

Lara Kavaš

Gimnazija Murska Sobota, 3. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

KAKO SMO DOBILI SVOJO DRŽAVO?

Ko danes stopimo na prag svoje hiše, se sploh ne zavedamo, da je nekoč bilo to del Jugoslavije. Prav tako ko pogledamo proti mirnim poljem, ki se raztezajo vse do obzorja, se nam mlajšim generacijam zdi skoraj neverjetno, da je bil ta isti prostor nekoč napolnjen z negotovostjo, strahom in tihim upanjem. Sploh si ne vemo predstavljati, koliko truda, koliko politične moči je bilo vloženo v to, da smo danes doma v samostojni državi.

O tem, kako smo dobili svojo državo, sem povprašala svojega dedka in ta mi je z veseljem povedal, da je bil sam priča času, ko so se pisale najpomembnejše strani slovenske zgodovine. Njegove oči so se ob tem rahlo zasvetile, glas pa je postal miren in ponosen. Povedal mi je, da samostojnost ni prišla čez noč, temveč je bila rezultat dolgoletnih želja, trdega dela in poguma slovenskega naroda.

Osamosvojitvev

Slovenci so leta pred osamosvojitvijo živeli pod oblastjo Zveze komunistov. Živeli so v državi skupaj z ostalimi južnoslovanskimi narodi, ki so po Cankarjevih besedah bili sicer po krvi bratje, po jeziku bratranci, kulturno pa precej različni. Slovenci so se v skupni državi čutili precej zapostavljene, tako v političnem, gospodarskem in kulturnem smislu. Sčasoma so se pojavljale vedno glasnejše želje po lastni državi. Želeli so si, da bi lahko sami odločali o svoji prihodnosti, o svojem delu in življenju. Ta želja se je iz roda v rod prenašala kot tiha, močna misel, da nekoč vendarle pride čas, da bomo imeli svojo državo.

Dedek mi je povedal, da se je vse spremenilo proti koncu dvajsetega stoletja, ko so v Jugoslaviji nastale politične in gospodarske težave. Slovenci so začeli javno opozarjati, da si želijo več svobode in samostojnosti. Pogumno so izražali svojo pravico do lastne države.

Poseben trenutek je bil plebiscit leta 1990, ko so ljudje lahko odločali, ali želijo samostojno Slovenijo. Moj dedek se je spomnil, kako ponosen je bil, ko je oddal svoj glas, saj je čutil, da s tem sodeluje pri nečem zelo pomembnem. Velika večina Slovencev je glasovala za samostojnost, kar je pokazalo enotnost in odločnost slovenskega naroda.

25. junija 1991 je Slovenija razglasila samostojnost. Bili so negotovi časi, saj je kmalu sledila tudi osamosvojitvena vojna. Dedek mi je povedal, da so bili dnevi polni skrbi, a tudi poguma in upanja. Ljudje so si pomagali, verjeli drug v drugega in v

prihodnost svoje države. Po kratkem, a zahtevnem obdobju smo uspeli ubraniti svojo neodvisnost.

Dedkova pripoved

“Rodil sem se v Jugoslaviji. To je bila država, v kateri smo živeli, delali, hodili v šolo in praznovali praznike, a v naših srcih je vedno tlela zavest, da smo Slovenci. Doma smo govorili slovensko, peli slovenske pesmi in ohranjali običaje, ki so nam jih zapustili naši starši in stari starši. A dolgo časa se nam je zdelo, da o svoji usodi ne odločamo sami. Ko so se v osemdesetih letih razmere v državi začele slabšati, sem vedel, da prihajajo spremembe.

Spominjam se pogovorov ob kuhinjski mizi. Radio je bil skoraj vedno prižgan. Novice niso bile več samo kratka poročila, ampak tudi opozorila. Govorilo se je o političnih napetostih, o nesoglasjih med republikami in o tem, da Slovenija želi več samostojnosti.

Leto 1990 je prineslo prve demokratične volitve. Ljudje smo stali v vrstah pred volišči. V očeh sem jim videl upanje. Nihče ni vedel, kam nas bo pot vodila, a prvič smo imeli občutek, da lahko odločamo sami. Ko je decembra istega leta potekal plebiscit, sem vedel, da je to trenutek, ki ga bomo nekoč opisovali svojim otrokom in vnukom. Ko so razglasili izid in povedali, da se je velika večina Slovencev odločila za samostojno državo, so moji mami, tvoji prababici Veri po licih tekle solze. To niso bile solze žalosti, temveč veselja, da smo Slovenci dobili samostojno državo.

A pot do samostojnosti ni bila lahka. Junija 1991, ko je Slovenija razglasila neodvisnost, se je veselje hitro pomešalo s strahom. Spominjam se dneva, ko sem še delal na takratnem Agroservisu, kjer sem sprejemal odvzeta vojaška vozila od Jugoslovanske ljudske armade. Takrat me niso poklicali v vojsko, saj sem bil odgovoren za premoženje podjetja.

Danes, ko živim v samostojni Sloveniji, se zavedam, kako dragocena je svoboda. Pridobljena je bila s pogumom, enotnostjo in vero v prihodnost. Zato pravim, da je naša

dolžnost starejših, da mlajšim generacijam mi, ki smo to doživeli, tudi povemo, da se učenci ne učite samo iz učbenika, ampak tudi iz povedanih zgodb ljudi, ki so doživljali pomembne dogodke.“

Viri:

- Peklar, A. Osamosvojitve Slovenije ali kako se je rodila Slovenija? Izi Zgodovina, 24. 6. 2025. Dostopno na: <https://izizgo.si/osamosvojitve-slovenije/> (4. 1. 2026).

Foto: Izza Balaško (23. 12. 2025).

Izza Balaško

Gimnazija Murska Sobota, 2. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

ZAKAJ?

Gre mimo deklica in vpraša vojaka: »Gospod, ti veš zakaj so vojne?« Vojak jo pogleda, se zamisli in nastane tišina. Deklica odgovora ne dobi, zato gre naprej. Nekaj trenutkov kasneje vojak stopi do svojega tovariša. Vpraša ga: »Ej ti, veš zakaj so vojne?« Ta pa ga gleda, se zamisli in nič ne reče. V tišini stopata naprej do poveljnika.

Rečeta mu: »Gospod poveljnik, vi veste zakaj so vojne?« Kot vsak drugi prej se zamisli, čez čas pa vendarle nekaj reče: » Vesta, v vseh svojih letih, ko tukaj trpim, gledam, kako ljudje umirajo, me še tega nihče ni vprašal«.

Svojo pot so nadaljevali, vendar v takšni tišini, kot je še ni bilo. Prišli so do nadrejenega in ga vprašali isto. Ta pa jim je odgovoril: »Samo pogledjte, kaj vse smo dosegli: dobili smo samostojno državo, prestregli smo nemško okupacijo, Rudolf Maister je pregnal Nemce iz Štajerske....«. Zavladala je tišina. Tišino je prekinil vojak, namreč rekel je: »Ampak zakaj vojne?«

Spet je nastala tišina. Deklica še vedno ni slišala odgovora na svoje vprašanje. Odšla je do dedka, v pričakovanju, da ji bo on odgovoril. Povedal ji je le svojo izkušnjo o tem, kako se je boril na fronti, kako ni vedel, kdaj se bo sprožila mina ali bomba. Več pa ji ni povedal, namreč ta več je bil strah. Strah, ki ga je doživljal, ker ni vedel ali bo prišel domov, kdaj bo izgubil tovariša, strah, da ob vrnitvi domov ne bo našel nikogar več, ne žene, ne otrok.

Takšnim ljudem moramo biti hvaležni. Oni so tisti, ki so trpeli, oni so tisti, ki so reševali nas in našo državo. Junaki, ki so prav tako zapisani v zgodovino.

Še vedno pa ostaja vprašanje: » Zakaj vojne?« Zato, ker umre toliko ljudi in živali? Zato, ker je vse uničeno? Zato, ker toliko ljudi živi v strahu? Tega ne vem, vem pa to, da smo ljudje največje živali, ker s svojimi dejanji, kot so vojne, uničujemo svet, v katerem živimo.

Sofija Jurjovič

Gimnazija Murska Sobota, 1. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

SPOMIN NA DRUGO SVETOVNO VOJNO SKOZI PRIPOVEDI NAJINE PRABABICE

Druga svetovna vojna ni zaznamovala ljudi le z boji in orožjem, temveč predvsem s strahom, solidarnostjo in tihim pogumom navadnih ljudi. Eden takšnih spominov nama je ostal v zavesti skozi pripovedi najine prababice, ki je vojna leta doživljala doma, med partizani in stalno nevarnostjo.

Prababica Veronika se je rodila leta 1923 v Pečarovcih in je šla v svojem življenju skozi marsikaj. Zelo zanimivo in hkrati pretresljivo izkušnjo je doživela med 2. svetovno vojno leta 1945. K njihovi hiši so občasno prihajali partizani, saj je bil oče Ivan njihov simpatizer in velik domoljub. Prihajali so ponoči in vedno trikrat potrkali na okno – to je bil dogovorjeni znak, po katerem so vedeli, kdo prihaja. Leta 1945 so se v kratkem času oglasili kar dvakrat, kar kaže, kako negotove in nevarne so bile takratne razmere.

Nekega večera v marcu, natančnega datuma se prababica ni več spomnila, je bila na obisku sestra Fanika. Družina je sedela v kuhinji in se pogovarjala, ko so nenadoma zaslišali znano trkanje. Takoj jim je bilo jasno, da so partizani. V hišo sta vstopila dva in prosila za odeje, da bi zatemnili okna, saj so zunaj imeli ranjenega borca. Kuhinjo so izpraznili, da so naredili prostor, nato pa so štirje partizani na lestvici prinesli ranjenca.

Bil je Bor, komandir Prekmurske čete, ki so ga poznali. Bil je izredno bled in videti je bilo, kot da v njem ni več življenja. Prababica je bila pretresena, vendar je kljub strahu takoj skuhalo čaj. Bor je popil le tri žličke, a že to je bilo dovolj, da so se mu lica obarvala in je pokazal znake življenja. Partizani so se odločili, da bo ostal pri njih, kjer bo na varnem. Namestili so ga v sobo na podstrešju, ob njem pa sta ponoči bedela partizanka Breda in partizan Ferdo. Veliko je stokal in govoril »O Jezus, O Marija, umrl bom«, kar se je lahko slišalo tudi na dvorišče. Ne spomni se točno, kako dolgo je Bor ostal pri njih, a se je pa po vojni vse do svoje smrti vračal nazaj na obiske.

Ta pripoved naju je globoko ganila, saj pokaže, kako so navadni ljudje v izjemno nevarnih časih ravnali pogumno in človeško. Najina prababica in njena družina so tvegali lastna življenja, ko so pomagali ranjenemu partizanu, čeprav bi jih lahko zaradi tega hudo kaznovali. Takšni spomini nama pomagajo razumeti, da zgodovina ni le to, kar piše v učbenikih, ampak so jo ustvarjali resnični ljudje z resničnimi odločitvami.

Zdi se nama pomembno, da se teh zgodb spominjamo in jih ohranjamo, saj nas učijo sočutja, solidarnosti in poguma, ter kakšne grozote so se dogajale še ne dolgo nazaj. Prav skozi osebne zgodbe, kot je ta, lahko resnično začutimo, kaj je pomenila druga svetovna vojna za ljudi in zakaj mir ni samoumeven.

Viri:

- Zapis pogovora s prababico.
- Časar, Jože. 2016. Plemenita akcija za življenje ranjenega partizana Bora. V: Prispevek DKZ Puconci k 70. obletnici NOB v Pomurju in 25-obletnici osamosvojitve Slovenije - Pripovedovanje Veronike Horvat.

Naslovnica vira za raziskovanje primera. (Foto: DKZ Puconci)

Jan Horvat in Rok Horvat

Gimnazija Murska Sobota, 4. in 2. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

KO JE TIŠINA GOVORILA VEČ KOT BESEDE

Intervju z dedkom o osamosvojitvi Slovenije

V letih šolanja smo se učili in se še učimo o osamosvojitvi Slovenije, vendar sem želela izvedeti, kako so ta pomemben zgodovinski dogodek doživljali takratni prebivalci. Zato sem se za pogovor odločila s svojim dedkom, ki je leta 1991 živel v Nunski Grabi, v občini Ljutomer. Zanimalo me je, kako se spominja dogodkov pred in med osamosvojitvijo, ter kakšen pomen ima zanj samostojna Slovenija danes.

Dedek, kje si živel in kaj si počel v času osamosvojitve Slovenije?

Leta 1991 sem živel v Nunski Grabi v Prlekiji. Imel sem družino in službo, življenje je potekalo dokaj običajno, vendar se je že nekaj časa čutilo, da se pripravlja nekaj pomembnega. Ljudje so govorili o plebiscitu in o tem, da bomo Slovenci prvič res odločali o svoji prihodnosti.

Kako pa se spominjaš plebiscita decembra 1990?

Plebiscit se mi je vtisnil v spomin. Ljudje smo šli volit zelo resno. Vedeli smo, da ne gre le za listke, ampak za odločitev, ki bo vplivala na prihodnost države. Veliko ljudi je govorilo, da če ne bo do sprememb prišlo zdaj, potem ne bo nikoli.

Kakšen pa je bil dan po tvojem spominu, ko je bila Slovenija razglašena kot samostojna država?

Takrat ni bilo pravega veselja, ampak napetost. Zvečer smo poslušali radio in skoraj nihče ni spal. Vsi smo se bali, kaj in kako se bo odvijalo v nadaljnjih dneh. Čutili smo, da se dogaja nekaj resnega.

Kako je bilo pri nas, v Prlekiji?

Prlekija je bila zelo pomembna, ker so bili tukaj mejni prehodi, predvsem v Ormožu in Središču ob Dravi. Tudi mi iz Nunske Grabe smo z zaskrbljenostjo spremljali dogajanje. Kmalu so se začeli premiki vojske, skozi Ormož so se vozili tanki, kar je za ljudi bilo zelo strašljivo.

Kako so se ljudje takrat odzvali na te grozljive dogodke?

Večina je molčala in opazovala iz strahu. Nihče ni kričal ali protestiral. Strah je bil močan, a hkrati smo čutili povezanost.

Ste si med seboj pomagali?

Seveda. Ljudje so nosili hrano, pijačo, nudili podporo, stražili ponoči. Vsak je naredil, kar je bilo v njegovi moči in takrat se je pokazala resnična solidarnost.

Je bilo tudi nevarno?

Da. V okolici Ormoža so se slišali strelji. Ženske so pogosto jokale, moški pa smo kot običajno strah zadrževali zase. Bilo je strašno, ker smo se bali za fante, ki so stali na barikadah in za prihodnost, ki je bila negotova.

Kako si doživel konec spopadov?

Ko so se enote Jugoslovanske ljudske armade umaknile in so naši prevzeli nadzor nad mejnimi prehodi, sem prvič zares začutil, da Slovenija ni več samo beseda na papirju. Postala je resnična. To je bil zelo močan občutek.

Kako je bilo po osamosvojitvi in kako se spominjaš na čas takoj po vojni?

Ni bilo veliko praznovanj. Ljudje smo se vrnili v službe, na njive in vinograde. Vendar občutek je bil drugačen. Meja ni bila več tuja, država je postala naša.

Kaj bi želel sporočiti nam mladim danes?

Rad bi, da mladi razumete, da svoboda in samostojna država nista samoumevni. Nastali sta zato, ker so se ljudje znali postaviti zase, tudi takrat, ko jih je bilo strah. Pomembno je, da te vrednote spoštujemo, negujemo in ohranimo. Vse generacije.

Pogovor z dedkom mi je pokazal, da osamosvojitve Slovenije ni bila le datum v učbeniku, ampak čas strahu, poguma in medsebojne pomoči. Spoznala sem, da je pomembno ohraniti spomine na tiste dni, da mladi razumemo, kako dragocena je samostojna država in zakaj jo moramo spoštovati.

Urška Zavratnik

Srednja zdravstvena šola Murska Sobota, 2. letnik

Mentor: Judita Kalamar, prof. slovenščine in sociologije

VSI ZA ENEGA, EDEN ZA VSE ...

Intervju z Jožetom Felkarjem, zdravnikom na terenu v času našega osvobajanja

Letos bomo Slovenci ponosno obeleževali 35. letnico državnosti in se ob tem dogodku, kot vsako leto doslej, spominjali tudi nevšečnosti, ki so sledile že dan po ljudski sreči, a hkrati tudi neomajnega narodovega poguma. Takrat živeči Slovenci se na takšen ali drugačen način spominjajo desetdnevne vojne za svojo domovino. Oseba, s katero sem opravil intervju, in se pogovarjal o njegovi vključenosti v slovensko osvobajanje, je Jože Felkar, dr. medicine, specialist splošne medicine.

Veliko Prekmurcev vas pozna kot zdravnika, a se nam kljub temu lahko predstavite, prosim? Kakšni so vaši spomini na otroška in najstniška leta? Kako je potekalo vaše izobraženje?

Osnovno šolo sem obiskoval v Rogašovcih. Nadaljeval sem šolanje na Srednji zdravstveni šoli Murska Sobota. Po končani srednji šoli sem se odločil za študij medicine in sem se tako vpisal na medicinsko fakulteto v Reki (Hrvaška). Specializacijo sem opravil v Kliničnem centru Ljubljana. Prav tako pa sem v sklopu svojega izobraževanja končal šolo za rezervnega oficirja v Beogradu.

Kako je potekala vaša poklicna pot?

Po končani specializaciji sem začel delati kot zdravnik v Zdravstvenem domu v Škofji Loki. Nato pa sem se vrnil nazaj v Prekmurje, kjer sem začel opravljati naloge kot družinski zdravnik v Zdravstvenem domu Murska Sobota. Nekaj let sem bil zdravnik in tudi direktor zdravstvenega doma Murska Sobota. Tako sem opravljal delo 45 let in se leta 2025 upokojil.

Glede na to, da ste končali šolanje pred slovensko osamosvojitvijo, me zanima, ali ste v času vojne za Slovenijo opravljali kakšne naloge v vojski?

Ja, res sem opravljal naloge v teritorialni obrambi, in sicer kot zdravnik. Nudil sem zdravstveno pomoč vojaškemu in ostalemu osebju na terenu. Tako sem bil direktno vpet v aktivnosti na terenu. Bilo je zahtevno in nevarno, a o tem takrat nismo razmišljali. Vedeli smo, da je komaj rojeno domovino potrebno ubraniti in ohraniti njeno zemeljsko celovitost. In to nam je na srečo uspelo. Mogoče smo še premalo ponosni na svoje takratne dosežke. Svojo državo, mlado damo, pa moramo vsi njeni prebivalci primerno negovati, da nam bo dobro služila, nam starejšim in vam mladim. Velika odgovornost je na vas.

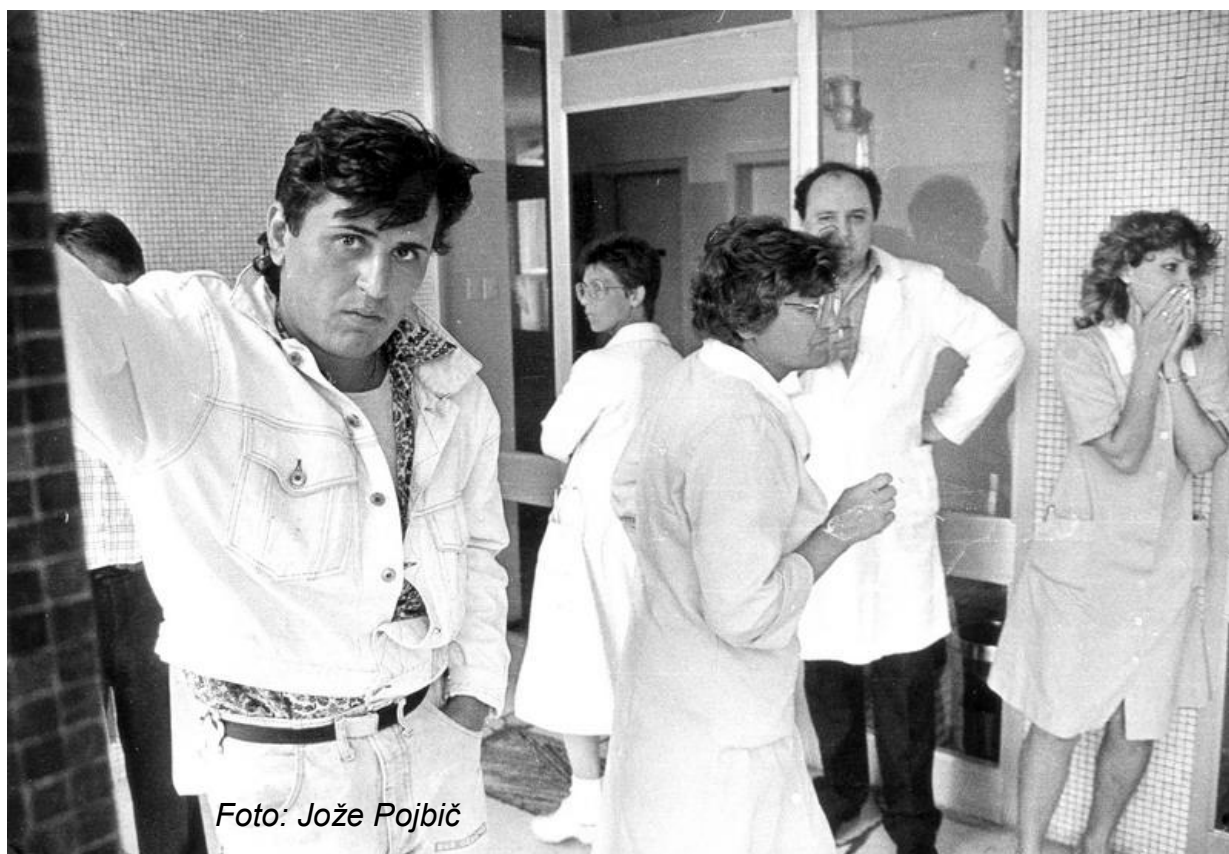
Kaj pa počnete sedaj v svojem prostem času?

Največ časa preživim z družino, vendar pa je moja ljubezen reševanje križank in gledanje različnih kvizov po televiziji. Najbolj se sprostim pri kartanju, kjer je res veliko smeha in taktiziranja z nasprotniki.

Tijan Sedonja

Srednja zdravstvena šola Murska Sobota, 2. letnik

Mentor: Judita Kalamar, prof. slovenščine in sociologije

Pred enim od pomurskih Zdravstvenih domov konec junija 1991.

PROZNI PRISPEVKI
UČENCEV 7., 8. IN 9. RAZREDA OSNOVNE ŠOLE

MIHAEL MAGDIČ, EDEN IZMED TALCEV, KI SO PADLI V CEZANJEVCIH

Ko razmišljamo o nastanku naše države Slovenije, lahko hitro ugotovimo, da samostojnost ni bila nekaj samoumevnega. Pomembno vlogo pri tem so imeli dogodki 20. stoletja, predvsem druga svetovna vojna, ki je globoko zaznamovala slovenski narod. V času vojne so ljudje doživljali izgube in krivice, hkrati pa se je krepil glas o tem, kdo smo in kaj želimo.

Prav ta zavest se je po vojni nadaljevala tudi v Jugoslaviji, kjer je Slovenija živela kot ena izmed republik. Sčasoma se je začela izražati želja, da bi o svoji prihodnosti odločali sami. Ta želja se je jasno pokazala na plebiscitu leta 1990, ko se je velika večina Slovencev odločila za samostojno državo. Sledila je razglasitev neodvisnosti in vojna za Slovenijo, ki je bila kratka, a odločilna.

Ti dogodki so del naše zgodovine in jih ne smemo zanikati. Na naši šoli vsako leto s spoštovanjem počastimo spomin na 25 padlih talcev v drugi svetovni vojni — kot spomin na preteklost in na pomen miru danes.

Ko smo raziskovali življenje prav teh 25-tih talcev, me je presenetilo odkritje, da je eden izmed talcev, ki so bili ustreljeni pri Ribičevem mlinu v Cezanjecih, moj sorodnik. Najprej smo naredili seznam z imeni talcev in njihovimi letnicami rojstva. Na tem seznamu sem našla priimek Magdič. To je tudi dekliški priimek moje mame, zato sem jo vprašala, ali je možno, da je to moj sorodnik. Z babičino pomočjo in še nekaterih drugih ljudi sem ugotovila, da je g. Mihael res moj sorodnik. Odkrili smo tudi, da v Desnjaku živi Mihaelova vnukinja, gospa Nada Kolar. Z gospo Kolar sem stopila v stik najprej po telefonu, nato pa smo se odpravili k njej in opravili intervju. Povedala nam je sledeče.

»Mihael Magdič izvira iz Koračic, nekateri zapisi pa pravijo, da iz Rakovec, ker se je veliko selil. Njegova žena je bila doma na Pohorju. Mihaelov sin (oče Nade Kolar) je bil rojen v Železni Kapli, kjer so nekaj časa živeli, nato pa so se selili v Rakovce. Tam se niso dobro razumeli, zato so se preselili na Plohlovo v Desnjak, od tam pa v Desnjak št. 13. Verjeli so, da jim tu ne bo dobro, ker številka 13 po vraževerju prinaša nesrečo. Mihael je bil aktivist oz. domoljub. Skrbel je za živilske karte in hodil po uradih. Ko so ljudje potrebovali pomoč, so se radi obračali nanj, on pa jim je rad pomagal. Njegov poklic ni znan, ve se samo, da ni bil vojak.

Tistega usodnega dne, ko so prišli zamaskirani izdajalci, so se najprej oglasili pri Lesjakovih. To je bila hiša nasproti Magdičevih. Tam so živela mlada dekleta, s katerimi so se radi šalili. Z umetnim koroškim naglasom so jim rekli, da zbirajo prostovoljce, ki bi se bili pripravljene boriti na Pohorju. Gospod Lesjak je odšel do Mihaela, da bi mu predal informacije. Dedek pa je vedel, da je to past in mu je rekel, da jih je nehote izdal. Bilo je prepozno, da bi ukrepali. Teta Nade Kolar pravi, da so talce odpeljali marca 1944, ker je bilo takrat še mrzlo.

Mihael Magdič in njegova žena
(Posnetek fotografije Izza Balaško)

Prav tako je povedala, da ko so Nemci prišli, jih je bilo toliko, da je bilo vse zeleno. Ujetnike so začeli pobirati v Desnjaku – najprej so šli do Lesjakovih, nato do Petkovih, Magdičevih in na koncu še do Kaučičevih. Pobrali so vse, ki so bili povezani z osvobodilnim gibanjem.«

Aretirani sta bili tudi babica in teta od gospe Kolar. Nada Kolar ne ve, kam naj bi jih odpeljali, ampak sklepa, da v ptujske zapore. Babica Marija Magdič je umrla 11. avgusta 1944 v taborišču zaradi sepse, teta pa se je domov vrnila živa.

Gospa Kolar ne ve, zakaj je bil Mihael izbran za streljanje. Povedala nam je tudi, da so jih po usmrtitvi v Cezanjevcih pustili ležati pri kolih, na katere so jih že prej zvezali, in šele nato zakopali. Omeni tudi, da so ljudje vedeli, kdo bo ustreljen in kdaj. O poteku streljanja ne ve ničesar razen tega, kar je prebrala v knjigi Draga Novaka.

Gospa pove, da ji je zgodbo o dedku povedala teta. Čeprav so si vsak dan pripovedovali zgodbe, se je o dogodku s talci največ razpravljalo pozimi. S sestrično se še naprej o tem pogovarjata in si dopolnjujeta spomine. Gospa Kolar želi spomin na dedka prenašati naprej na vnuke, ki pa so najstniki in jih to ne zanima preveč. Ima tudi zapiske in knjige o dogodku. Pove tudi, da hodijo na spominske slovesnosti streljanja talcev h grobu talcev pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih, Mihaelu in ostalim v čast.

»Mihael je bil dober človek, ki ga je doletela strašna usoda. Padel je zaradi nepoštenosti Nemcev. Ne dvomim, da je bila velika večina talcev enakih. Vsi talci, vsi

ujetniki iz taborišč so nekaj dali. Talci so dali svoja življenja, zaporniki pa košček svoje duše, saj morajo za vedno živeti s spomini na ta grozna dejanja. Prav zaradi vseh ljudi, ki so trpeli v času druge svetovne vojne, lahko mlajše generacije lepše živimo.»

Kot oseba, ki raziskuje, kaj vse se je dogajalo v tistih časih, menim, da se teh dogodkov premalo zavedamo. Kot sem že omenila, se na naši šoli dvakrat letno v kulturnem programu spominjamo padlih talcev, kar se mi zdi pošteno, saj so te osebe izgubile življenje zaradi zlobe drugih. Prav ti ljudje, zaradi katerih se je vojna začela, pa se med najhujšimi časi skrivajo na varnem in niti ne pomislijo na grozote, ki so jih zadali, zato še kako drži rek, da v vojni nikdar ne zmaga človečnost.

Ana Tisa Šumak

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 9. razred

Mentor: Karmen Rauter, prof. slovenščine in nemščine

»PRIZNAM, DA ME JE BILO STRAH«

Intervju s Francem Slokanom

Franc Slokan, v preteklosti dejaven kot policist, komandir Postaje milice v Ljutomeru, inšpektor za posebne naloge, načelnik Operativno-komunikacijskega centra Murska Sobota, podžupan Občine Ljutomer, predsednik Krajevne skupnosti Cezanjevci in še bi lahko naštevali, ima kar dve odlikovanji. Je prejemnik Častnega znaka svobode Republike Slovenije za izjemne zasluge pri obrambi svobode in uveljavljanju suverenosti Republike Slovenije ter spominskega znaka organizatorja manevrske strukture narodne zaščite.

V intervjuju nam je odstrl pogled na svojo vlogo v času osamosvojitve Slovenije. *»Čas osamosvojitve Slovenije je potrebno razdeliti v dve obdobji. Prvo obdobje je bilo od leta 1989 do 1991, natančneje do prvega aprila, ko sem bil službeno premeščen in sem hkrati prevzel drugo vlogo. V prvem obdobju od leta 1988 do leta 1991 sem bil komandir takratne Postaje milice v Ljutomeru. Takrat so se začeli prvi zametki osamosvojitvenih aktivnosti. Tako je v letu 1990 nastalo neke vrste ilegalno gibanje, ki se je imenovalo manevrska struktura narodne zaščite in osebno sem bil vanjo vključen. V njej niso bili vsi takratni miličniki (danes policist), ampak samo posamezniki, ki so izvajali določeno aktivnost. Kot komandir sem bil takrat na tem lokalnem nivoju obveščen o vseh zadevah, ki so se morale odvijati. V okviru manevrskega prostora se je bilo potrebno pripraviti na vojno.«*

»Nobena vojna po svetu in pa tudi naša se ni začela od danes na jutri. Vse se pripravlja že vnaprej. Tako kot se pripravlja agresor, tako se pripravljajo tudi tisti, ki se branijo. In mi smo do takrat zmeraj čakali, da nas bo nekdo napadel izza meje, od zunaj, nismo pa pričakovali, da bo prišlo do same agresije v prostoru oz. v sami Jugoslaviji. Zato so bili vsi obrambni načrti do takrat pripravljeni na zunanjega sovražnika. Takrat smo morali pripraviti na novo vse obrambne načrte, da smo se lahko branili proti agresorjem, ki smo jih pričakovali zdaj. To je bilo veliko dela. Najprej je bilo treba v pisarnah narediti načrte, nato je bilo potrebno na terenu poiskati objekte in ljudi, npr. kam se bo preselilo takratno postajo milice, ki bo lahko naprej funkcionirala, kajti milica nima v tem času samo borbenega pomena. Upravljati mora vse obveznosti, kot jih upravlja v času miru. To pomeni, da morajo vzdrževati javni red in mir, reševati prometne zadeve ipd. Za primere selitve milice na druge lokacije je bilo potrebno narediti načrte vseh prehodov, izhodov, obhodov. V tem obdobju se je že pripravljalo, da se naredi načrt za mejo z Republiko Hrvaško. Treba je bilo predvideti, kje bo stojna točka, kje

bodo zaklonišča. Delovala je tudi obveščevalna služba. Zbirali so se podatki, kdo kako živi. To je bilo v obdobju pred vojno.«

»S 1. 4. 1991 pa sem bil premeščen na delovno mesto inšpektorja za posebne naloge, istočasno pa še v vojaški formaciji za namestnika poveljnika takratne posebne enote milice pri policijski upravi Murska Sobota. Od takrat smo se začeli samo uriti. Vsak dan smo se usposabljali fizično in psihično. Bil sem tudi na enem sestanku, ko nam je takratni poveljnik milice za celotno Slovenijo rekel: »Naredite mi iz teh golobov orle!« Ves čas do takrat so nas učili bodite korektni, humani, takrat pa se je vse obrnilo. Če bo treba ubijati, bomo morali narediti tudi to. Ko sva se takrat peljala z mariborskim kolegom iz Ljubljane, nisva skoraj ničesar govorila, ampak sva samo razmišljala, kako naj zdaj na to pripraviva ljudi.«

»V vojni, ki je trajala 10 dni, čeprav mi trdimo, da je trajala 2 leti, namreč do odhoda zadnjega vojaka iz Slovenije, nismo imeli nobene komande, da bi streljali ljudi. Zelo dober film na to temo je Vojna z brati, da si ljudje lažje predstavljajo takratne razmere. V tej isti vojaški formaciji so bili namreč naši ljudje, naši sinovi, naši mladi fantje, prav tako kot so bili tam mladi Srbi in drugi takratni jugoslovanski narodi, oni niso bili naši sovražniki, in to je bil pomemben faktor, zato je bilo tudi zelo malo smrtnih žrtev, pa še teh te ne bi bilo treba. Prav v moji enoti sta bili dve smrtni žrtvi, a to nista bila naša vojaka.«

»Vodil sem enoto – posebni del v Kuzmi, kjer smo branili mejni prehod. Prisilili smo vojake oz. starešine na treh karavlah, da so se predali. Na eni je prišlo do boja in ene smrtne žrtve. Ves čas smo imeli mejni prehod odprt. V Pomurju so bili takrat vsi mejni prehodi razen Gornje Radgone odprti in prehodni. Koliko ljudi jih je upalo prestopiti, pa je drugo vprašanje. Po končani vojni, 3. julija, sem prišel s posebno enoto v Mekotnjak v gasilski dom. Tu smo prespali eno noč, potem smo odšli na Razkrižje. V šoli na Razkrižju smo bivali en teden. Tu sta bili že dve enoti, ena pa je bila v OŠ Miška Kranjca v Polani. Tu smo najprej skupaj vzpostavili mejo s Hrvaško, nato pa smo se nazaj preselili na delovno mesto.«

»Med vojno se je policijsko delo opravljalo naprej. Isto je bilo tudi po vojni, da so se zadeve na terenu normalizirale, vendar je bilo bistveno manj kaznivih dejanj, kot jih je danes. Sem prejemnik častnega znaka svobode Republike Slovenije, ki mi ga je leta 1994 podelil takratni predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, prejel pa sem tudi znak organizatorja manevrske strukture narodne zaščite. Ta znak mi je podelil takratni obrambni minister Janez Janša.«

Priznava, da ga je bilo v tistem obdobju tudi strah, a meni, da je to normalno. Prepričan je, da v strahu delaš določene stvari še bolj kakovostno. V času vojne so bivali v Ljutomeru. Ženi je svetoval, da se je preselila na njegovo domačijo, saj se je bal, da bi se jim kaj zgodilo. Nekateri policisti so doživeli kar hude strese, kar je življenjsko, in so kasneje potrebovali bolniški stalež. Ne morejo biti vsi junaki, dobi te tesnoba. V nobenem trenutku niso razmišljali drugače. Vedeli so, da če izgubijo, gredo lahko v zapor, ali pa bodo morali zbežati iz države. Če se enkrat odločiš, da je nekaj pravilno, v tem vztrajaš. Enako je tudi v življenju. Ne moreš biti dvoličen.

Po končani vojni so bili na svoja dejanja zelo ponosni. Osebno ga zelo moti, kaj je danes iz tega nastalo. Skrbi ga naša slovenščina, ki je zelo popačena. Mi se zelo radi prilagajamo drugim, drugi – priseljenci pa, ki že mogoče dolgo živijo tu, pa nočejo uporabljati slovenščine, ali se je ne zmorejo naučiti, kar ni prav. Pravi, da so se takratne vrednote, za katere so se borili, izgubile, o domoljubju bi se moralo ves čas in več govoriti. Otrokom bi se to moralo privzgojiti. Meni, da so v zgodovini pomembni vsi dogodki, ki so vodili Slovenijo na pot samostojnosti, torej tudi dogodki NOB-ja in desetdnevna vojna. In to je potrebno spoštovati.

Ana Trstenjak in Živa Rauter

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 7. razred

Mentor: Karmen Rauter, prof. slovenščine in nemščine

SPOMINI KI OPOMINJAJO – VOJNA V DOMAČEM KRAJU

Danes živimo v času demokracije in svobode, ki ju pogosto jemljemo za samoumevni. A v preteklosti ni bilo vedno tako. Zaradi nasilnega vladanja posameznikov in vzpona totalitarnih režimov so se že v medvojnem obdobju začele stopnjevati napetosti med državami, ki so prerasle v enega največjih spopadov v zgodovini človeštva – drugo svetovno vojno. Tudi naš domači kraj ni ostal nedotaknjen. Številne družine so bile v času vojne trpinčene, razseljene in iztrgane iz svojih domov, mnoge so bile nasilno odpeljane v koncentracijska taborišča.

Druga svetovna vojna je trajala med letoma 1939 in 1945, na slovenskem ozemlju pa od leta 1941 do 1945. V Evropi so pred vojno na oblast prišli totalitarni sistemi, ki so temeljili na nasilju, strahu in zatiranju človekovih pravic. Najprej sta se povezali Nemčija in Italija, pozneje pa se jima je pridružila še Japonska. Vojna se je začela 1. septembra 1939 z napadom nacistične Nemčije na Poljsko. Hitler je k trojnemu paktu povabil tudi Jugoslavijo, vendar se je ta upirala vstopu. Zaradi tega se je Hitler odločil, da Jugoslavijo napade še pred napadom na Sovjetsko zvezo. 6. aprila 1941 so nemška letala bombardirala Beograd, jugoslovanska vojska pa je kapitulirala že 17. aprila. Slovensko ozemlje so si razdelile Nemčija, Italija in Madžarska. Prekmurje je prišlo pod madžarsko upravo, razen skrajnega severozahodnega dela, ki je ostal pod nemško oblastjo. Madžarski okupatorji so začeli izvajati politiko madžarizacije. Posebej tragična je bila usoda judovskega prebivalstva, ki je bilo prisilno izseljeno in deportirano v koncentracijskega taborišča. Tudi v Prekmurju so bili izvajani prisilni ukrepi za Jude, ki so morali leta 1944 zapustiti svoje domove in so bili prepeljani v taborišča. Leta 1942 so nacisti sprejeli odločitev o tako imenovani »dokončni rešitvi judovskega vprašanja«, kar je pomenilo sistematično uničevanje Judov po vsej Evropi.

Letos obeležujemo 85. obletnico začetkov organiziranega upora proti okupatorju na slovenskem ozemlju, ki ga je vodila Osvobodilna fronta. Njen cilj je bil osvoboditev in združitev slovenskega naroda. Pod njenim vodstvom se je razvilo močno partizansko gibanje, ki je z različnimi akcijami povzročalo okupatorju materialno škodo in izgube ter pomembno prispevalo k osvoboditvi slovenskega ozemlja. Partizani so se borili srčno, saj so se borili za svobodo, dostojanstvo in prihodnost brez vojne.

Življenje v času okupacije je bilo izjemno težko. Iz šolskih kronik Osnovne šole Cankova izvemo, da so v času madžarske okupacije poučevali madžarski učitelji, pouk pa je potekal v madžarskem in slovenskem jeziku. Opisani so tudi zaključni boji v naselju Cankova. Stare fotografije pričajo o velikem razdejanju. Poškodovan je bil zvonik cerkve

sv. Jožefa, poškodovano je bilo pročelje zgodovinskega objekta Vogler in številne druge zgradbe. Med vojno sta bili iz Cankove deportirani dve judovski družini, ki sta bili maja 1944 usmrčeni v koncentracijskem taborišču Auschwitz, njihovo premoženje pa zaplenjeno.

Iz šolskih kronik Osnovne šole Cankova je razvidno, da se je v predaprilski Jugoslaviji šolski pouk zaključil 1. aprila 1941. V vseh štirih letih okupacije je vpisovanje šolskih otrok v posamezne razrede potekalo od 1. do 3. septembra. Dne 4. septembra so imeli šolsko mašo, 5. septembra pa se je vsako leto začel redni šolski pouk. Šolski okoliš je obsegal vasi Cankova, Korovci, Gornji Črnci, Domajinci, Beznovci, Topolovci in Skakovci. Ozemlje je bilo najprej okupirano s strani Nemcev, in sicer od 6. do 15. aprila 1941, nato pa je bilo od 16. aprila 1941 pa vse do osvoboditve 4. aprila 1945 pod madžarsko okupacijo.

Med okupacijo je bilo prebivalstvo prepuščeno na milost in nemilost okupatorjem. Takšno stanje je trajalo vse do takrat, ko so aktivisti Osvobodilne fronte začeli med prebivalstvo širiti osvobodilno misel. Nekateri posamezniki so bili tudi odseljeni ali internirani. Mladino so poučevali madžarski jezik in spodbujali obisk posebnih tečajev, vendar se jih je mladina udeleževala le v majhnem številu. Ljudje so večinoma delali na svojih poljih, občasno pa so bili prisiljeni v težka fizična dela, kot je kopanje strelskih jarkov, za kar so prejeli zelo malo hrane. Otroci so bili prisiljeni v učenje madžarskega jezika, neupoštevanje pa je bilo pogosto kaznovano s telesnim nasiljem. Šolski obisk je bil na splošno dober, saj je okupator z grožnjami in pritiskom nad starši in mladino dosegel redno obiskovanje pouka. Ker je bil madžarski jezik obvezen, pa so hodili v šolo. V nižji osnovni šoli je bil glavni jezik madžarski, pomožni pa slovenski. V višji osnovni šoli pa je bil v prvih treh letih okupacije slovenski, madžarski jezik pa se je poučeval kot obvezni predmet. V letih 1944/1945 pa je bil učni jezik popolnoma madžarski, kot pomožni jezik pa je služil slovenski.

Kljub temu večjih oboroženih spopadov v samem kraju ni bilo. Upanje so ljudem vlivale skrivne radijske novice o bližajoči se osvoboditvi, ki so jih poslušali pri tistih prebivalcih, ki so imeli radio.

Ko je Rdeča armada leta 1945 osvobajala območje, so Nemci iz okoliških hribov iz smeri Radgone obstreljevali Cankovo. Prebivalci so se morali umakniti v hiše z globokimi kletmi. Šolsko poslopje je bilo močno poškodovano. Številne hiše so zgorele do tal, ker so streljali s fosfornimi bombami. V enem izmed obstreljevanj je bil na njivi smrtno ranjen tudi šoloobvezen otrok, sin tamkajšnjega kmeta. Po mučnem in kratkem trpljenju je umrl.

Zahodni del šolskega poslopja je bil zelo uničen. Razbite so bile vse šipe. Notranjost šole je okupator, preden je moral zapustiti kraj, opustošil. Inventar je bil uničen. Izginila so skoraj vsa učila. Boji za Cankovo so trajali več dni, kraj pa je bil dokončno osvobojen 7. aprila 1945. Osvobodila jo je Rdeča armada in partizani. V nepoškodovanem delu šolskega poslopja se je pouk pričel 15. maja 1945.

Vsi ti dogodki so za takratne prebivalce predstavljali izjemno težko preizkušnjo. Živeli so v stalnem strahu, a hkrati v upanju na boljšo prihodnost.

Prav je, da se ob pomembnih obletnicah spominjamo teh dogodkov, da se grozodejstva ne pozabijo, predvsem pa, da se nikoli več ne ponovijo. Vojna pomeni čas, ko so ljudem poteptane človekove pravice in človeško dostojanstvo. Ko se oziramo v preteklost, se moramo zavedati, da tudi danes po svetu mnogi ljudje trpijo zaradi vojn. Moja želja je svet brez vojn – prihodnost, ki bo prijazna in pravična do vseh ljudi.

Viri:

Šolske kronike OŠ Cankova, 1941/1942, 1942/1943, 1943/1944, 1944/1945, do osvoboditve. Arhiv OŠ Cankova, 2025.

Zoja Ornig

Osnovna šola Cankova, 9. razred

Mentor: Monika Hajdinjak, prof. geografije in zgodovine

MOJA DOMOVINA, NAŠA DRŽAVA, REPUBLIKA SLOVENIJA

Kaj je domovina? Je to kraj, kjer sem se rodila, ali prostor, kjer se počutim varno in sprejeto? Ali domovino sestavljajo le meje načrtane na zemljevidu, ali tudi zgodbe ljudi, ki so tu živeli pred nami, se borili, sanjali in upali? In kako smo potem sploh dobili svojo državo? To so vprašanja, misli in občutki, ki se mi pogosto porajajo, še posebej ob zavedanju, da številni narodi po svetu še danes živijo brez lastne države.

Letos obeležujemo posebno in pomembno obletnico – 35 let od osamosvojitve Republike Slovenije in njene obrambe v osamosvojitveni vojni. To je dogodek, ki je zaznamoval naš narod in njegovo prihodnost, a kljub temu pogosto tone v pozabo. Prav zato je pomembno, da se vedno znova zavedamo pomena trenutkov, ko je Slovenija stopila na samostojno pot.

Vsako leto 25. junija praznujemo dan državnosti, enega najpomembnejših praznikov v zgodovini slovenskega naroda. Gre za državni praznik in dela prost dan, s katerim obeležujemo spomin na 25. junij 1991, ko je Slovenija formalno postala neodvisna država. Tega dne je namreč Skupščina Republike Slovenije sprejela Deklaracijo o neodvisnosti Slovenije in Temeljno ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Dan kasneje je bila na Trgu republike v Ljubljani razglašena samostojna država Slovenija. Ta dan nas opominja na pomen enotnosti, odločnosti in poguma, ki so omogočili uresničitev sanj o samostojni državi Sloveniji. Prav tako nas spodbuja k nadaljnjemu prizadevanju za boljšo prihodnost in h kreptvi narodne zavesti.

Da bi lahko razumeli, zakaj je dan državnosti tako pomemben, se moramo ozreti daleč v preteklost. V 6. stoletju, v zgodnjem srednjem veku, so se na območje današnje Slovenije z vzhoda naselili Slovani, naši predniki. Skozi stoletja smo Slovenci kot narod živeli razdeljeni med različne tuje države in šele v 20. stoletju dobili priložnost za lastno državnost. Po drugi svetovni vojni smo živeli v skupni državi Jugoslaviji. V 80. letih 20. stoletja so po smrti Tita Jugoslavijo zajele hude gospodarske, družbene in politične krize. Naraščala so mednacionalna nasprotja, različni so bili pogledi na ureditev in delovanje države, ki so se vse bolj razhajali. V Sloveniji so se zato preko gibanj civilne družbe in politično opozicijo krepila prizadevanja za samostojno in neodvisno državo Slovenijo.

Aprila leta 1990 so potekale prve svobodne demokratične volitve, na katerih je zmagala koalicija Demos. Nova oblast je sprejela temeljne zakone in dokumente za izvedbo plebiscita o samostojni in neodvisni Sloveniji. Odločitev o prihodnosti države je

oblast prepustila ljudstvu in 23. decembra 1990 je bil izveden plebiscit. Udeležba na plebiscitu je bila izjemna – kar 93,2 odstotna, rezultat pa zelo prepričljiv, saj je 88,5 odstotkov volivcev glasovalo za samostojno in neodvisno Slovenijo. Rezultate plebiscita je tedanja Skupščina Republike Slovenije slovesno razglasila 26. decembra 1990. Slovenci smo s tem jasno izrazili svojo voljo in željo po lastni samostojni državi.

Plebiscitu je sledilo obdobje negotovosti in intenzivnih priprav na uresničitev izražene volje naroda po samostojni in neodvisni slovenski državi. Slovenija je bila 25. junija 1991 uradno razglašena za samostojno in neodvisno državo. Slovesna razglasitev je potekala 26. junija 1991 na Trgu republike v Ljubljani, kjer je bila prvič javno izobešena nova slovenska zastava. »Danes so dovoljene sanje, jutri je nov dan ...« je v slavnostnem govoru poudaril prvi slovenski predsednik Milan Kučan. S tem je izrazil negotovost in hkrati zaskrbljenost glede prihodnjih dni. In nov dan je prinesel tudi začetek desetdnevne vojne, saj se jugoslovanska oblast z osamosvojitvijo Slovenije ni strinjala. Slovenija je v vojni zmagala, Jugoslovanska ljudska armada pa je državo zapustila 25. oktobra 1991, na dan, ki ga danes obeležujemo kot dan suverenosti.

Želja slovenskega naroda je bila tako uresničena, saj si je vsak Slovenec želel, da bi se Slovenija v svetu pokazala kot samostojna in neodvisna država. Pridobitve osamosvojitve so bile uzakonjene z novo slovensko ustavo, sprejeto 23. decembra 1991, s katero je Slovenija postala demokratična republika. V letih 1991 in 1992 so sledila mednarodna priznanja, Slovenija pa se je vključila v številne mednarodne organizacije in povezave.

Dejstvo, da imamo Slovenci danes svojo državo, se je še pred nekaj desetletji zdelo skoraj nepredstavljivo. A dogodki ob osamosvojitvi so dokazali, da smo kot narod sposobni odločnosti, poguma in enotnosti za doseganje skupnih ciljev. Osamosvojitve Slovenije je bila enkratni zgodovinski dogodek, ki je povezal vse Slovence, doma in po svetu.

Naj bo tudi prihodnost naše države zaznamovana z enako odločnostjo, medsebojnim spoštovanjem in odgovornostjo. Želim, da bi Slovenija ostala prostor miru, svobode, pravičnosti in priložnosti za vse – domovina, na katero smo lahko ponosni. Predvsem mlade naj nas povezujejo pogum, enotnost in ljubezen do domovine, da bomo znali našo državo ohraniti in jo z zaupanjem predati prihodnjim rodovom.

Nuša Nemec

Osnovna šola Cankova, 9. razred

Mentor: Monika Hajdinjak, prof. geografije in zgodovine

LOJZKA SCHUBERT O SVOJEM OČETU – TALCU IZ CEZANJEVCEV

Zgodovina naroda ni zapisana le v uradnih dokumentih, temveč tudi v družinskih zgodbah, ki se prenašajo iz roda v rod. Nekaj zgodb je zapisanih, nekaj se jih je prenašalo ustno, najpomembnejše pa je, da je spomin na njih ostal živ.

V letošnjem šolskem letu pišem raziskovalno nalogo, ki je povezana s streljanjem talcev pri Ribičevem mlinu. To se je zgodilo 25. 4. 1944, ko je utihnilo 25 glasov. Povod za to je med drugim bil tudi upor mladega Janka Ribiča in dogodki na njegovi domačiji v Cezanjevcih. Aprila 1944 je tako na tem območju bilo ubitih pet pomembnih nemških nacistov. Sledilo je maščevanje in Nemci so kot povračilni ukrep izbrali 25 talcev, za vsakega nacistu pet, in jih pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih ustrelili.

Letos, ko obeležujemo 35 let samostojne Slovenije, se zavedamo, da sta svoboda in neodvisnost bili zgrajeni na trpljenju številnih generacij. Ena takšnih zgodb je tudi pripoved, ki nam jo je zaupala Lojzka Schubert, ki ima med ustreljenimi talci svojega očeta. Lojzka Schubert danes živi v Hranjigovcih. Bila je dvakrat poročena. Njen drugi mož je bil Nemeč, kar nam pove v ironiji. Pravi, da v otroštvu o dogodkih druge svetovne vojne in streljanju talcev niso veliko govorili. Pripoveduje tako.

Talec Marin Alojz je njen oče, talec Marin Franc pa njen stric, očetov brat. Imela sta tri leta razlike. Marin Alojz je bil rojen leta 1905, Marin Franc pa leta 1902. Imela sta še eno sestro, ki je bila rojena 1902. Oče je bil po poklicu mizar, mlinar in pa tudi muzikant. Oba brata sta bila muzikanta, eden je igral harmoniko drugi pa klarinet. Igrala sta na gostijah ali pa na rojstnih dnevih. Živel je na istem mestu, kjer še danes prebiva intervjuvanka, hčerka, vendar je zdaj drugačna hišna številka. Prvotna hiša je bila požgana leta 1944, zraven katere je bil tudi mlin. To se je zgodilo, ko so šli v taborišče (»lager«). Njeni mami takrat ni preostalo drugega, kot da je hodila od hiše do hiše. Nekateri ljudje so jo sprejeli, drugi zavrnil. To je bilo v letu, ko so ustrelili njenega očeta. O požigu hiše so jim kasneje povedali sosedi. Nihče ni upal zraven, saj so Nemci streljali. Dokler še je njen oče bil živ, so živeli lepo, kasneje pa se je vse obrnilo. V taborišče so odpeljali Lojzko, njena mamo in sestro.

Njen oče Alojz je imel ženo in dva otroka. Vse se je porušilo, ko je bil izdan in aretiran. V času aretacije je bil v Pršetincih, doma pri Francu, pri bratu. Ko so prišli nj, je rekel svoji ženi, Lojzkini mami: »Ne zapusti mi dece.« Do aretacije je prišlo, ker sta s prijateljem pomagala partizanom, zaradi česar so ju sosedi izdali. Njena mama je enemu partizanu na njivo nosila hrano. To naj bi bil partizan, ki bi najverjetneje moral iti k

Nemcem, vendar se je skrila. V Pršetincih so delali kopita za puške, zaradi česar jih je najverjetneje nekdo izdal. Mama ji je povedala, da so streljali iz bližnjega gozda.

Pove, da takrat, ko je bilo v Cezanjevcih streljanje talcev, so talce najprej peljali v Sveti Tomaž, nato na Ptuj in v Borl, iz Borla pa v Cezanjevce. Pravi, da so jih izbrali 25 in peljali v Cezanjevce. Pove tudi, da ve, da je Janko Ribič ustrelil Nemce. Za vsakega ubitega Nemca so vzeli pet zapornikov. Ne ve, po kakšnem postopku so jih izbrali. Pred usmrčitvijo so bili privezani na kole. Pove, da so najverjetneje vedeli vnaprej, da bodo ustreljeni. Pravi, da družina pri streljanju ni bila zraven. Tudi nobenega drugega naj ne bi bilo. Pravi le, da je njena sestra povedala, da so na bližnji njivi obdelovali polja, najverjetneje so sadili krompir, in so slišali streljanje. Intervjuvankina sestra še zmeraj hrani majhno škatlico, ki jo je njen oče sam izdelal, in pa poročno fotografijo.

Ta pripoved ne govori le o izgubi očeta, temveč tudi o razrušeni družini, strahu in posledicah vojne. Spomin na talce in druge žrtve vojne nas uči, kako dragoceni so mir, samostojnost in svoboda. Preteklost ni nekaj oddaljenega, temveč živi naprej v družinskih zgodbah in v spominih, ki jih prenašamo naprej. S poznavanjem in razumevanjem lastne zgodovine lahko gradimo odgovorno in mirno prihodnost.

Klara Polanec

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 9. razred

Mentor: Karmen Rauter, prof. slovenščine in nemščine

POT DO SAMOSTOJNE SLOVENIJE

Ob besedi Slovenija najprej pomislim na dom, družino in varnost. Slovenija mi zelo veliko pomeni, saj v njej živim že od rojstva. Nanjo pogosto pomislim tudi takrat, ko me kdo vpraša, od kod prihajam. Takrat s ponosom rečem, da sem iz Slovenije. Njena oblika me vedno spomni na »kokoš«, ki gleda proti Madžarski. Slovenija je moja domovina, ker v njej živim, jo poznam in se v njej počutim varno. Zelo jo imam rada tudi zato, ker so med ljudmi večinoma dobri odnosi in ker se tu počutim sprejeto.

Že v času Jugoslavije so si številni prebivalci želeli, da bi Slovenija postala samostojna in neodvisna država. V Jugoslaviji so se takrat začeli pojavljati različni gospodarski, politični in družbeni problemi. Začela so se močna trenja med republikami. Leta 1980 je umrl dolgoletni predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito. Njegova smrt je še dodatno vplivala na nestabilnost države in osamosvojitve Slovenije.

Pomemben korak na poti k samostojnosti se je zgodil leta 1987, ko je skupina slovenskih izobražencev v 57. številki Nove revije prvič jasno zapisala željo po samostojni in neodvisni Sloveniji. Ključni dogodek pa je bil plebiscit o samostojnosti, ki je potekal 23. decembra 1990. Udeležba je bila zelo visoka, kar 93,2 – odstotna, kar 95,71 odstotkov volivcev pa je glasovalo za samostojno Slovenijo. Rezultati so bili razglašeni 26. decembra 1990. Po razglasitvi so se ljudje zbirali na ulicah, peli, praznovali in verjeli v boljšo prihodnost.

Po plebiscitu je sledilo težko obdobje priprav na razglasitev države. Dne 25. junija 1991 je slovenska skupščina sprejela tri ključne osamosvojitvene dokumente, s katerimi je Slovenija postala samostojna in neodvisna država. Razglasitev države je bila 25. junija 1991. Jugoslovanska oblast osamosvojitve ni sprejela in našo samostojno Slovenijo napadla z vojsko.

Sledila je desetdnevna vojna, ki je zahtevala 76 žrtev. Slovenija je zmagala, zadnji jugoslovanski vojak pa je ozemlje današnje Slovenije zapustil leta 1991.

Po osamosvojitvi se je Slovenija začela vključevati v mednarodno okolje. Leta 2004 se je pridružila Evropski uniji, kar ji je odprlo številne nove možnosti, kot so sodelovanje z drugimi državami, gospodarski in politični razvoj ter lažje povezovanje z Evropo. Sprva je bila denarna valuta slovenski tolar, uveden 8. oktobra 1991. Leta 2007 pa se je Slovenija pridružila državam, ki kot denarno valuto uporabljajo evro.

Danes živimo v samostojni Sloveniji, kar se nam pogosto zdi nekaj povsem običajnega. A pot do lastne države ni bila lahka. Prav zato je pomembno, da se teh

dogodkov spominjamo, jih spoštujemo in cenimo svojo domovino, ki nam omogoča svobodo, varnost in prihodnost.

Neja Vogrinčič

Osnovna šola Cankova, 7. razred

Mentor: Monika Hajdinjak, prof. geografije in zgodovine

OD PLEBISCITA DO SAMOSTOJNE DRŽAVE

V letu, ki prihaja, bomo obeležili 35. obletnico osamosvojitve Republike Slovenije in njene obrambe v osamosvojitveni vojni. Čeprav se zdi, da se spomini na te prelomne dogodke z leti oddaljujejo, ostaja njihovo ohranjanje izjemnega pomena. Prav odločnost, pogum in enotnost ljudi so bili temelj, na katerem je nastala samostojna slovenska država.

Že v poznih osemdesetih letih je Jugoslavija zašla v globoko politično in gospodarsko krizo, kar je povzročilo večje napetosti med posameznimi republikami. Med prebivalci Slovenije se je vse močnejše krepila želja po večji avtonomiji in samostojnosti.

Prelomni dogodek so predstavljale prve demokratične volitve aprila 1990 po več kot štirih desetletjih komunistične oblasti. Zmagala je koalicija DEMOS. Njena zmaga je jasno pokazala voljo ljudi po političnih spremembah in neodvisni državi. Odločitev slovenskega naroda se je dokončno potrdila 23. decembra 1990, ko je več kot 88 odstotkov volivcev glasovalo za samostojno Slovenijo.

Dne 25. junija 1991 sta bili sprejeti Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije ter Deklaracijo o neodvisnosti. S tem je Slovenija uradno razglasila svojo neodvisnost in se uradno odcepila od Jugoslavije. Razglasitev neodvisnosti ni minila brez posledic. Že naslednji dan je Jugoslovanska ljudska armada začela z vojaškimi operacijami proti Sloveniji, kar je sprožilo desetdnevno vojno. Slovenske obrambne enote in policija so se napadom uspešno uprle, kar je utrdilo pot do premirja in kasnejšega mednarodnega priznanja Slovenije.

Dan državnosti, ki ga praznujemo 25. junija, ko smo na Trgu republike v Ljubljani slovesno razglasili samostojno in neodvisno državo Slovenijo, je v Sloveniji postal državni praznik in dela prost dan. Po vsej državi potekajo proslave, koncerti, razstave in druge kulturne prireditve. Osrednja državna slovesnost tradicionalno poteka na Trgu republike v Ljubljani in povezuje najvišje predstavnike države, veterane, kulturne ustvarjalce in državljane. Tudi na naši šoli pripravimo slovesno prireditev, kjer se spomnimo ključnih dogodkov iz procesa nastanka države ter predvsem mlajšim generacijam približamo pomen osamosvojitve, ozaveščamo o pomembnosti praznika in dejstva, da imamo Slovenci lastno državo.

Pomemben simbol praznovanja je tudi slovenska zastava, izobešena na javnih in zasebnih stavbah. Tudi v naši domačem okolju je vsako leto opaziti več zastav, kar priča o rasti domoljubnega zavedanja. Za mnoge državljane je ta dan priložnost za

razmislek o prehojeni poti države, njenih dosežkih in izzivih ter za izražanje ponosa na slovensko identiteto. Mnogi ta dan izkoristijo za izlet v naravo, ogled kakšne znamenitosti ali praznovanje praznika z družino.

Dan državnosti ni le obeležitev zgodovinskega dogodka, je priložnost za obuditev spomina na dogodke, ki so Sloveniji prinesli neodvisnost, in opomin na vrednote, na katerih temelji slovenska država. Spominja nas na pomen enotnosti, odgovornosti in poguma, ki so omogočili uresničitev sanj o samostojni Sloveniji. Prav tako nas spodbuja, da te vrednote ohranjamo in razvijamo tudi v prihodnosti.

Alina Bagola

Osnovna šola Cankova, 9. razred

Mentor: Monika Hajdinjak, prof. geografije in zgodovine

Foto: Valentina Sreš

KO SMO SLOVENCİ STOPILI SKUPAJ

Nemška okupacija slovenskega ozemlja se je začela 6. aprila 1941 z napadom na Jugoslavijo. Že kmalu je postalo jasno, da se jugoslovanska vojska ne more uspešno upreti nemški, zato je bila Jugoslavija poražena že po enajstih dneh. Okupatorji so Slovence preganjali, zapirali in poskušali izbrisati slovensko identiteto, vendar se kljub temu nismo vdali. Slovenci smo ohranili narodno zavest in občutek pripadnosti, kar se je pokazalo tudi v našem odzivu na okupacijo.

Čeprav so bili odzivi različni, je najpomembnejšo vlogo odigral upor proti okupatorju. Leta 1941 je bila ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda (OF), ki je povezala ljudi z istim ciljem – osvoboditi domovino. Z njo so nastale prve partizanske enote, ki so začele oborožen upor. Ta ni bil pomemben le vojaško, temveč tudi simbolno, saj je pokazal, da si Slovenci želimo svobode in smo se zanjo pripravljene boriti. Prav ta nas je oblikoval kot narod in dokazal, da znamo v težkih trenutkih stopiti skupaj, kar dokazujemo tudi danes, npr. ob naravnih nesrečah.

Narodnoosvobodilni boj je po drugi svetovni vojni pripeljal do nove države – Jugoslavije. Čeprav smo živeli v skupni državi, slovenski narod ni izgubil svoje identitete. Po Sloveniji so začeli nastajati številni spomeniki, ki nas še danes spominjajo na trpljenje, pogum in žrtve vojne. Ti kraji spomina nas učijo, kako pomembno je, da poznamo svojo preteklost in iz nje črpamo vrednote, kot so svoboda, solidarnost in mir. Res je, da mlajše generacije tem temam včasih ne posvečajo veliko pozornosti, vendar je prav naša naloga, da ohranjamo spomin in razumevanje zgodovine.

Želja po lastni državi je med Slovenci živela tudi po vojni. Leta 1990 smo to željo prvič jasno izrazili na plebiscitu, leto kasneje pa jo tudi ubranili v osamosvojitveni vojni. Ta čas je znova pokazal, da smo Slovenci enoten narod, kadar gre za našo prihodnost. Z osamosvojitvijo smo dobili svojo državo, svojo ustavo himno, predvsem pa svobodo.

Ko se danes sprašujemo, kako smo Slovenci dobili svojo državo, ugotovimo, da je bila pot dolga in polna preizkušenj. Upor proti okupatorju med drugo svetovno vojno je bil eden pomembnejših korakov na tej poti, saj nam je dal samozavest in vero vase. Prav zato je pomembno, da se ob obletnicah, kot je 80-letnica upora, ne le spominjamo preteklosti, temveč razumemo njen pomen za sedanost. Le narod, ki pozna svojo zgodovino, zna ceniti svobodo in prihodnost.

Tijana Lovenjak

Osnovna šola Puconci, 9. razred

Mentorica: Nina Vidonja, prof. sociologije in zgodovine

DEDKOVA PRIPOVED

Dogodki v Radencih, Petanjcih in njihovi širši okolici so se odvijali v času osamosvajanja Republike Slovenije leta 1991, ko je po razglasitvi samostojnosti prišlo do oboroženih spopadov med slovenskimi obrambnimi silami in Jugoslovansko ljudsko armado. To obdobje, znano kot desetdnevna vojna, je zaznamovala napeta varnostna situacija tudi v Pomurju, kjer so imeli pomembno vlogo prometni prehodi in mostovi čez reko Muro.

V Radencih so bile vzpostavljene cestne zapore, s katerimi so omejevali promet ter nadzorovali gibanje ljudi in vozil. V okolici je eksplodirala protioklepna mina, kar je dodatno zaostriło varnostne razmere. Teritorialna obramba je imela ključno vlogo pri obrambi območja, saj je stražila mostove in nasipe ob reki Muri ter varovala pomembne prometne in strateške točke.

Petanjci so zaradi svoje lege ob reki Muri in bližine pomembnih cestnih povezav predstavljali strateško točko. Most v Petanjcih je bil miniran kot obrambni ukrep, s katerim so slovenske obrambne sile želele preprečiti morebiten prodor enot Jugoslovanske ljudske armade iz smeri Gornje Radgone proti notranjosti Pomurja. Miniranje mostu je pomenilo skrajni, vendar nujen ukrep, ki kaže na resnost razmer in pripravljenost branilcev na obrambo ključne infrastrukture.

Na območju Petanjcev so bile prisotne enote Teritorialne obrambe, ki so nadzorovale most, bližnje nasipe ter dostopne poti. Območje je bilo strogo varovano, gibanje prebivalcev pa omejeno. Iz smeri Gornje Radgone je bilo slišati streljanje, kar je potrjevalo nevarnost morebitnega spopada. Kljub napetim razmeram do večjih vojaških posegov na samem območju Petanjcev ni prišlo, s čimer so se izognili hujšim posledicam za civilno prebivalstvo.

Posebno vlogo v dogajanju na območju Petanjcev je imela tudi petanjska karavla, ki je pred osamosvojitvijo Slovenije služila kot vojaško-obrambni objekt Jugoslovanske ljudske armade. Zaradi svoje lege v bližini mostu čez reko Muro in pomembnih prometnih povezav je bila karavla strateško pomembna točka. V času desetdnevne vojne je bila pod povečanim nadzorom slovenskih obrambnih sil, saj je predstavljala morebitno izhodišče za premike sovražnih enot.

Dogajanje v in okoli petanjske karavle je potekalo v ozračju velike napetosti, vendar večjih neposrednih spopadov ni bilo. Kljub temu je njena prisotnost povzročala strah in negotovost med prebivalci, saj se je v neposredni bližini naselja nahajal vojaški

objekt. Po koncu osamosvojitvene vojne je karavla izgubila svojo prvotno vojaško vlogo, vendar je ostala pomemben simbol dogodkov iz leta 1991.

Jugoslovanska ljudska armada je bila prisotna tudi na radgonski cesti, kjer je izvajala vojaške aktivnosti. Opazili so pristaneke vojaškega helikopterja, nad reko Muro pa so večkrat letela vojaška letala. Kljub prisotnosti tankov te enote niso uspeli prodreti do Radencev in Petanjcev, kar je predstavljalo pomemben uspeh slovenskih obrambnih sil.

Vse navedene razmere so močno vplivale na vsakdanje življenje prebivalcev. Zaradi nevarnosti in negotovosti je bil pouk v šolah začasno prekinjen, otroci pa so bili prosti.

Matic Šafarič

Osnovna šola Tišina, 7. razred

Mentor: Bernardka Jureš, predm. učiteljica slovenščine in domovinske vzgoje

INTERVJU: SPOMINI NA POT V SAMOSTOJNO SLOVENIJO

Da bi lažje razumeli čas osamosvajanja Slovenije in občutke ljudi, ki so te zgodovinske dogodke doživljali neposredno, sem opravila intervju z babico, ki je spremljala razpad Jugoslavije, plebiscit in nastanek samostojne Republike Slovenije. Pridobila sem dragocen vpogled v razmišljanje, strahove, upanje in ponos ljudi, ki so bili del tega prelomnega obdobja.

Kaj je za vas pomenila smrt Josipa Broza Tita, takratnega predsednika Jugoslavije?

Smrt Josipa Broza Tita je za nas pomenila veliko prelomnico. Dojemali smo ga kot močnega in spoštovanega voditelja, ki je državo povezoval in ji zagotavljal stabilnost. Mnogi smo ga cenili in njegova smrt je prinesla občutek negotovosti glede prihodnosti.

Kako se spominjate prvih idej o nastanku samostojne Slovenije?

Spomini so zelo lepi. Misel na lastno, samostojno Slovenijo je bila prečudovita in navdihujoča, hkrati pa smo se spraševali, ali se bodo te ideje sploh lahko uresničile. Bilo je veliko upanja, a tudi dvomov.

Se vam je zdel plebiscit pomemben dogodek?

Da, plebiscit se nam je zdel izjemno pomemben, saj smo prvič neposredno odločali o prihodnosti svoje države.

Ali ste se plebiscita udeležili?

Da, plebiscita sem se udeležila s ponosom in občutkom odgovornosti.

Ali ste si želeli samostojne Slovenije?

Da, želeli smo si samostojne Slovenije, ker smo verjeli in upali v lepšo ter boljšo prihodnost za naslednje generacije.

Ali ste nestrpno pričakovali rezultate plebiscita?

Seveda. Rezultate smo pričakovali z velikim zanimanjem in napetostjo.

Kako ste bili seznanjeni z rezultati plebiscita?

Rezultate plebiscita smo spremljali po televiziji, skupaj z družino.

Ali ste bili z rezultati plebiscita zadovoljni?

Zelo. Udeležba je bila visoka, izid pa jasen in prepričljiv, kar nam je dalo dodatno upanje in zagon.

Kakšno je bilo vzdušje po razglasitvi rezultatov?

Vzdušje je bilo zelo pozitivno. Ljudje so bili zadovoljni, veseli in polni pričakovanj glede nove države.

Kakšni so bili vaši občutki leta 1991, ko se je pripravljala razglasitev samostojne Slovenije?

Občutki so bili zelo mešani – veselje, ponos, pa tudi strah in zaskrbljenost pred tem, kaj bo sledilo.

Ali ste si ogledali razglasitev države na Trgu republike?

Da, razglasitev smo si ogledali po televiziji, saj je bil to izjemno čustven trenutek.

Ste zaznali zaskrbljenost med ljudmi?

Večje zaskrbljenosti sprva ni bilo opaziti. Prevladovalo je navdušenje, čeprav se je v ozadju čutila negotovost.

Kako ste preživljali dan, ko se je po razglasitvi začela vojna?

Ko se je začela vojna, smo bili zelo zaskrbljeni. V zadnjem trenutku smo odšli v trgovino po osnovne dobrine in še na banko, saj nismo vedeli, kaj nas čaka.

So bili v bližini vašega kraja tudi kakšni spopadi?

Da, spopadi so potekali tudi v bližini našega kraja, v Gornji Radgoni, kar je še povečalo občutek strahu.

Kdaj ste mislili, da se bo vojna končala?

Vsi smo upali, da se bo končala čim prej, a nihče ni vedel, kdaj in kako.

Kako ste izvedeli, da je vojne konec?

Za konec vojne smo izvedeli po radiu, ob tem pa so tulile tudi sirene, kar je bil nepozaben trenutek.

Kakšni so bili vaši občutki po vojni?

Po vojni smo bili polni pričakovanj glede samostojne države in izjemno ponosni na to, kar nam je uspelo.

Kakšen je bil občutek živeti v svoji državi?

Počutili smo se bolj varne, svobodne in ponosne, saj smo končno živeli v lastni državi.

So bile spremembe v vsakdanjem življenju vidne?

Da, spremembe so bile postopne, a opazne. Počasi smo se navajali na novo državo in novo realnost.

Kako danes doživljate svojo državo v primerjavi z letom 1991?

Danes se nam samostojna država zdi nekaj samoumevnega, takrat pa je bilo to nekaj izjemnega, nekaj, na kar smo bili neizmerno ponosni.

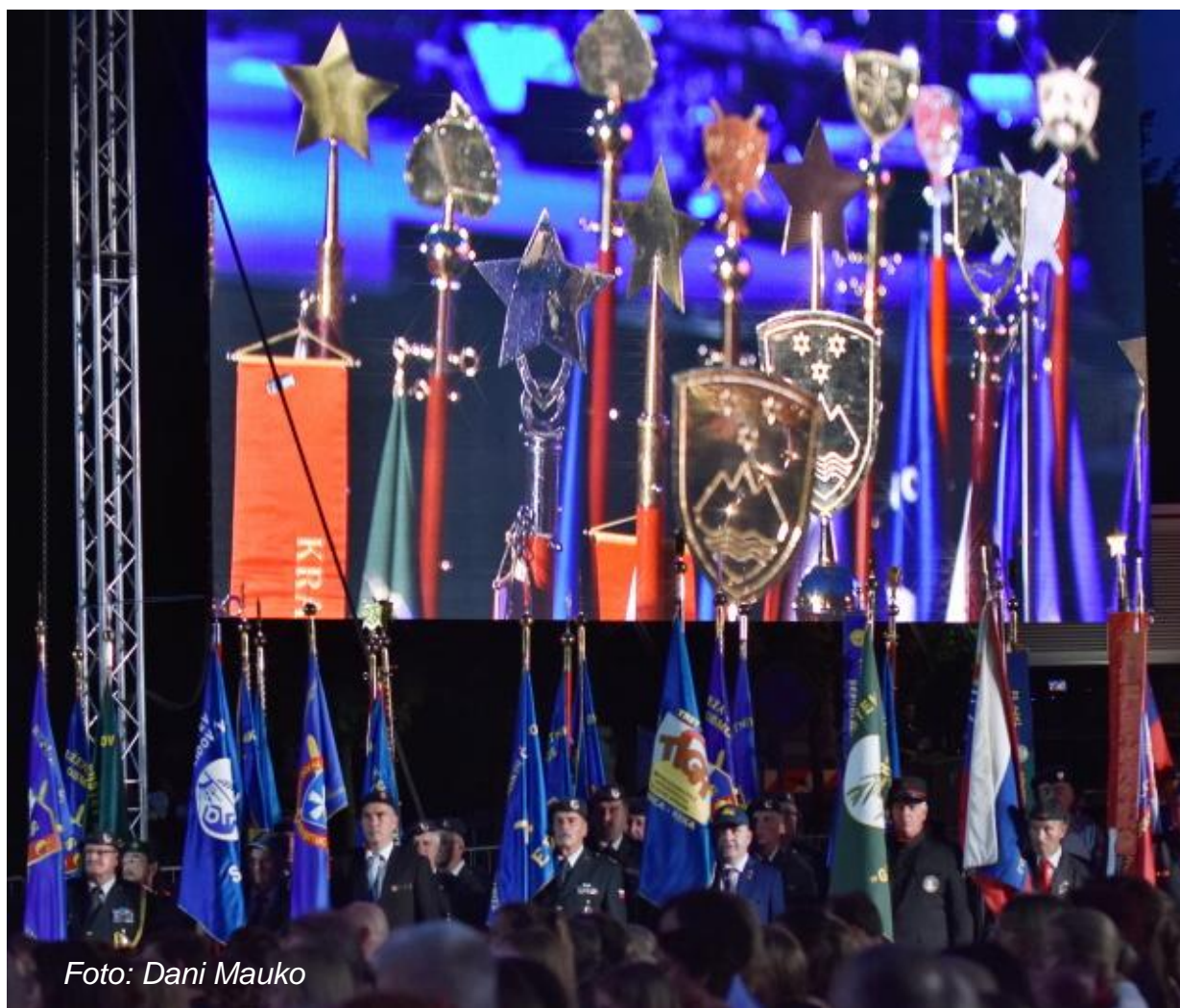
Z intervjujem sem spoznala, da osamosvojitve Slovenije ni bila le pomemben zgodovinski dogodek, ampak tudi zelo osebna izkušnja za ljudi, ki so jo doživeli. Njihovi občutki upanja in ponosa nam pomagajo razumeti, kako dragocena je svoboda in lastna država. Danes, ko živimo v samostojni Sloveniji, se nam to pogosto zdi nekaj

samoumevnega, vendar temu ni bilo vedno tako. Prav zato je pomembno, da mlajše generacije poznamo zgodovino svoje države, spoštujemo preteklost in cenimo trud vseh, ki so pripomogli k temu, da danes živimo v svobodni in neodvisni Sloveniji.

Ajda Ornig

Osnovna šola Cankova, 7. razred

Mentor: Monika Hajdinjak, prof. geografije in zgodovine

KAKO SMO DOBILI SVOJO DRŽAVO?

Spomini na vojno – pripoved mojega dedka in babice

V teh dveh pogovorih povzemam spomine svojih starih staršev na čas vojne za samostojno in danes neodvisno Slovenijo. Njihove izkušnje kažejo, da je bilo življenje v času vojne še kako nevarno in negotovo.

Spomin mojega dedka na vojno za Slovenijo

Moj dedek je bil med vojno star 35 let. Spominja se, da je v tistem času svojega sina vozil na terapije v Splošno bolnišnico Murska Sobota. To se je dogajalo ravno takrat, ko je prišlo do napada na vojašnico v Murski Soboti. Zaradi nevarnosti so se skrili v klet pri sorodnikih. Tam so imeli zelo malo zaloga hrane. Zvoki letal in streljanja so se slišali, zato jih je bilo kar strah. Vsi so si želeli, da bi se vojna čim prej končala. Dedek je povedal, da so bili občutki po koncu vojne mešani, saj niso vedeli, kaj se bo zgodilo in če se je vojna res sploh končala.

Spomin moje babice na vojno za Slovenijo

Moja babica je bila med vojno stara 31 let. Spominja se, da so iz službe tekli na cesto ter »štopali«, saj jih je nekdo opozoril na letalski napad. Skrili so se v klet. Imeli so nekaj hrane, vendar je ni bilo ravno veliko. Zvoki napadov so bili glasni in babico je bilo strah. Kljub temu se vojne spominja z olajšanjem, saj se je hitro končala. Ko je bilo vojne konec, so bili vsi zelo veseli.

Ti spomini nam kažejo, kako težko in negotovo je lahko življenje v času vojne. Stari starši so kljub strahu upali na mir in boljše čase. To nas uči, kako pomembni so mir, varnost in medsebojna pomoč.

Otja Jerebic

Osnovna šola Odranci, 7. razred

Mentor: Nino Gumilar, prof. slovenščine in pedagogike

INTERVJU S PRABABICO O VOJNI ZA SLOVENIJO

Letos bo minilo 35 let, odkar je moja Slovenija samostojna. Čeprav me takrat še ni bilo na svetu, so me zgodovinska dejstva o vojni za Slovenijo zelo pretresla. Da bi pa dobila še več podatkov o tem obdobju zgodovine, sem se pogovorila tudi s svojo prababico (omo).

Kje ste stanovali med vojno?

V hiši, nekateri smo se skrili v shrambo. Nekateri ljudje, ki so imeli v Nemčiji sorodnike, so odšli raje k njim.

Ali ste slišali sirene, letala, tanke ...?

Da, slišali sirene in tudi videli letala.

Kako so vojni dogodki vplivali na delo oz. šole?

Pouk je potekal normalno. Ljudje, ki so delali v tovarni, so ob alarmu šli v najbližje zaklonišče.

So bili vojaki v vašem kraju?

Ne, mladi fantje, ki so takrat služili vojaški rok, so prišli domov.

Kakšna so bila čustva ljudi?

Strah, negotovost, izgubljenost ... Bili smo žalostni, jezni ...

Kakšno vlogo so imeli prostovoljci v času vojne?

Pomagali so ljudem v stiskah, nudili so nam duhovne nasvete.

Ste si prebivalci pomagali med seboj?

Kjer je bilo potrebno, smo si vedno pomagali. Tam, kjer so bili starejši sami, smo si nudili podporo. Predvsem s pogovorom.

Kako so ljudje pomagali ranjenim družinam?

Ranjencev pri nas k sreči ni bilo. Sem pa prepričana, da bi lepo poskrbeli drug za drugega.

Prababica mi je še povedala, da je vojna za Slovenijo bila k sreči hitro končana. Čeprav je nekaj naših ljudi moralo v vojni vseeno umreti, so spomini na to obdobje naše zgodovine vseeno temačni in težki. Kdo ve, kako bi se lahko vse skupaj razpletlo, če Slovenci ne bi imeli zaveznikov in bi nas takratna Jugoslovanska vojska začela napadati ter se ne bi umaknila. Prav zato moramo biti ponosni, da smo zdržali in držali skupaj – za samostojno in neodvisno Slovenijo. Rada imam svojo domovino sLOVEnijo.

Alina Raduha

Osnovna šola Odranci, 7. razred

Mentor: Nino Gumilar, prof. slovenščine in pedagogike

PROZNI PRISPEVKI
UČENCEV 4., 5. IN 6. RAZREDA OSNOVNE ŠOLE

Foto: Dani Mauko

SPOMINI NA OSAMOSVOJITVENO VOJNO V OBČINI RAZKRIŽJE

Osamosvojitvena vojna za Slovenijo je potekala leta 1991, ko je Slovenija postala samostojna in svobodna država. Vojna je trajala deset dni, boji pa so potekali tudi na območju Občine Razkrižje. O teh pomembnih dogodkih mi je pripovedovala moja babica Terezija Gjerek, ki je takrat vse osebno doživela. Njena pripoved mi je pomagala razumeti, kako pomembne so vrednote, kot so ljubezen do domovine, svoboda in mir.

Babica mi je povedala, da zanjo osamosvojitve pomeni rojstvo lastne države in možnost, da Slovenci sami odločamo o svoji prihodnosti. Ljudje si niso želeli vojne in so upali, da bo prevladal razum. Kljub temu so se med 27. junijem in 4. julijem 1991 tudi v naših krajih začeli boji, ki so prinesli strah in negotovost.

Najbolj se ji je v spomin vtisnilo streljanje in beg ljudi. Ko je skozi okno zagledala ljudi, ki so bežali čez njive, proti njihovemu dvorišču, je vedela, da morajo tudi sami zapustiti dom. Skupaj s sinom Davidom, hčerko Sonjo in kužkom Bobijem je zbežala proti hribu v smeri Banfija. V tistih trenutkih se je pokazalo, kako močna je ljubezen do doma in želja, da bi ga nekoč spet varno videli.

Boji na tem območju so trajali dva dni in so potekali na območju Gibine, Razkrižja in Presike. Na Gibini sta bila ranjena dva pripadnika Teritorialne obrambe, govorilo pa se je tudi o smrtnih žrtvah med vojaki JLA. Ljudje so bili zelo prestrašeni in so živeli v stalnem strahu, vendar so kljub temu ohranili upanje v mir in svobodo.

Babica se je skupaj z drugimi skrivala v Banfiju pri sestrični Ivanki, kjer je bilo zbranih približno deset ljudi. Tam so si pomagali, se bodrili in čakali, da se bo nasilje končalo. Prav v takih trenutkih so se pokazale človeška solidarnost, medsebojno spoštovanje in povezanost ljudi.

Ko se je vojna končala in so se tanki umaknili proti Hrvaški, so ljudje začutili veliko olajšanje. Mir je bil največja zmaga. Babica verjame, da je bila Slovenija uspešna zaradi poguma Teritorialne obrambe in močne ljubezni ljudi do domovine. Slovenija se je borila sama, a enotno, kar ji je prineslo svobodo.

Ob poslušanju babičine pripovedi sem spoznala, kako pomembno je, da spoštujemo starejše generacije, saj so prav oni doživeli težke čase in se borili za našo prihodnost. Njihove zgodbe so del naše dediščine, ki jo moramo ohranjati. Pomembno je tudi, da negujemo slovenski jezik, kulturo in posebnosti naših krajev, saj nas prav to povezuje in določa, kdo smo.

Spoznala sem, da strah, ki so ga ljudje doživljali med vojno, danes zamenjujeta mir in svoboda, ki nista samoumevna. Zato moramo biti hvaležni, da živimo v mirni

državi, imeti radi svojo domovino in si prizadevati za spoštljive odnose ter nenasilje. Le tako bomo lahko ohranili vrednote, za katere so se borile prejšnje generacije, in jih prenesli naprej.

Julija Gjerek

Osnovna šola Janeza Kuharja Razkrižje, 5. razred

Mentor: Bojana Pergar Stolnik, prof. razrednega pouka

INTERVJU Z DEDKOM

Pogovarjal sem se z dedkom Ivom Kašičem, ki je v času osamosvojitvene vojne živel v Radečah. Zanimalo me je, kako je doživel ta čas, kje je bil med vojno in kakšne občutke je imel. Dedek mi je pripovedoval o dogodkih v času osamosvojitvene vojne za Slovenije, ki jih nikoli ne bo pozabil.

Koliko si bil star v času osamosvojitvene vojne?

V času osamosvojitve sem bil star 35 let.

Kje si bil v času vojne?

Pred začetkom in tudi v času osamosvojitvene vojne sem bil zaposlen v Prevezgojnim domu Radeče (zdaj pod Upravo Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij). Odgovoren sem bil za prevoze s tovornim vozilom in interno logistiko. Vsem nam, ki smo opravljali podobne odgovornosti, so naložili nalogo prepeljati različna osnovna živila (moko, sladkor, olje, ipd.) iz centralnega skladišča v skladišče Radeče. Sedem dni sem pomagal vsem prevoznikom dostavljati v skladišče, vse za primer, če bo kaj »zaropotalo«.

Kako si vedel, da se odvija vojna? Si vedel, da bodo vojaki JLA napadli?

Radeče so relativno blizu meje s Hrvaško, tj. mejni prehod Rigonce. Za vse premike JLA smo slišali po vojaških radio zvezah, pa tudi po lokalnem radiu in televiziji. Za vse takratne nabornike (še vseh nacionalnosti) je to bil vsekakor šok, saj so le služili vojaški rok in pravzaprav sploh niso vedeli, za kaj gre.

Katerega dogodka se najbolj spominjaš?

V bližini Radeč je Kum, kjer se še danes nahajajo glavni oddajniki za obveščanje (radio in televizija). Že 28. junija je bil ta prvič napaden z letali tipa »Orel« in vsem nam je v trenutku postalo jasno, da gre zares. Bile so tudi prve žrtve. Z letalskimi napadi so nadaljevali 2. julija ob 11. uri in z nizkimi preleti tik nad Radečami izvedli preboj zvočnega zidu. Tokrat je Teritorialna obramba bila pripravljena na napad, žrtev pa na srečo ni bilo.

Kakšni so bili tvoji občutki ob začetku vojne?

Občutki so bili mešani, jeza in strah istočasno. Jeza, ker sem osebno, kot tudi mnogi drugi, bil del te armade, ki je napadala. Kako je to mogoče, saj se nikoli do sedaj med seboj nismo sovražili, se delili na skupine po nacionalnosti ali verskem prepričanju. Ni me bilo strah zame osebno, skrbelo me je za mojo družino ter družine vseh bližnjih. Vojna je najbolj kruta stvar na svetu, saj vedno nastradajo nedolžni in ničesar krivi.

Se danes v spominih kdaj vračaš v obdobje vojne?

Vojna in ostale slabe stvari poskušam hitro izbrisati iz spomina, zato o tem času ne razmišljam.

Si poznal kakšno smrtno žrtev iz časa osamosvojitvene vojne?

V našem kraju Radeče k sreči ni bilo žrtev, tudi vojna v Sloveniji se je na srečo hitro končala. Strah me je bilo predvsem, ker se je vojna šele dobro začela v drugih delih bivše države, predvsem na Hrvaškem, kjer je živel drugi del moje družine, mnogi prijatelji in sošolci. Veliko vaščanov iz moje rojstne vasi je bilo ranjenih. Nekaj je bilo tudi smrtnih žrtev. Moj starejši brat Zvonko je kot del prve bojne linije bil ranjen, mlajši brat Slavko je bil aktiven v osvobajanju celotne Hrvaške in k sreči ni bil poškodovan.

Kateri lepi spomini na čase osamosvajanja so ti ostali?

Iz tega časa imam lepe spomine na dva dogodka, oba sta povezana.. Najbolj se spominjam odhoda JLA iz Luke Koper oktobra 1991, seveda pa sem se razveselil tudi konca vojne na Hrvaškem novembra 1995.

V pogovoru z dedkom sem izvedel, da osamosvojitvena vojna ni bila samo streljanje in boj, ampak tudi veliko strahu in skrbi. Ljudje niso vedeli, kaj jih čaka naslednji dan, vseeno pa so pomagali, kakor so znali. Dedek ni bil vojak, vendar je s svojim delom pomagal, da so imeli ljudje hrano in druge potrebne stvari. Tako sem spoznal, da je vsak prispevek pomemben, tudi če ga ne opazimo takoj.

Zelo me je ganilo, da dedka ni bilo strah zase, ampak za svojo družino, saj vojna najbolj prizadene navadne ljudi.

Iz pogovora sem razumel, kako pomembna sta mir in svoboda, ki ju danes pogosto jemljemo kot samoumevna. Dedek me je naučil, da mir ne pride sam od sebe, ampak je posledica poguma in sodelovanja ljudi. Zato je prav, da spoštujemo preteklost in smo hvaležni, da danes živimo v mirni in svobodni Sloveniji.

Jurij z dedkom Ivom Kašičem (Foto: Jurij Kašič).

Jurij Kašič

Osnovna šola Janeza Kuharja Razkrižje, 5. razred

Mentor: Bojana Pergar Stolnik, prof. razrednega pouka

KAKO SMO DOBILI SVOJO DRŽAVO?

Zapis po pripovedovanju babice Slavice Črešnjevca.

Spomnim se vojne iz leta 1991. Takrat sem bila zaposlena v Ormožu. Vedela sem, da se nekaj pripravlja, saj je moj brat pripeljal svojo družino k nam. Nič ni povedal, le prosil je, če so lahko nekaj časa pri nas. Nič nismo spraševali, saj je bil moj brat takrat miličnik.

Prvi dan vojne je v Ormožu postala prava zmešnjava. Bilo je okoli 10. ure. Hitro so nas odposlali domov, saj Ormož leži namreč blizu hrvaške meje. Glavne ceste Ormož – Ljutomer so že blokirali. Tudi mejni most čez reko Dravo so blokirali. Nekako sem prišla domov, in sicer po stranskih poteh.

Doma smo hitro pripravili vse potrebno (kruh, vodo, konzerve ...) za zaklonišče. Doma imamo klet globoko v zemlji, ki smo jo uporabili. Preko radia in televizije smo spremljali dogajanje, saj takrat še ni bilo mobilnih telefonov. Še isti dan smo videli, kako skozi vas Žerovince vsake toliko časa streljajo. Na srečo takrat ni bil nihče ranjen. Samo nekaj poškodovanih na stavbah in avtomobilih. Na koncu vasi Žerovinci pa so tankom preprečili nadaljevanje poti. Tukaj je prišlo tudi do streljanja in bil je ranjen vojak JLA. JLA je bila vojska, ki naj bi nas branila, v resnici pa nas je napadla. Na tem mestu je sedaj spomenik. Resnično nas je bilo strah. Večkrat smo morali v zaklonišče oziroma v klet, ker so nebo preletavala vojaška letala. Strah nas je bilo, da se ne bi komu kaj zgodilo.

Dedek je varil barikade. Vsi moški so odšli od doma, vsak je po svojih močeh branil svojo svobodo.

Na srečo se je vse hitro končalo. Na koncu smo se vsi skupaj zbrali, si pripovedovali zgodbe in bili srečni, da znamo stopiti skupaj in poskrbeti za svojo svobodo – Slovenijo.

Žiga Sever

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 4. razred

Mentor: Karla Ramšak, prof. razrednega pouka

POSLEDNJE PISMO

Lansko leto sem to zgodbo že predstavljala. Ob pomoči Jelke Kuhar, ki sem jo spraševala o primeru, bi tokrat rada še nekoliko bolj podrobno predstavila zadnje pismo vojaka Hansa, ki je bil mobiliziran v nemško vojsko in se je boril v Nemčiji. Odhoda v vojno se je sicer bal, vendar pa je bila grožnja njegovim staršem s strani Nemcev večja, zato se je odločil, da gre v nemško vojsko. Doma je imel dekle, mojo prababico Mileno.

Hans in njegova pisma

Svojo ljubezen sta si na dolgi rok izmenjevala s pismi. Milena je od Hansa dobila 162, on pa od nje 227 pisem, saj je imela Milena več časa in materiala za pisanje kot on. Hans si je želel preko pisem biti povezan tudi s svojo družino. V pismih je izpovedoval veliko ljubezen, predvsem pa žalost in trpljenje na fronti. Pogosto je svoji Mileni opisoval svoj vsakdan. Prababica pa mu je pisala o dogodkih doma. Iz njenih zadnjih pisem je bilo razvidno, da so v naših krajih že pričakovali konec vojne, medtem ko se je on še boril v hudih bojih na francosko-nemški meji. Včasih je moral Hans postoriti kaj več od ostalih, da je sploh dobil hrano. Opisuje tudi, da je bilo v njegovi četi več drugih rojakov. Razmere so bile res hude, brez ogrevanja v zimskih dneh so v bunkerjih pričakali božič. Z velikim upanjem, da bodo preživeli in prišli domov, so lahko premagovali hude dneve na bojišču. Želeli so si strela v okončine, saj so ranjene odpeljali iz bojišča na varnejša mesta, v bolnišnice, kot se je to zgodilo njegovemu prijatelju.

Hansa in druge vojake so pogosto premeščali, zato je vsakič Mileni preko pisma javil nov naslov svojega bivanja. Presenetljivo pogosto so vojaki lahko prejeli pošto in to vsak drugi dan, kar jim je pomagalo, da niso obupali. Pisma so služila tudi za informacije, kako je doma, Hans pa je svoji Mileni svetoval tudi, kako se skriti in preživeti v primeru bombardiranja. Zadnje pismo ljubljene Mileni opisuje njegov najbrž zadnji dan življenja, saj od takrat dalje ni prejela nobenega pisma več. V njem se lahko čuti strah pred smrtjo in slutnja, da ga

ne bo več domov. Kljub povpraševanju in iskanju sledi za njim Milena žal ni prejela nobene informacije več.

Prababica Milena in njeno življenje

Prababica se je od takrat dalje redno udeleževala sestankov partizanov, ki so se sestajali tudi v njeni hiši v Krištancih 8. Bila je mlada prevzemnica kmetije, brez ljubega zaročenca Hansa. Usoda ji je še enkrat obrnila hrbet, saj so Nemci pri Ribičevem mlinu zasedli seznam sodelujočih pri partizanskih sestankih, na katerih je bilo zapisano tudi njeno ime. Nemci so jo pridržali. Najprej je bila odpeljana v zapor v Ljutomer, nato pa v Maribor. Po dveh mesecih zapora ji je bila namenjena smrt, saj je do nje prišla informacija, da jo bodo z vlakom prepeljali v koncentracijsko taborišče Auschwitz. Aprilu 1945 pa se ji je vseeno nasmehnila sreča. Prišla je svoboda. Nemčija je kapitulirala. V Mariboru so še vedno potekali hudi boji. Pri tem je bil bombardiran most, preko katerega bi morali odpeljati zapornike v taborišče. Končno so se v svobodo odprla tudi vrata zapora. Prababica Milenka je peš, skupaj s prijateljicami iz zapora, pobegnila domov v rodne Krištance. Na poti domov je spet sledilo hudo bombardiranje pokrajine, pri čemer je za las ostala nepoškodovana. Kljub temu da je preživela, je njeno srce žalovalo za njenim dragim, ki ga še vedno ni nehala iskati in čakati.

Leta so minevala. Prababica se je sicer poročila in imela 4 otroke, vendar pa je s sabo vedno nosila zadnje Hansovo pismo. Umrla je v 97. letu starosti in v svoji torbici nam je zapustila pismo in njegovo sliko z bojišča.

Posnetek fotografije Julija Makoter

Julija Makoter

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 6. razred

Mentor: Karmen Rauter, prof. slovenščine in nemščine

MOJ DEDEK, DIVERZANTSKI POVELJNIK

Spomini dedka Slavka na desetdnevno vojno

Po pripovedovanju mojega dedka Slaveka Nemca se je vojna začela 27. junija 1991. Takrat je bil moj dedek v vojski. Bil je v obrambi Ljutomera, kjer je dobil puško in naboje. V njegovi enoti je bilo 10 vojakov. Dedek je bil poveljnik diverzantske enote. Skriti so bili v gozdu pod mostom v Veržeju.

Imeli so nalogo, da nastavijo protitankovske mine. Najprej so izkopali luknje, v katere so položili mine. To je bila njihova taktika. Če bi morda mimo njih peljali tanki in naleteli na te mine, bi tank takoj eksplodiral. Skrili so se v gozd in čakali, kaj se bo zgodilo.

V tistem času je tudi moj oče opazoval tanke skozi okno. Kot otroku mu je bilo to zanimivo in hkrati ga je bilo tudi strah, saj njegovega očeta ni bilo doma.

Dedek je še povedal, da so imeli pripravljene zaloge hrane, da bi se lahko skrili v kletne prostore. Tanki so bili zelo glasni in so jih prebudili tudi ponoči.

Moj dedek se spomni, da so Kačure (v Mekotnjaku) preletavala letala in bombardirala zapore, ki so jim jih postavili. Želeli so jim preprečiti, da bi s tanki nadaljevali svojo pot. Moja babica je bila takrat zaposlena na Avtoservisu, kjer so bili skriti jugoslovanski tanki, ki so jih zaplenili JLA.

Vsi moški so morali zapustiti domove in šli pomagat, če bi prišlo do streljanja. Potrebovali so tudi zdravniško osebje, če bi se kdo poškodoval oz. če bi koga ranili.

Dedek je bil pogumen in imeli so srečo, da na območju, kjer je bil, ni bil nihče poškodovan. Vojna je na srečo trajala samo 10 dni.

Rene Nemec

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 5. razred

Mentor: Nataša Pušenjak, prof. razrednega pouka

A photograph of a sunflower field. The sunflowers are in full bloom, with bright yellow petals and dark brown centers. The sky is overcast with soft, grey clouds. The sunflowers are the main focus, with some in the foreground and others in the background. The overall mood is peaceful and natural.

PESMI
SREDNJEŠOLCEV

Foto: Dani Mauko

TISTI JUNIJ, KO SMO ODRASLI

Na cestah je bilo več poguma kot besed,
več src kot orožja,
več odločnosti kot dvoma.

Vsi smo vedeli, da se nekaj premika,
čeprav nihče ni znal povedati, kam točno.

Tisti junij je dišal po cvetju
in po tihem šepetu zastav,
ki so se prvič razgrnile
kot krila ptice, ki si upa leteti.

Tisti junij,
ko so se barve na zastavi zdele bolj žive,
ko je vsak glas postal kamen v temelju,
ko je tišina med ljudmi nosila več kot govor.

In ko je noč končno odstopila jutru,
smo se zavedeli, da smo odrasli v trenutku,
ko smo rekli: »*To je naš dom.*«

Bil je naš preizkus,
naša prva velika beseda,
naš korak v svet,
ki smo ga izbrali sami.

In od tistega dne smo stopali malo bolj pokončno,
kot da nas še vedno vodi tisti prvi,
pogumni korak v svet,
ki smo si ga izbrali sami.

Vita Fartek

Gimnazija Murska Sobota, 2. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

POT DO SVOBODE

Ko tema je legla na slovenski dom,
ko tujec je ukazoval, kaj smemo in kdo smo,
je jezik utihnil, a srce je kričalo,
v tišini gozdov se upanje je zbuvalo.
Padali so mladi, padali so stari,
sanje o svobodi niso nikdar umrle v temi.

Puška ni bila le kos hladnega jekla,
bila je vera, da resnica ne bo pekla.
Okupator je hotel izbrisati ime,
a narod je vedel, kdo v resnici je.
V sencah je rasel pogum in upor,
partizan je stopil v gozd kakor tih grom.

Po vojni mir ni bil čisto naš,
živeli smo skupaj, a srce je želelo glas.
Spomin na boj je v ljudeh še živel,
in tihi odmev o Sloveniji je zorel.

Ko prišlo je leto, ki reklo je: zdaj,
smo stopili skupaj, brez laži in mask.
Z orožjem poguma, z vero v svoj glas
smo rekli svetu: »To je naš čas.«

Danes pod zastavo, ki svobodno vihra,
se spomnimo poti, ki lahka ni bila.
Slovenija ni dar, ni sreča z neba,
je zgodba o narodu, ki se uklonil ni nikdar.

Tara Sobočan

Gimnazija Murska Sobota, 2. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

ČEZ STRAH, NAZAJ K IMENU

V času vojne je bil svet temen,
strah je bil velik, mir je bil oddaljen.

Prababica doma je ostala sama,
pradedek je šel v vojsko stran od doma.

Madžari so mu kobilo vzeli,
z bolečino v srcu so dnevi hiteli.

A kobila se je nazaj vrnila,
ker je svojega gospodarja prepoznala in ga našla.

Doma je babica otroke hranila,
za kos kruha se je trudila.

Obleke in nakit je v moko dala,
da bi družina lačna ne ostala.

Pradedek je zbral ves svoj pogum,
in pobegnil iz vojske nazaj v svoj dom.

Ko je na vrata potrkal utrujen in bled,
je v objemu spet našel mir in svet.

Vojna je pustila boleče sledi,
a ljubezen je močnejša tiste dni.

Iz trpljenja se je rodil nov čas,
poln upanja, poguma in vere v nas.

Jadranka Ikanovič

Gimnazija Murska Sobota, 2. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

DOMOVINA

Domovina, ti, ki si objeta z *Alpami*,
kjer ti *Jadransko morjé*
poljublja nogé;
s pšenico postlana in zlatovana
nižina Panonska krona ti glavó.
Tam, kjer jezna *Soča* vije svojo pot,
tiha *Mura* sanjavo gleda ti čez plot
tam, le tam razpet je narod tvoj.

Dolga zgodovina tvoja je:
od *Emone* do *Ljubljane*, *Karniole* pa vse tja do *Slovenije* —
skozi turške vpade, upore kmečke in Trubarjeve besede,
ko rodil se jezik dedov naših, je slovenščina.

Dežela ti intime si:
v samoti ednine in hrupu množine
stojita dva: vsak v samoti svoji, a duši njiju v dvoje.

Dežela, kjer mati nas rodila in vzredila je,
kod premagovali smo vladarjev tujih bič,
kjer kmet je dvigal srp in vile.
Kraj, kjer izpod peresa Prešerna, Cankarja, Gregorčiča
donela pesem je slovenska v svet.
Vse to si ti, Domovina.

Klementina Segeri

Gimnazija Murska Sobota, 3. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

NAŠA POT

Ni bila dana, bila je izborjena,
s pogumom, voljo in krvjo,
svoboda nikoli ni podarjena
zanjo skupaj smo stopili z vero in močjo.

Ko tujec je stopil na naš prag,
nam jemal je jezik, ime in glas,
se v srcih dvignil je uporni zrak,
ki zaklical je: »Naš je ta čas!«

V gozdovih se je rojeval pogum,
tam rasel je tihi odpor.
Ljudje so stopali v skupni krik,
da branijo dom, jezik in svoj mir.

Ko prišel je čas odločitve,
smo stopili skupaj kot eden,
z glasom, pogumom in vero vase,
da hočemo dom svoboden.

Slovenija, naš skupni dom,
v tebi živita moč in spomin.
Preteklost bojov nas uči,
da prihodnost gradimo mi.

Lana Ficko

Gimnazija Murska Sobota, 1. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

MI SLOVENCİ SMO

Mi Slovenci smo,
doma kraljujemo,
strah in trepet sovražnikov:
narod majhen smo mi,
na to ponosni,
ker to smo Slovenci.

Mi Slovenci smo,
delavni smo,
zemljo obdelujemo:
zelena ta dežela,
ki vse nam dá,
pravi se ji Slovenija.

Mi Slovenci smo,
radi kuhamo,
vse, kar slovensko je,
od potice do klobase,
od kremšnite do gibanice,
vse, kar slovensko je.

Mi Slovenci smo,
se vojskujemo,
mladi fantje, ki to hočejo,
dekleta pa doma,
hiše pazijo
in našo Slovenijo.

Mi Slovenci smo,
ne škodujemo,
razen če kdo nam zagrozi;
občutil pest bo našo,
eno in edino,
pest slovensko.

Mi Slovenci smo,
športen narod smo,
radi se gibljemo;
od košarke do nogometa,
odbojke in še česa,
Slovenci športniki smo.

Mi Slovenci smo,
radi pomagamo
tistim v stiski;
ta dežela naša zlata,
ki konec koncev se
reče ji Slovenija.

Jure Ukmar

Gimnazija Murska Sobota, 1. letnik

Mentor: Melita Franko, prof. zgodovine in sociologije

A vibrant field of sunflowers with bright yellow petals and dark brown centers, set against a backdrop of green leaves and a clear blue sky with light, wispy clouds. The sunflowers are in various stages of bloom, some fully open and others still budding.

PESMI
UČENCEV 7., 8. IN 9. RAZREDA OSNOVNE ŠOLE

POGLED V ZGODOVINO

Vsak dan spet in spet spominjam se,
da naš narod ni od muh,
to vsak priznati mora.

Vem, da za državo našo vojaki potrudili
in borili so se, zato tistega dne,
pomembnega, pozabimo ne.

Nekega leta, nekega dne
bobnenje orožja zaslišalo se je,
ko predloge za našo domovino so iskali.

Vsako življenje pomembno je,
saj vem, da zaman ni,
zato so vojaki se borili.

Z mislijo na državo
v vojno so zakorakali
in življenja dali za naš narod.

In svojo smo državo dobili,
svoja pravila in vlado ter praznike
si zagotovili.

Dolga vojna je bila,
huda za nas in vas,
za narod naš, ki ga gradimo.

Nekega leta, nekega dne,
svet postal lepši je,
saj orožja zven potihnil je.

Takrat naša država stopila je
na tla, ki ji rečemo
naša Slovenija.

Tistega leta spoznali smo,
da naša država ni le zakon in vlada,
ampak naša domovina.

In ta slovenski kraj
zame bo domovina,
kjer spim, jem, se smejim in živim.

Kaja Šiftar in **Selina Lebar**

Osnovna šola Gornja Radgona, 7. razred

Mentor: Tamara Kranjc Roškar, prof. slovenščine in TIT

TI, MOJA DOMOVINA

Ti, moja država – ti, moja domovina,
vedno in zmeraj si za pravičnost se borila.

Decembra 1990 si pokazala odlično zmago,
saj na referendumu smo dobili 88 % za našo državo.

Leto kasneje, na 25. junij, smo zaživali,
saj v parlamentu smo zakon o neodvisnosti sprejeli.

Toda v temni noči junijski začelo se je bojevanje,
takrat smo v desetih dneh pokazali,
da vredni smo svoje države, da so to naše sanje.

Napadla nas je Jugoslovanska ljudska armada,
ki jo poznamo pod kratico JLA,
ampak Slovenci se nismo vdali,
sovražnika z zemlje naše smo pregnali.

V začetku te desetdnevne vojne,
so se v Gornji Radgoni začele borbe strašne vojne.
JLA je poslala vojake in oklepnike v radgonske vasi,
a naši teritorialci so se borili za svobodo brez milosti.

Bilo je veliko poguma in solznih oči,
da prispeli smo do konca te strašne poti.
Leta 1991 podpisali smo Brionsko deklaracijo,
ki prinesla je mir za našo slovensko nacijo.

Kljub mnogim izzivom, borbam, spominom
nismo obupali, saj vedeli smo,
da se moramo boriti,
če hočemo Slovenijo ohraniti.

Naj naša država za vedno stoji, v miru živi
in bodimo ponosni nanjo rojaki mi vsi!
Varujmo jo: za danes, za jutri, za našo prihodnost,
naj bo to naša edina izbira in trajna možnost!

Tija Andrejek

OŠ I Murska Sobota, 9. razred

Mentor: Milena Mohorko, prof. slovenščine

SLOVENIJA JE MOJ DOM

Slovenija je najlepša,
tukaj je moj dom,
zanjo so se rojaki bojevali,
dali življenje in ob izgubah jokali.

Naši vojaki se niso vdali,
do konca so se pogumno bojevali.
Zato Slovenija zdaj naša je svobodna
dežela.

Sedaj živimo v miru, ljubezni
in tesnem prijateljstvu.
Iz nas pa ponos vije in
slovensko srce še naprej bije.

Zala Slavič

Osnovna šola Kapela, 7. razred

Mentor: Alenka Kozar, prof. slovenščine

GLAS SVOBODE

Dolgo smo hodili tiho med ljudi,
kot da nas je strah lastne poti.
V srcu je raslo nekaj sanj,
a vedeli smo – čas bo prišel en dan.

Bili smo majhni, a pogum ni spal,
v prsih je trmasto naprej vztrajal.
Ko je prišla odločilna noč,
ni šel z nami le razum, šla je moč.

Osamosvojitve ni bila le glas,
bila je korak, izbrana ob pravem času.
Med dvomom in strahom smo rekli – zdaj,
ker narod brez sanj izgubi svoj kraj.

Svoboda ni dar, ki ostane sam,
zahteva spoštovanje, pogum in plan.
Živi v besedi in resnici dejanj,
v tem, da ostanemo zvesti sebi vsak dan.

Slovenija ni samo ime na tleh,
je zgodba ljudi, zapisana v smeh,
solzah, pogumu in upanju dni,
država smo mi. Ti. Jaz. Vsi.

Ava Rovšnik

Osnovna šola Gornja Radgona, 7. razred

Mentor: Tatjana Šebjanič, prof. geografije in zgodovine

ROJSTVO DOMOVINE SLOVENIJE

Leta devetdeset vse se je začelo,
zunaj s snežno odejo bilo je debelo.
Ko so ljudje na plebiscit se podali,
da neodvisni od Jugoslavije bi postali.

Triindvajsetega decembra svoj glas so oddali,
čez tri dni rezultati uradni so postali.
A vseeno nekateri so se bali,
da ne bi pod Jugoslavijo še naprej ostali.

Ko vse volilne glasove so prešteli
in smo uradne rezultate imeli,
dobili kar večinsko smo, kot smo si želeli,
a vseeno nekateri prejšnji režim bi nazaj hoteli.

Petindvajsetega junija naša zastava je zaplapolala,
čez dva dni nam je JLA vojni udarec zadala.
A Teritorialna obramba napad je k sreči odbila,
Republika Slovenija je svojo himno dobila.

Alja Kociper

Osnovna šola Odranci, 7. razred

Mentor: Nino Gumilar, prof. slovenščine in pedagogike

TEŽKI ČASI

Težki časi, težek dan,
ko je slovenski narod šel v boj.
Vsak je vedel, kaj je plan:
Svoboda naj bo naš dom.

Petinosemdeset let nazaj je bilo hudo,
ko tujec je prestopil naš prag.
A slovenski narod ni obupal,
temveč so branili dom in vso zemljó.

Leta enaindevetdeset je prišel čas,
ko smo stopili skupaj vsi.
Z vero v sebi,
brez velikih skrbi,
da zaživimo mirno, prosto vsi.

Dva časa, dva boja, isti glas,
srce je vedno vedelo pot.
Zgodovina uči nas še danes,
da svoboda ni dana,
je dar in je trud.

Liam Šalamon

Osnovna šola Kuzma, 9. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

Težko je bilo, ko je Jugoslavija imela oblast,
zato je Slovenija hotela imeti svoj glas.

23. 12. 1990 se je strah v ljudeh prebudil,
saj se je referendum zgodil.

26. 12. 1990 so rezultate razglasili
in s tem smo grde poglede od Jugoslavije dobili.

Slovenija je dobila mandat od ljudi,
da svojo državo, meje, vojsko in parlamentarne zadeve uredi.
In s tem ponosno dvigne svojo zastavo za bodoče boljše dni.

Slovenija se je dokončno 25. 6. 1991 osamosvojila
in s tem svojo oblast dobila.

Ker se Jugoslavija ni strinjala z vsem tem,
se je desetdnevna vojna zgodila po tem.

Slovenija se je od 27. 6. do 7. 7. zelo bori,
da svojo oblast lahko obdrži.

Jugoslavija 7. 7. poda Brionsko premirje
in s tem Slovenija doseže vse svoje cilje
in končno v miru zaživi.

Tanisa Vogrinčič

Osnovna šola Gornja Radgona, 8. razred

Mentor: Tatjana Šebjanič, prof. geografije in zgodovine

MOJA SLOVENIJA

Svojo državo Slovenijo
smo dobili s trdom in močjo.
Vojna trajala je deset dni in
naši vojaki pogumni so bili.

Hvaležna sem, da smo dobili svojo državo,
zdaj smo lahko mirni in brez skrbi,
da srečni bi bili.

Slovenija je naš dom in
ne bomo dopustili, da jo kdo uniči.
To ni boj za preživetje,
temveč skrb za kulturo in domovino.

Zdaj živimo v miru in svobodi,
naj nikoli več za nas
ne bodo dnevi usodni.

Neli Boldižar

Osnovna šola Kapela, 7. razred

Mentor: Alenka Kozar, prof. slovenščine

OSAMOSVOJITEV

Ko nova država je nastajala,
stara je razpadala.
A, ta stara se ni vdala,
v usodo se je podala.

Zato začela je napadati
in novo državo osvajati.
Nova država pa ni kar tako,
borila se je zelo močno.

Ta vojna bila je kratka,
vendar prav nič lahka.
Borili so se vsi,
da danes smo svobodni mi.

Zdaj imamo svojo domovino
in lahko praznujemo z družino.
Ponosni smo in srečni.
Upamo, da mir bo večni.

Samo Moge

Osnovna šola Tišina, 7. razred

Mentor: Bernardka Jureš, predmetna učiteljica slovenščine in domovinske vzgoje

EN GLAS, ENA DOMOVINA

Vsak narod si želi imeti svojo državo,
ki jo bo s srcem branil kot za stavo.

Državo polno veselja,
podpore
in samostojnega mišljenja.

Ker Slovenci od nekdanj trden narod smo bili,
se pod težo neznanih stvari nikoli nismo zlomili.

Ko okupator je do nas prišel,
skoraj našo zemljo je zavzel.
A mi smo se kot vedno vztrajno borili
in si svobodo kmalu izborili.

Vztrajnost smo pokazali tudi,
ko smo pred 35. leti vsi Slovenci vstali,
si samostojnost izborili
in postali nedotakljivi.

S tem smo pokazali,
da kot majhen narod skupaj smo stopili
in si našo čudovito deželo
za svojo pridobili.

Julija Cevc in Neli Gorza

Osnovna šola Kuzma, 9. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

LETO, KO SMO STOPILI SKUPAJ

Pred petintridesetimi leti,
ko sanje so rasle v srcih ljudi,
vojaki stopili so v boj za svobodo,
za domovino, ki jo imamo radi vsi.

Pogum je gorel kot plamen v očeh,
ljubezen do zemlje je gnala jih v tek,
da danes živimo v miru in sreči,
v deželi, ki kliče nas vedno nazaj.

Hvaležni smo vsem tem junakom,
brez njih ne bi bilo teh poljan,
gora, rek in zelenih dolin,
ki dajejo duši domači pristan.

Danes praznujemo 35 let,
odkar stopili na svojo smo pot.
Naj Slovenija ostane naš dom,
ki čuvamo ga s srcem in ponosom.

Tara Otopal

Osnovna šola Kuzma, 9. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

UPANJE V VIHARJU

Ko je vojna v Sloveniji za samostojnost divjala,
zemlja naša domača je krvava postala.
Ljudje trdno stopili so skupaj,
rekli so drug drugemu: »Nikar ne obupaj!«

Vasi in mesta polne skrbi in strahu so bile,
a upanje v srcih gorelo je za vse.
Skrivali vsi pred sovražniki so se,
molili za mir, da bi se hitro končalo vse.

Mladi branili so slovensko zemljo,
stari prosili za mir in blaginjo trdno.
Vsi sanjali o svobodi in miru dan za dnem so čvrsto,
da bi kot enotni Slovenci živeli stoletne sanje lepo.

Po vojni je sonce posijalo na našo zemljo,
zadihala je novorojena Slovenija končno svojo svobodo.
Spomini na ta čas kljub temu ostali bodó,
a vihar upanja dosegel je svojo slavo.

Polona Jerebic

Osnovna šola Odranci, 7. razred

Mentor: Nino Gumilar, prof. slovenščine in pedagogike

SVOBODNA POT

Občutek nemoči je bil v srcih,
tema in strah sta živela v ljudeh.
A narod je stal, boril se za jezik,
kulturo, dom in svoj nasmeh.

Bili so pogumni, odločni,
enotni in močni.
Za domovino so stali,
za lepšo prihodnost se bojevali.

Naša pot svobodna je sedaj,
ne trpimo več kot oni so tedaj.
Bodimo hvaležni za sedanjo državo,
saj smo mladi in se ne vdamo.

Živa Mauko

Osnovna šola Kapela, 7. razred

Mentor: Alenka Kozar, prof. slovenščine

PONOSNA SEM SLOVENKA

Slovenija – moja je država,
v moji roki ponosno plapola slovenska zastava.
Že od rojstva ponosna sem Slovenka,
za vselej ostala bi njena mladenka.

Slovenija postala samostojna je država,
to od leta 1991 govori tudi naša ustava.
Ponosno dvignili svojo smo zastavo,
vsak Slovenec poje si Zdravljico v slavo.

Za Slovenijo dolga je zgodovina,
dosti dala skozi je že naša domovina.
Dolgo med drugimi državami bila je skrita,
nato kot prva med jugoslovanskimi državami postala je odkrita.

Rada od srca imam svojo državo,
srečo zanjo nosim v srcu pravo.
Zastava polna treh je barv,
sreča, edinost in sprava nam vselej prišla bo prav.

Maša Borojević

Osnovna šola Odranci, 7. razred

Mentor: Nino Gumilar, prof. slovenščine in pedagogike

SLOVENIJA DRŽAVA NAŠA

Slovenija živi že 35 let.
To je veliko,
skoraj ne morem verjet.
Vojno smo zmagali in
se iz Jugoslavije odšli.

Veliko prej smo že okupatorja premagali
in svojo kulturo zavarovali.
Zdravljica na vseh proslavah zveni,
pokazali smo mi,
da nismo brez moči.

Draga Slovenija živi še naprej!
Bodi zelo močna
in vsepovsod odločna.

Sedaj veseli smo vsi,
saj naša država na trdnih temeljih stoji.
Samostojna v srednji Evropi leži,
nanjo ponosni smo Slovenci vsi!

Adam Tai Sijanta

Osnovna šola Kuzma, 7. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

SPOMIN ŠE BOLI

Zasliši zvok sirene se,
ko na boj vojak pripravlja se.
Spomine na osamosvojitve dedek obuja,
vsakič ko priložnost za to se mu ponuja.

Že 35. leto teče,
odkar spomin na vojno ga peče.
Našo zemljo smo vedno uspešno branili,
čeprav smo vedeli,
da bi lahko izgubili.
Še babica pritrdi mu:
»Prav imaš, vendar poglej nas zdaj!
Srečni, zdravi smo in osamosvojeni.«

Zdaj vsi zbrani smo,
bolečino in spomine obujemo.
Leto 1991 se je uspešno v naše spomine utrdilo.
In leto 2026 se je nam priklonilo!
Uživajmo v miru in sreči,
dokler se nam kaj ne ponesreči.

Eva Julia Čoh

Osnovna šola Kuzma, 8. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

SLOVENIJA

Med gorami, dolinami in rekami tiho stoji,
dežela majhna, a v srcu velika se zdi.
Z jezeri, gozdovi in modrim nebom nad vsemi,
to je Slovenija, dom, ki ga nosimo v sebi.

Pred petintridesetimi leti pogum je spregovoril,
ko narod je stopil skupaj in sanje uresničil.
Osamosvojitve ni bila lahka pot,
a z enotnostjo smo zgradili svoj lasten dom.

Triglav nad nami bedi kot čuvaj časa,
v dolinah odmeva zgodovina in naša moč glasu.
Ob Blejskem jezeru se zrcali ponos,
da smo obstali, da smo zmogli
in šli naprej.

Ema Pelcar

Osnovna šola Kuzma, 9. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

NAŠA POT

Petintrideset let je minilo,
ko smo rekli: »To je naš dom!«
Pogum je takrat glasno zazvenel,
svoboda je dobila svoj ton.

A zgodba se ni začela tam,
že prej je srce bilo močno.
Petinosemdeset let nazaj smo rekli okupatorju:
»Ne, dovolj je bilo!«

Danes stojimo svobodni in ponosni,
z zgodovino v dlaneh.
Spomin nas uči,
da svoboda ni dana,
da zanjo se stoji.

Naj preteklost nikoli ne utihne,
naj prihodnost pogumno zveni.
Ker Slovenija ni le država,
je zgodba ljudi,
ki še živi.

Maks Palnec

Osnovna šola Kuzma, 9. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

DOMOVINA

Domovina je zemlja pod nogami,
je polje, ki me redi.
Je materin glas,
po katerem hrepenim.

Domovina so ljudje,
so obrazi in nasmehi.
So roke, ki nas drže
in zgodbe, ki nas uče.

Domovina ni le črta na zemlji,
ni meja, narisana v prah.
Je občutek,
da ima nekdo te rad.

Domovina je jezik v kamen zapisan,
ki naj nikoli ne bo izbrisan.
Je most,
ki povezuje preteklost in sedanost.

Domovina je samo ena,
saj nikomur ni bila podarjena.
Čuvajmo jo
in jo nosimo v srcu.

Kim Moljk

Osnovna šola Tišina, 7. razred

Mentor: Bernardka Jureš, predmetna učiteljica slovenščine in domovinske vzgoje

SLOVENIJA – NAŠ DOM

Skupaj enotno smo se odločili,
da Slovenija samostojna država
bo postala, a vedeli nismo,
kaj nas čaka.

Od Jugoslavije smo se ločili
in v novo vojno smo vstopili.
Nismo se predali,
deset dni smo se borili in
našo mlado državo obranili.

Sedaj v svoji domovini živimo
in nikoli ne pozabimo,
da nekdo za nas je življenje dal.

Julija Par

Osnovna šola Kapela, 7. razred

Mentor: Alenka Kozar, prof. slovenščine

SPOMIN NA POGUM

S srcem so branili domačo zemljo,
za dom šli v boj,
življenja so dali, da svoboda živi,
umrli so zame, za dom, za ljudi.

Padli med njimi niso zaman,
za mir na zemlji, za prihodnji čas,
njihova moč nas še vedno drži,
v srcih ostaja pogum brez meja.

Spomin ostane, nikdar ne zbledi,
njihova zgodba v nas še živi.
Ko pogledam spomenik,
zaslišim tišino, ki govori.

Vita Podlesek

Osnovna šola Kapela, 7. razred

Mentor: Alenka Kozar, prof. slovenščine

MI SMO

Habsburžanom, Jugoslaviji pripadali že,
na ozemlju razčlenjeni bili smo vsi.
Leta 1990 se naša zgodba končno spremeni.

Bil je referendum, bila je vojna;
deset dni je trajala,
a tudi življenja je vzela.

Duše iz grdih ruševin odšle,
v lepe mirne kraje prišle.
Njihov trud v naši zgodovini vedno bo ostal.

Uspelo nam je, čeprav ne lahko.
Danes skupaj živimo, kot eno smo.
In takšna je zgodba naše Slovenije.

Tonja Premuš

Osnovna šola Gornja Radgona, 8. razred

Mentor: Tatjana Šebjanič, prof. geografije in zgodovine

NAŠA DOMOVINA

Že dolgo je lepa
in krasi naš planet.
Ko sonce obsije jo,
še lepša je spet.

Samostojna je že 35 let,
od nacističnega okupatorja stran pa je že 85 let.

Težko bilo se je za to boriti.
Moči smo napeli
in zmago izborili.

A zdaj veseli smo vsi,
ker država naša ponosno že tako dolgo stoji.

Zanimivo je živeti tu
in drugim predstavljati vse to.
Narod slovenski ponosni smo,
Zato lavo pokonci in nenehno predstavljamo jo.

Ema Jeneš

Osnovna šola Kuzma, 7. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

SLOVENIJA, NAŠ DRAGI DOM

Slovenija je naša lepa domovina,
zelena, sončna in vedno razsvetljena.

Gore in reke, gozd in cvet,
to je naš najlepši slovenski svet.

Triglav gleda v modro nebo,
ptički pojejo pesem lepo.
Na travnikih smeh odmeva glasno,
v našem Prekmurju je vedno lepo.

Radi jo imamo čisto vsi,
mladi, stari, živimo za njo.
Slovenija je naš drugi dom,
v srcu te vedno nosila bom.

Johanna Zavec

Osnovna šola Odranci, 7. razred

Mentor: Nino Gumilar, prof. slovenščine in pedagogike

OSAMOSVOJENA DRŽAVA

Že več let je,
odkar smo se osamosvojili.
Postali smo država,
ki zdaj vse zna sama.

Spomin obuja vse trenutke,
ko prebiramo takratne osnutke.
V glavah zgodba riše se
in pred nami prikaže se.

Ta teden nikoli pozabljen ne bo,
še veliko se o njem govorilo se bo.

Zato lahko hvaležni smo mi vsi,
saj imamo vse,
kar si želimo.
» In hvalo naši Sloveniji govorimo «

Aida Lepoša

Osnovna šola Kuzma, 8. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

NAŠA DRŽAVA

Tam,
kjer voda tiho šumi,
kjer se gora z nebom spoji,
tam domuje Slovenija
naša zemlja, srčna, domača
in neskončno naša.

Pred petintridesetimi leti smo stopili na svojo pot,
svobodo v roke prijeli
in zgradili si lastni dom.

Danes tu stojimo ponosni,
povezani v skupen glas.

Srečni,
ker državo imamo,
ki prihodnost pozitivno gradi za nas.

Eva Recek

Osnovna šola Kuzma, 9. razred

Mentor: Irena Grašič Arnuš, univerz. prof. slovenščine in nemščine

DOMOVINA

Domovina naša je vesela,
ko narod ji prepeva.

Potrebuje samo to,
da ji je lepo.

Domovina nas veliko nauči,
zato vsako noč mirno zaspi.

Vsako jutro srečna se zbudi
in samo za nas odpre oči.

Za vedno uredi poti,
da lahko odkrivamo nove stvari.

Hvaležni moramo ji biti
in vedno z nasmehom o njej govoriti.

Mija Dietner

Osnovna šola Tišina, 7. razred

Mentor: Bernardka Jureš, predmetna učiteljica slovenščine in domovinske vzgoje

VOJAK

Sem vojak, slovenski junak.
Pogumno sem se boril v vojni.
Bilo je hudo,
veliko pepela in solza.

Zdaj sem srečen,
ko vidim našo domovino,
ozrem se okrog,
vidim naravo, mir in milino..

Staš Sterniša

Osnovna šola Kapela, 7. razred

Mentor: Alenka Kozar, prof. slovenščine

PESMI
UČENCEV 4., 5. IN 6. RAZREDA OSNOVNE ŠOLE

Foto: Dani Mauko

NAŠA SLOVENIJA

Zunaj je sonce, topel je dan,
narava se smehlja, vse cveti.

Vojak se zbudi,
s srcem za domovino skrbi.

Vojak ni iskal slave, ne bogastva,
le mir je želel za vse naše vasi.

S pogumom nas je varoval,
da danes živimo brez strahu in skrbi.

Zaradi njih je Slovenija naša,
lepa, mirna in samostojna dežela.

Po cestah se vozimo brez skrbi,
svobodno govorimo, pišemo in mislimo.

Zdaj se tiho priklonimo grobovom njih

, ki dali so žrtvovali vse.

Iz srca jim hvala izrecimo,
ker Slovenija danes je.

Ana Zdravec

Osnovna šola Janeza Kuharja Razkrižje, 5. razred

Mentor: Bojana Pergar Stolnik, prof. razrednega pouka

SLOVENSKI VOJAK

Glej ga, slovenskega vojaka,
ki tam pri meji s puško čaka.
Gleda čez radgonski most,
ki je trden kot kamen ali kost.

Ko se boril je, streljal sovražnika,
mislil je na domovino in družino.
A spomin in želja po zmagi
sta povezali ga v snežni gazi.

Le kdo bi solze preštel,
če vojak ne bi nič trpel?
Pogum, lakota in bolečina
so vodili ga do večnega spomina.

Ljubezen in srce za domovino!
Svoboda in mir – za to živimo!
Zdaj pa v osamosvojeni Sloveniji živim,
z veseljem slovenski jezik govorim.

Oh, ata in mama, vama hvala,
da znam slovensko brati in pisati ter rime kovati.
Hvala tebi, dragi vojak, da si pogumen bil
in nam samostojno Slovenijo priboril.

Tadej Roškar

Osnovna šola Gornja Radgona, 5. razred

Mentor: Tamara Kranjc Roškar, prof. slovenščine in TIT

SLOVENIJA

Dovolj nam je bilo tuje oblasti,
želeli smo si svobode in pravičnosti,
zato skupaj smo stopili, mladi in stari,
dovolili smo si sanjati o lepši prihodnosti.

Na volitvah naš narod glasno pokazal je,
da samostojno državo vedno želel si je.

Prvič tako enotni in povezani vsi
smo se skupaj odločili o svoji novi poti.

Ko vojna prišla je pred naš prag,
stopili smo skupaj in premagali strah.
S pogumom v srcu in voljo v dlaneh,
Slovenija obdržala se je v težkih dneh.

Slovenska zastava danes s ponosom se vije,
Prešernova himna glasno in povsod odmeva;
zgradili smo domovino, ki nas povezuje
in srca slovenskega naroda napolnjuje.

Danes svobodni in srečni smo doma,
država samostojna je naša Slovenija.

Spomin na tisti pogumni čas
pa naj večno živi v vsakem izmed nas!

Zoja Petrovič

Osnovna šola Tišina, 6. razred

Mentor: Erika Cifer, predmetna učiteljica slovenščine

SLOVENIJA

Hvaležni smo za našo državo,
ker v njej imamo svoj dom.
V srcu čutimo domoljubje,
Slovenija je naš ponos.

Vojaki so se zanjo borili,
da bi jo za vse nas ubranili.
Hvaležni smo jim za pogum,
saj so tvegali svoje življenje.

Danes je Slovenija mirna in
svobodna dežela.
Živimo v blaginji in
imamo svoj dom.

Hvaležni smo za preteklost in sedanost,
Slovenijo v srcu vedno imamo.

Marina Kunčič in Melani Kunčič

Osnovna šola Janeza Kuharja Razkrižje, 5. razred

Mentor: Bojana Pergar Stolnik, prof. razrednega pouka

ODMEVI, KI NE UGASNEJO

Megla se plazi čez cvetoče travnike,
kjer zemlja diha spomine hrabrih.
Strel prebode jutranjo roso,
a ogenj poguma ne usahne v očeh mladih.

Kamen, pust in razpokan, nosi zgodbo,
vsaka brazgotina kriči molk, ki ne ugasne.
Domovina ni beseda, temveč tresoč je srh,
ki srce budno drži tudi v tišini.

Veter nosi šepetne duše tistih,
ki so stali, ko je svet zatajil.
Njihove roke so bile zid proti strahu,
njihove oči bile so svetilnik, ko je padal mrak.

Meja ni črta, temveč brazgotina zemlje,
kjer sreča in trpljenje hodita z roko v roki.
Vsak korak, vsak dih, vsak pogled spominja,
da svoboda je ogenj, ki ne sme ugasniti.

Eva Kukec

Osnovna šola Tišina, 6. razred

Mentor: Erika Cifer, predmetna učiteljica slovenščine

SLOVENIJA

Med Alpami belimi in morjem modrim,
kjer gozd šepeta in veter piha,
leži dežela, majhna po imenu,
a velika po srcu, v pesmi in spominu.

Reke smaragdne tiho pojo,
s seboj nosijo sanje,
nad njimi hribi, planine in gore stoje
kot stražarji zvesti in večni.

Vinogradi zrejo v sončni dan,
polja dihajo in narave se prebuja,
v vsaki vasi zgodba živi,
v vsakem kamnu preteklost spi.

Slovenija – dom za vse ljudi,
tkana iz narave, ljudi in svobode,
majhna pika na zemljevidih sveta,
a v srcu je nebeški raj.

Stella Stanek

Osnovna šola Kapela, 6. razred

Mentor: Bernarda Roudi, mag. sodobne zgodovine

STRAŠNA VOJNA

Leta 1991
vojna dogajala se je,
tanki naokoli vozili so se.

Otroci bali so se ljudi,
ki s puškami so streljali.

Tanki hiše rušili so,
letala preletavala so nebo.

Ljudje prestrašeni so bili,
v kletih so se skrivali.

Ko slišali so, da vojne več ni,
vsi srečni so bili.

Katarina Trstenjak

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 5. razred

Mentor: Nataša Pušenjak, prof. razrednega pouka

MOJA DOMOVINA SLOVENIJA

Živimo v majhni, lepi državi,
ki se ji Slovenija pravi.

Je res lepa in ima vse:
od gora, ravnin in
vse do čistega voda.

Je edinstvena na svetu
in tako ne uide niti poetu.

V njej spim, jem, živim ...
in se smejim.
Slovenija je le ena in država
podobna ji ni nobena.

Ko se zazrem prek gričevja in gledam,
občudujem te kraje,
saj tu sem najraje,
ker to je moja domovina – SLOVENIJA EDINA.

Maja Šic

Osnovna šola Kapela, 6. razred

Mentor: Bernarda Roudi, mag. sodobne zgodovine

SLOVENIJA

Veseli smo za Slovenijo,
ker v miru živeti smemo;
to je naša domovina,
ki jo v srcu nosimo veselo.

Ko Slovenijo pogledamo,
lepa in prijazna se nam zdi,
gore, reke in zelene trate,
vse to nas razveseli.

Ponosni smo na našo državo,
na svobodo in pogumne ljudi,
vsak dan znova se zavedamo,
kako lepo je, da tukaj živimo.

Hannah Ovsenjak in **Ella Ovsenjak**

Osnovna šola Janeza Kuharja Razkrižje, 5. razred

Mentor: Bojana Pergar Stolnik, prof. razrednega pouka

ŽIVLJENJE V VOJNI

Nekoč življenje drugačno je bilo.
Veliko vojn se je dogajalo.

Možje v vojno so šli,
družino za seboj pustili,
žalostni se poslovili,
nekateri nikoli več se niso vrnili.

Spominjamo se mrtvih talcev,
ki pri mlinu pokopani so.
Življenje za domovino dali so.

Upajmo, da trpljenja več ne bo,
da mir za vedno trajal bo.

Teja Senčar

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 5. razred

Mentor: Nataša Pušenjak, prof. razrednega pouka

SLOVENIJA – NAŠA DOMOVINA

Najprej bila je Avstrija,
nato Jugoslavija
in zdaj je tu Slovenija.

Ni velika, ni premajhna,
taka je kot kokoš,
pridi sem in videl boš.

Zanjo pogumno naši dedi
so se borili
in jo v desetih dneh ubranili.

Domovina naša Slovenija je
in srečni smo za čisto vse.

Valentina Cimerman

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci, 5. razred

Mentor: Nataša Pušenjak, prof. razrednega pouka

SREČNA SLOVENIJA

Slovenija prelepa naša,
domovina naših upov, src, ...
Zate mnogo mož v vojni življenje izgubilo je, ...

Žal, kaže iz tega se nismo nič naučili,
saj vojna še zmeraj divja
širom tega sveta.
Srečna naša Slovenija,
pri nas vojna več ne divja.

Lahko opazujemo tvojo neverjetno lepoto.
Od prostranih poljan,
pa vse do Triglava,
kjer na vrhu Aljažev stop razgled nudi
na najlepši del sveta, ...

Ko na našo domovino zremo,
pri tem upamo,
da vojne na naših slovenskih tleh
nikoli več ne bo!

Rok Zalokar

Osnovna šola Kapela, 6. razred

Mentor: Bernarda Roudi, mag. sodobne zgodovine

MOJA DOMOVINA

Slovenija je kraj,
za Slovence raj.
V Sloveniji imamo vse,
reke, morje in goré.

V Slovenijo vedno več turistov prihaja,
da bi se naužili tega raja.
Naši športniki so nam v ponos,
vedno so vsem oviram kos.

Slovenci srčni narod smo,
ki radi vsem pomagamo.

Gabrijel Karnet in Oliver Klemenčič

Osnovna šola Kapela, 6. razred

Mentor: Bernarda Roudi, mag. sodobne zgodovine

DODATKI

POMURSKI VIRI O OSAMOSVAJANJU IN VOJNI ZA SAMOSTOJNO SLOVENIJO

Ko sem v lanskoletni publikaciji predstavljal pomurski model dela z mladimi, ki poteka v domoljubnih in veteranskih organizacijah v pokrajini ob Muri, sem nabor virov o osamosvajanju in vojni za samostojno Slovenijo omenjal v kontekstu digitalizacije knjižnih virov, zlasti zaradi njegove dostopnosti. Takrat je predstavljen tudi seznam zbornikov in ostalih knjižnih del, ki so jih publicirale pomurske DVO. Njihovo število se še vedno širi. Zato letos objavljamo dopolnjen seznam, ki vključuje skupno 23 del, od tega so jih DVO oblikovale in založile 20. Ponovno izpostavljam, da so vsa tudi v elektronski obliki in dostopna preko digitalnih knjižnic ali spletnih portalov.

Ugotovimo lahko, da je digitalizacija knjižnih virov tudi ali predvsem na področju zgodovinskih del in spominskih zbornikov postala stalna praksa. V Pomurju se sedaj s tem delom prizadevanj, zaradi skrbi v preteklosti in sprotne digitalizacije izdanih del, v osnovni obliki ne ukvarjamo več. Izziv nam ostane v tistem delu, ko gre za promocijo in usmerjanje učiteljev, učencev in dijakov v razpoložljivost digitalnih lokalnih virov. Spletni brskalniki in umetna inteligenca sicer najdejo večino podatkov in dejstev, ne pa vsega. Tako je namesto poti v knjižnico potrebno sedaj obvladati pot v nabor virov in iskanje po teh elektronskih virih, vključno z motivacijo za spoznavanje in proučevanje. Objavljen seznam pomurskih virov o osamosvojitvi in vojni leta 1991 ima tudi ta namen.

Tukaj naj omenim in predstavim še en nabor virov, ali bolje dosedanjo statistiko avtorjev in njihovih del v osmih literarnih natečajih Spominska obeležja pripovedujejo. V dosedanjih osmih natečajih sodelovalo 325 avtoric in 128 avtorjev. Skupni fond proznih in pesniških del je doslej 422, od tega 218 proznih zapisov. To skupaj s osmimi bilteni natečajev znese preko 1.450 strani. V tem fondu so tudi pregledi spominskih obeležij po občinah, ne-le osamosvojitvenih ampak vseh treh zgodovinskih obdobj, ki so lahko vodniki oziroma iztočnice za prihodnje raziskovanje mladih po šolah.

Naj zaključim s povabilom: »Na raziskovanje!«

Preglednica 1: KRONOLOŠKI PREGLED SPLETNIH VIROV O OSAMOSVAJANJU IN OSAMOSVOJITVENI VOJNI V POMURJU OD 2011 DO 2026

Avtor ali urednik, leto izdaje, naslov in naslov spletnega dostopa
1. Habulin, T. (2011). Aktivnosti pomurske milice v vojni za Slovenijo. (Diplomsko delo). Dostopno na https://dk.um.si/Dokument.php?id=27686&lang=eng
2. Bedek, E. (ur.) (2014). Zgodovina pomurske policije in orožništva. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-67SWM1GH/8b82aeab-f782-4c4a-b247-c874f530f397/PDF
3. Šteiner, A. (ur.) (2015). Vloga TO Pomurja v procesu osamosvajanja. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-7FH8XAGP/64c87a80-ca45-4ad0-9cf7-c39f322007f5/PDF
4. Horvat, M. (2015). Teritorialna obramba Vzhodnoštajerske pokrajine (7. PŠTO) v vojni za Slovenijo 1991. (Magistrsko delo). Dostopno na https://dk.mors.si/Dokument.php?id=1084
5. Durič, J. in Roudi, B. (2016). Spomini ne zbledijo. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-M1EM6Y8W/0a5b9bdf-f0fa-4dda-8c1f-49d7a676299d/PDF
6. Šteiner, A. (ur.) (2018). Spominska obeležja pripovedujejo 2017/18-1. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-9H3N981D/4cdba6ea-aaa7-458a-980a-0513ba61992d/PDF
7. Rubaš, D. (ur.) (2018). Pomurje je gorelo modro. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-43KIQWRC/9516ba5b-ad3f-4089-b328-3e7a828c49a8/PDF
8. Horvat, M. (2018). Gradivo za študijo primera oboroženega spopada na terenu: potek vojne za Slovenijo 1991 na smeri Ormož-Gornja Radgona. Dostopno na https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ZT7FJBX9
9. Šteiner, A. (ur.) (2019). Spominska obeležja pripovedujejo 2018/19-2. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-WUKSIKCH/ffba70f8-b208-43f3-8b06-ee8b7a3ca0bb/PDF
10. Ribaš, D. (2020). Prlekija v ognju osamosvojitvene vojne 1991. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-8X1Q3SUY/79c22281-ae87-44aa-bc3f-b3cba4f20443/PDF
11. Šteiner, A. (ur.) (2020). Spominska obeležja pripovedujejo 2019/20-3. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-ONA9FWJX/e55ad2ea-3780-4343-a4b8-bd0f1b828e58/PDF
12. Ribaš, D. in Ostrec, M. (2021). Občina Lendava v soju osamosvojitvene vojne 1991. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-7M6XF4K7/edbcdf18-d427-4fe6-b4ae-321bc2353657/PDF
13. Ribaš, D. in Osterc, M. (ur.) (2021). Dobrovniški orožniki, miličniki, policisti skozi zgodovino. Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-DE1NGT96/18608498-9a39-4c50-b25c-71b772292687/PDF

14. Ribaš, D. in Osterc, M. (ur.) (2022). Gornja Radgona v soju osamosvojitvene vojne 1991 . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-MDCWCQI5/dbd64a5d-bc43-45a4-a333-18e883d9b876/PDF
15. Šteiner, A. (ur.) (2022). Spominska obeležja pripovedujejo 2021/22-4 . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-97XW6GD2/0f586bc6-a638-4608-99c5-7c3923910d84/PDF
16. Kosi, A. (ur.) (2022). Kako smo branili osamosvojitvene procese Republike Slovenije . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-WDPUM9ZX/730c356a-dfe2-45aa-832a-a97d5c2013c2/PDF
17. Šteiner, A. (ur.) (2023). Spominska obeležja pripovedujejo 2022/23-5 . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-QO24W8Z6/7ebdb9af-a20e-4837-ad33-b1c7e377213c/PDF
18. Ribaš, D. in Ostrec, M. (ur.) (2023). Ravnanje s prebeglimi in ujetimi pripadniki ter zbirni centri med osamosvojitveno vojno v Pomurju . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-W9YW7502/a2428e52-a97a-4aa4-ab0c-1c75d9f4ca8b/PDF
19. Ribaš, D. in Osterc, M. (ur.) (2023). Prehojena pot Posebne enote milice Uprave za notranje zadeve Murska Sobota 1975 – Posebne policijske enote Policijske uprave Murska Sobota 2023 . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-XPOO5SRK/cfa726bc-e768-4640-818f-0a8368ef1de9/PDF
20. Šteiner, A. (ur.) (2024). Spominska obeležja pripovedujejo 2023/24-6 . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-1YPUP8VD/e1d686d8-8a75-408b-a5b9-a4a2d7828359/PDF
21. Šteiner, A. (ur.) (2025). Spominska obeležja pripovedujejo 2024/25-7 . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-67WXIWBX/0fa10adf-a272-4e68-a3d4-334208253c10/PDF
22. Ribaš, D. in Osterc, M. (ur.) (2025). Občina Murska Sobota v soju osamosvojitvene vojne 1991 . Dostopno na https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-6PK4MVVY/2cf04536-bffc-4f9c-a453-1a46fd479d17/PDF
23. Šteiner, A. (ur.) (2026). Spominska obeležja pripovedujejo 2025/26-8 .

Dr. Alojz Šteiner

SEZNAMI SPOMINSKIH OBELEŽIJ V POMURJU, POVEZANI Z OSAMOSVOJITVIJO IN VOJNO ZA SAMOSTOJNO SLOVENIJO

Oblikovanje seznamov spominskih obeležij v publikacijah Spominska obeležja pripovedujejo je staro kot sami natečaji. Prvič je bil popis in fotografiranje spominskih obeležij povezanih z osamosvojitvijo in vojno za samostojno Slovenijo narejen skupaj z Jankom Duričem leta 2016. To je bilo objavljeno v knjigi Spomini ne zbledijo. Takrat je seznam obsegal 40 enot. Ob 30-letnici slovenske osamosvojitve (2021) smo objavili posodobljen pomurski pregled spominskih obeležij s 65 enotami. Pet let kasneje pa seznam obsega 81 enot. Tokratne preglednice so oblikovane tako kot predhodne po občinah in razporejene znotraj posamezne upravne enote. To se sklada z regionalno razporeditvijo organizacij veteranov vojne za Slovenijo in Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje, ki v večini primerov skrbijo tudi za njihovo vzdrževanje in zaščito. Pristop k oblikovanju pričujočih seznamov je potekal s preverjanjem podatkov preko veteranskih organizacij in primerjanje tega z Arnesovim spletnim portalom, ki se primarno nanaša na partizanske spomenike (<https://partizanstvo.si/sl/zemljevid/>) vsebuje pa tudi osamosvojitvena spominska obeležja. Tokrat pregledu ne dodajamo fotografij, navajamo pa spletne naslove o virih, kjer so ti že vzpostavljeni.

V uvodniku sem omenjal pobudo in namen domoljubnih in veteranskih organizacij v Pomurju, da bi na podlagi v naših publikacijah objavljenih evidenc po posameznih pomurskih občinah le-te vključili v njihovo kulturno-zgodovinsko in turistično ponudbo. Kdaj bomo kos temu izzivu v strokovnem pa tudi finančnem pogledu, bo pokazal čas.

Dr. Alojz Šteiner

I. PREDLED ZA OBMOČJE UPRAVNE ENOTE GORNJA RADGONA

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obeležja	Spletni dostop/vir
1.	Apače	Zgornje Konjišče	Zgornje Konjišče 10	Spominsko obeležje – zavzetje stražnice 2. 7. 1991	2009 / 2. 7. 2009	n. n. / Občina Apače	www.gornjaradgona.zv.si/spominska-obelezja
2.	Radgona Gornja	Gornja Radgona	Maistrov trg 5	Spominsko obeležje – Solza in plošča Nikoli več	2001 / 3. 7. 2001	n. n. / Občina Gornja Radgona	
3.		Gornja Radgona	Kerenčičeva ulica 15 (pri mostu čez Muro)	Spominsko obeležje tetraeder – Gornja Radgona 1991	2006/ 26. 6. 2006	n. n. / Občina Gornja Radgona	
4.		Gornja Radgona	Partizanska cesta 1 (Admontov dvorec)	Spominsko obeležje plamenica	1994 / 15. 7. 1994	n. n. / Občina Gornja Radgona	
5.		Gornja Radgona	Partizanska cesta 14	Spominska plošča – Janez Svetina	1992/ 26. 9. 1992	n. n. / Občina Gornja Radgona	www.gornjaradgona.zv.si/spominska-obelezja
6.		Gornja Radgona	Maistrov trg 1 (Muzej Špital)	Spominska plošča žrtev vojn z imeni dveh padlih v osamosvojitveni vojni 1991 ter Muzejska zbirka – Osamosvojitvev 1991	Prvotni seznam na spominskih ploščah 1965 – 1990; dopolnjen 2014 / 24. 6. 2014	n. n. / Občina Gornja Radgona	
7.		Gornja Radgona	Cesta na stadion 2, (upravna stavba Pomurskega sejma)	Spominska plošča – pripravam enot milice	2024 / 25. 5. 2024	PVDS Pomurje - pododbor Gornja Radgona	
8.		Gornja Radgona	Ljutomerska cesta 27	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Merklin	2025 / 24. 10. 2025	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	www.gornjaradgona.zv.si/spominske-plosce
9.		Črešnjevci	Črešnjevci 8	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Mlinarič	2022/ 23. 12. 2022	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	
10.		Hercegovščak	Hercegovščak 32b (lovski dom)	Spominska plošča – hraniteljem orožja v Lovski družini GR	2019 / 1. 6. 2019	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	
11.		Hercegovščak	Hercegovščak 35	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Makovec	2021 / 23. 12. 2021	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obeležja	Spletni dostop/vir
12.		Lastomerci	Lastomerci 12	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Kurbus	2018 / 26. 12. 2018	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	www.gornjaradgona.zvvs.si/spominske-plosce
13.		Police	Police 88	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Tišič	2019 / 25. 6. 2019	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	
14.		Police	Police 121	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Vogrinec	2022 / 23. 12. 2022	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	
15.		Ptujska cesta	Ptujska cesta 6	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Šemrl	2025/ 24. 10. 2025	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	
16.		Očeslavci	Očeslavci 22	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Toth	2019 / 4. 10. 2019	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	
17.		Spodnja Ščavnica	Spodnja Ščavnica 7	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Šinko	2020 / 16. 12. 2020	ZVVS/ OZ VVS Gornja Radgona	

18.	Radenci	Radenci	Zdraviliško naselje 16 (Spominski park)	Spominsko obeležje o vojnih spopadih v Radencih s spominsko ploščo Alojz Gaube	2001/ 3. 7. 2001	n. n. / Občina Radenci	www.gornjaradgona.zvvs.si/spominska-obelezja	
19.		Radenci		Spominsko obeležje tetraeder – obranili domovino	2018 / 3. 7. 2018	n. n. / Občina Radenci		
20.		Radenci		Spominsko obeležje tetraeder – 3 podjetjem hraniteljem orožja TO	2018 / 3. 7. 2018	n. n. / Občina Radenci		
21.		Radenci		Informativna tabla Park osamosvojitvene vojne 1991 – o dogajanju na območju občine Radenci	2021 / 3. 7. 2021	n. n. / Občina Radenci		
22.		Radenci	Pohorskega bataljona ulica 2	Spominsko obeležje tetraeder – Alojz Gaube	2021 / 25. 6. 2021	n. n. / Občina Radenci		www.gornjaradgona.zvvs.si/spominska-obelezja
23.		Radenci	Radgonska cesta 5	Spominska plošča – na stavbi kjer je bil sedež oddelka milice Radenci	2019 / 1. 6. 2019	PVDS Pomurje - pododbor Gornja Radgona		www.sever-pomurje.si/?option=gallery&qid=3&aid=15
24.		Hrastje Mota	Hrastje mota 41 (pri kapelici)	Spominsko obeležje tetraeder – Hrastje Mota	2020 / 24. 10. 2020	n. n. / Občina Radenci		www.gornjaradgona.zvvs.si/spominska-obelezja

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obeležja	Spletni dostop/vir
25.		Hrastje Mota	Hrastje Moti 72a	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Čuk	2021 / 23. 12. 2021	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	www.gornjaradgona.zvvs.si/spominske-plosce
26.		Janžev vrh	Janžev Vrh 1	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Bračič	2024 / 21.12. 2024	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	
27.		Janžev vrh	Janžev Vrh 70	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Rožman	2024 / 21.12. 2024	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	
28.		Kobilščak	Kobilščak 2	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Breznik	2020 / 16. 12. 2020	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	
29.		Kobilščak	Kobilščak 7	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Zemljič	2020 / 16. 12. 2020	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	
30.		Rački vrh	Rački vrh 2	Spominska plošča – hraniteljem orožja pri družini Zamuda	2019 / 24. 10. 2019	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	
31.	Sveti Jurij ob Ščavnici	Blaguš	Blaguš 2 (lovski dom)	Spominska plošča – hraniteljem orožja v Lovski družini Videm	2023 / 22.12.2023	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	www.gornjaradgona.zvvs.si/spominske-plosce
32.		Stara Gora	Stara Gora 1a	Spominska plošča – hraniteljem orožja v Oljarni Kocbek	2023 / 22.12.2023	ZVVS / OZ VVS Gornja Radgona	

II. PREGLED ZA OBMOČJE UPRAVNE ENOTE LENDAVA

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obeležja	Spletni dostop/vir
1.	Črenšovci	Gornja Bistrica	stavba Brodarskega društva Bistrica	Spominska plošča – braniteljem mostu	2011 / 25. 6. 2011	n. n. / Občina Črenšovci	
2.	Lendava	Lendava	Glavna ulica 16	Spominsko obeležje tetraeder – pomnik braniteljem slovenske samostojnosti 1990–1991	2024 / 21. 6. 2024	n. n. / Občina Lendava	
3.		Lendava	Glavna ulica 20 (občinska zgradba)	Spominska plošča – orožja nismo oddali	2010 / 28. 10. 2010	ZVVS / OZ VVS Lendava	
4.		Lendava	Trg ljudske pravice 10	Spominska plošča na stavbi nekdanje postaje milice Lendava	2022 / 4. 6. 2022	PVDS Pomurje - pododbor Lendava	
5.		Dolga Vas	Glavna ulica 198	Spominsko obeležje tetraeder – branilcem mejnega prehoda Dolga Vas	2001 / 25. 6. 2001	n. n. / Občina Lendava	www.sever-pomurje.si/?option=gallery&qid=3&aid=15
6.		Dolgovaške gorice	Dolgovaške gorice 124	Spominska plošča – tajno skladišče orožja TO	2011 / 17. 6. 2011	ZVVS / OZ VVS Lendava	
7.		Hotiza	Hotiza (pred zaselkom Mirišče)	Spominsko obeležje trije tetraedri – pomnik braniteljem Republike Slovenije na Muri	2023 / 3. 7. 2023	n. n. / Občina Lendava	
8.		Petišovci	pri mostu na Muri	Spominsko obeležje – branilcem mostu	2011 / 25. 6. 2011	n. n. / Občina Lendava	
9.		Turnišče	Turnišče	Prešernova ulica 2	spominska plošča – tajno skladišče orožja TO	2015 / 25. 11. 2015	ZVVS / OZ VVS Lendava

III. PREGLED OBELEŽIJ ZA OBMOČJE UPRAVNE ENOTE LJUTOMER

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obelezja	Spletni dostop/vir
1.	Križevci	Stara Nova vas	Stara Nova vas 45	Spominsko obeležje tetraeder	2006 / 25. 6. 2006	n. n. / Občina Križevci	www.sever-pomurje.si/?option=gallery&qid=3&aid=17
2.		Lukavci	Lukavci 9 (Dom Lukavci)	Spominska plošča – hraniteljem orožja TO	2017 / 15. 9. 2017	ZVVS / OZ VVS Ljutomer	www.ljutomer.zvvs.si/multimedija/pomniki-iz-vojne-1991-v-ue-ljutomer
3.	Ljutomer	Ljutomer	Stari trg 8	Spominska lipa s ploščo posajena 26. junija 1991	1991 / plošča od 2. 6. 2011	n. n. / Občina Ljutomer	
4.		Ljutomer	Prešernova ulica 18	Spominsko obeležje tetraeder – za podjetja, ki so hranila orožje TO	2016 / 23. 6. 2016	n. n. / Občina Ljutomer	www.ljutomer.zvvs.si/multimedija/pomniki-iz-vojne-1991-v-ue-ljutomer
5.		Ljutomer	Postružnikova ulica 5	Spominska plošča – na stavbi kjer so delovale obrambne strukture 1991	2008 / 7. 6. 2008	n. n. / Občina Ljutomer	www.sever-pomurje.si/?option=gallery&qid=3&aid=14
6.		Cven	Cven 99b	Spominska plošča – hraniteljem orožja TO	2017 / 29. 9. 2017	ZVVS / OZ VVS Ljutomer	
7.		Mekotnjak	Mekotnjak (križišče v Žerovincih)	Spominsko obeležje tetraeder – braniteljem Slovenije	1998 / 24. 6. 1998	n. n. / Občina Ljutomer	
8.		Precetinci	Precetinci 35	Spominska plošča – tajno skladišče orožja policije	2016 / 13. 5. 2016	PVDS Pomurje - pododbor Ljutomer	http://www.ljutomer.zvvs.si/multimedija/pomniki-iz-vojne-1991-v-ue-ljutomer
9.		Presika	Presika 20	Spominska plošča – braniteljem slovenske meje	1997 / 25. 6. 1997	n. n. / Občina Ljutomer	
10.		Pristava	most na Ščavnici	Spominska plošča – braniteljem Slovenije	2002 / 21. 6. 2002	n. n. / Občina Ljutomer	
11.		Radoslavci	Radoslavci 15c (gasilski dom)	Spominska plošča – braniteljem Slovenije	2006/ 24. 6. 2006	n. n. / Občina Ljutomer	

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obeležja	Spletni dostop/vir
12.		Radoslavci	Radoslavci 42a (Lovski dom Mala Nedelja)	Spominska plošča – zbirni center za zajete vojake JLA	2020 / 4. 7. 2020	PVDS Pomurje - pododbor Ljutomer	http://www.ljutomer.zvvs.si/multimedija/pomniki-iz-vojne-1991-v-ue-ljutomer
13.	Razkrižje	Gibina	Gibina 8b	Spominsko obeležje tetraeder – braniteljem slovenske samostojnosti	1999 / 26. 6. 1999	n. n. / Občina Razkrižje	http://www.ljutomer.zvvs.si/multimedija/pomniki-iz-vojne-1991-v-ue-ljutomer
14.		Razkrižje	Razkrižje 44	Spominsko obeležje tetraeder – braniteljem slovenske samostojnosti	2001 / 1. 7. 2001	n. n. / Občina Razkrižje	
15.		Razkrižje	Razkrižje (gramoznica)	Spominsko obeležje – zbirališče braniteljev slovenske samostojnosti	2000 / 24. 6. 2000	n. n. / Občina Razkrižje	
16.		Razkrižje	Šafarsko 24 (OŠ Janeza Kuharja Razkrižje)	Spominska plošča – posebne enote milice UNZ Murska Sobota 1991	2018 / 23. 6. 2018	PVDS Pomurje - pododbor Ljutomer	
17.	Veržej	Veržej	Ulica bratstva in enotnosti (pri krožišču)	spominsko obeležje tetraeder – braniteljem slovenske samostojnosti 1991	2014 / 6. 6. 2014	n. n. / Občina Veržej	www.ljutomer.zvvs.si/multimedija/pomniki-iz-vojne-1991-v-ue-ljutomer

IV. PREGLED ZA OBMOČJE UPRAVNE ENOTE MURSKA SOBOTA

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obelezja	Spletni dostop/vir
1.	Murska Sobota	Murska Sobota	Trg zmage	Spominsko obeležje tetraeder – braniteljem slovenske samostojnosti 1991	2013 / 26. 12. 2013	n. n. / Mestna občina Murska Sobota	www.murskasobota.zvv s.si/spominska-obelezja
2.		Murska Sobota	Tomšičeva ulica 15	Spominska plošča MSNZ – uporniki z razlogom	2005 / 5. 9. 2005	ZVVS / sekcija MSNZ Pomurje	
3.		Murska Sobota	Arhitekta Novaka 5	Spominska plošča MSNZ – milice	2010 / 2. 7. 2010	PVDS Pomurje	www.sever- pomurje.si/?option=galle ry&qid=3&aid=24
4.		Murska Sobota	Arhitekta Novaka 11	Spominska plošča – na policijski postaji Murska Sobota	2011 / 18. 6. 2011	PVDS Pomurje	www.murskasobota.zvv s.si/spominska-obelezja
5.		Murska Sobota	Ulica Zorana Velnerja 5	Spominska plošča – hraniteljem orožja in streliva milice pri družini Ribaš	2023 / 30. 9. 2023	PVDS Pomurje - pododbor Murska Sobota	
6.		Murska Sobota	Kopališka ulica 2	Spominsko obeležje – tetraeder	2021 / 22. 6. 2021	n. n. / Mestna občina Murska Sobota	www.sever- pomurje.si/?option=galle ry&qid=3&aid=88
7.		Murska Sobota	Kopališka ulica 2	Informativna tabla o vojnem dogajanju 1991	2021 / 22. 6. 2021	n. n. / Mestna občina Murska Sobota	
8.	Beltinci in Veržej	Dokležovje	most na Muri	Spominska plošča – braniteljem mostu	2016 / 14. 8. 2016	n. n. / Občina Beltinci in Veržej	www.murskasobota.zvv s.si/spominska-obelezja
9.	Cankova	Cankova	Cankova 21	Spominska plošča – vojna enota milice in skladišče orožja TO	2022 / 14. 5. 2022	PVDS Pomurje - pododbor Murska Sobota	
10.	Grad	Dolnji Slaveči	Dolnji Slaveči 50 (gasilski dom)	Spominska plošča – tajno skladišče orožja oddelka milice Rogašovci	2015 / 20. 6. 2015	PVDS Pomurje - pododbor Murska Sobota	www.murskasobota.zvv s.si/spominska-obelezja

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obeležja	Spletni dostop/vir
11.	Hodoš	Hodoš		Spominsko obeležje tetraedri	2007 / 30. 6. 2007	n. n. / Občina Hodoš	www.sever-pomurje.si/?option=gallery&qid=3&aid=23
12.	Kuzma	Kuzma	Kuzma 59	Spominsko obeležje tetraeder – za obrambo mejnega prehoda in zavzetje stražnice Kuzma	2003 / 21. 6. 2003	n. n. / Občina Kuzma	www.sever-pomurje.si/?option=gallery&qid=3&aid=19
13.	Moravske Toplice	Bogojina	Bogojina 134a (OŠ Bogojina)	Spominska plošča – zbirni center za vojake JLA	2006 / 10. 9. 2006	ZVVS / OZ VVS Murska Sobota	www.murskasobota.zvvs.si/spominska-obelezja
14.		Sebeborci	Sebeborci 76	Spominska plošča – tajno skladišče orožja policije	2016/ 28. 5. 2016	PVDS Pomurje - pododbor Murska Sobota	
15.	Puconci	Puconci	Puconci 178, (OŠ Puconci)	Spominska plošča – zbirni center za vojake JLA	2006 / 22. 10. 2006	ZVVS / OZ VVS Murska Sobota	www.murskasobota.zvvs.si/spominska-obelezja
16.		Puconci		Spominska plošča – zahvala ONZ	2009 / 18. 10. 2009	PVDS Pomurje in DKZ Puconci	www.sever-pomurje.si/?option=gallery&qid=3&aid=26
17.		Moščanci	Moščanci 28 (zgradba nekdanje OŠ Moščanci)	Spominska plošča –začasnega skladišča orožja TO	2007 / 28. 10. 2007	ZVVS / OZ VVS Murska Sobota	www.murskasobota.zvvs.si/spominska-obelezja
18.	Rogašovci	Sveti Jurij	Jurij 15a	Spominska plošča – oddelek milice Rogošovci, za aktivno sodelovanje v osamosvojitveni v.	2020 / 13. 6. 2020	PVDS Pomurje - pododbor Murska Sobota	
19.	Šalovci	Čepinci	Čepinci 37	Spominsko obeležje tetraeder	2012 / 24. 6. 2012	n. n. / Občina Šalovci	www.murskasobota.zvvs.si/spominska-obelezja
20.		Šalovci	Šalovci 167a	Spominska plošča –hraniteljem orožja in dokumentov postaje mejne milice Hodoš (na hiši Milana Graja)	2025 / 10. 5. 2025	PVDS Pomurje - pododbor Murska Sobota	

ZŠ	Občina	Kraj	Lokacija	Naziv – vrsta obeležja	Leto postavitve/ datum odkritja	Avtor/skrbnik obelezja	Spletni dostop/vir
21.	Tišina	Petanjci	most na Muri	Spominska plošča – braniteljem mostu	2012 / 25. 6. 2012	n. n. / Občina Tišina	www.murskasobota.zvv s.si/spominska-obelezja
22.		Gederovci	Gederovci 10	Spominsko obeležje	2005 / 2. 7. 2005	n. n. / Občina Tišina	
23.		Gederovci	Gederovci 1a	Spominska plošča – branilcem mejnega prehoda iz vrst milice	2003 / 7. 6. 2003	PVDS Pomurje	www.sever- pomurje.si/?option=galle ry&qid=3&aid=22

35. OBLETNICA MANEVRSKE STRUKTURE NARODNE ZAŠČITE V POMURJU –

Okrogla miza na sejmu SOBRA v Gornji Radgoni, 27. septembra 2025

Čas neizmerno hitro teče, spomini bledijo, mlade generacije pa so vedno manj seznanjene, v kakšnih pogojih je nastajala država Slovenija in kako smo branili osamosvojitvene procese. Domoljubne in veteranske organizacije (društva) v Pomurju, povezana v trdno in uspešno koordinacijo si prizadevajo ohranjati spomin z najrazličnejšimi pristopi. Snemajo dokumentarne filme, izdajajo tiskane in elektronske publikacije, organizirajo okrogle mize. Vse to počnejo v želji, da najpomembnejši dogodki naše novejšje zgodovine ne bi šli v pozabo. Posebej se trudijo te dogodke predstaviti mladim generacijam ter tudi ostalim v pomurskem in širšem slovenskem prostoru. Cilj je ohranjati spomin na odločilna dejanja Pomurk in Pomurcev v osamosvojitvenih procesih Republike Slovenije.

Ob lanskoletni 35-letnici Manevske strukture narodne zaščite v Republiki Sloveniji so pomurske domoljubne in veteranske organizacije na sejmu obrambe zaščite (SOBRA) v Gornji Radgoni, 27. septembra 2025 organizirale posebno okroglo mizo. Na njej so predstavljeni referati in pričevanja o nalogah in aktivnostih obrambnih in varnostnih struktur v Pomurju leta 1990 v pripravah na odpor ob morebitni agresiji.

Osnovni namen okrogle mize je bil obujanje spomina na proces osamosvajanja Slovenije, ki ni bil enostaven. Danes, ko na dogodke gledamo s 35-letno časovno distanco, se šele zavedamo pomembnosti, odločnosti in smelosti osamosvajanja Slovenije. Zato citiram generalmajorja Ladislava Lipiča, ki je v zadnji številki glasila Veteran zapisal: »Redko kdo razume, kaj naša domovina dolguje tistim, ki so ji služili. Njihova ljubezen do domovine je bila neomajna. Bili so pripravljeni žrtvovati svoja življenja, svoj dom in družino. Vse za domovino, ki jih je rodila in vzgajala, da so domoljubje razumeli in živeli kot čustvo. Danes pogosto umirajo tiho, v samoti s svojo družino in nekateri celo v sramoti. Redki so doživeli čast in slavo, bogastva nikoli.«

Na dogodek so bili vabljeni člani pomurskih domoljubnih in veteranskih organizacij, prejemniki znaka MSNZ, predstavniki Policije in Slovenske vojske ter župani, učitelji zgodovine in etike v pomurskih osnovnih in srednjih šolah, mediji ter ostala zainteresirana javnost. Ker je bil dogodek odprt tudi za širšo javnost, so ga lahko spremljali tudi predstavniki drugih domoljubnih in veteranskih organizacij in ostali obiskovalci, ki so tega dne obiskali sejem.

Dogodka so se udeležili člani domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja ter drugi obiskovalci sejma SOBRA in gostje iz veteranskih zvez.

Nastopajoči v prvem omizju (z leve) dr. Alojz Šteiner, Drago Ribaš, Ljubo Dražnik in Ivan Smodiš.

Foto: Dani Mauko

Nastopajoči v drugem omizju (z leve) Živko Stanič, Branko Bratkovič in Ciril Magdič. Za mikrofonom Anton Kosi, eden od moderatorjev dogodka.

Foto: Dani Mauko

Dva predstavnika veteranskih zvez Alojzij Klančičar, Sever (levo) in Mitja Jankovič, ZVVS (skrajno desno) ter moderator tretjega omizja Drago Ribaš.

V nadaljevanju predstavljam sodelujoče na okrogli mizi ob 35-letnici MSNZ na **prvem omizju**, ki so predstavili svoja videnja in doživetja.

Drago Ribaš, upokojeni policist in predsednik Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje, je predstavil mednarodne in notranjepolitične razmere v SFR Jugoslaviji v 90-tih letih prejšnjega stoletja. Izpostavil je, da so primeri krepitev zveznih oblasti in armade spodbujali nezadovoljstvo in proteste. Slovenija si je v začetku še prizadevala za ohlapnejše vezi s federacijo in zagovarjala konfederativno povezanost posameznih republik znotraj Jugoslavije. Posebej je nanizal dogodke, ki so povzročali vedno večje napetosti v večnacionalni državi in se zaostri tako daleč, da so se politični konflikti reševali na bojnem polju.

Dr. Alojz Šteiner, upokojeni generalmajor Slovenske vojske, je predstavil poglede na še vedno razdvajajočo uporabo izrazoslovja okrog predaje, preselitve orožja oziroma poskusa razorožitve in vplive odpora proti temu, na priprave za osamosvajanje na obrambno-vojaškem področju na slovenski strani.

Ivan Smodiš, upokojeni major in predsednik Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Murska Sobota, je v prvi osebi predstavil nastanek in naloge Manevske strukture narodne zaščite v Pomurju. Uvodoma je spomnil na prve tajne sestanke in širjenju mreže zaupnih sodelavcev v Pomurju. V nadaljevanju je spomnil na aktivnosti, ki so se izvajale v Pomurju, zlasti v mesecu septembru 1990.

Ljubo Dražnik, upokojeni polkovnik in predsednik Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Lendava, je predstavil dogodke ob zahtevi po preseljevanju orožja teritorialne obrambe na lendavskem območju. Maja 1990 je Republiški štab TO izdal ukaz, da je treba vso orožje teritorialne obrambe skladiščiti v objete, ki so pod nadzorom JLA. V pomurskem prostoru sta to bili vojašnici v Murski Soboti in karavla v Gornji Radgoni, kjer sta tamkajšnja štaba tudi imela shranjeno orožje. Tako se je preselitev nanašala na orožje TO občine Lendava in Ljutomer. Opisal je posebnost dogajanj na lendavskem območju in kaj je vplivalo na to, da orožja niso predali.

Na **drugem omizju** so sodelovali neposredni nosilci temeljnih nalog v okviru projekta Manevske strukture narodne zaščite v Pomurju.

Ciril Magdič, upokojeni inšpektor Policije, je spregovoril o delovanju takratne pomurske Milice v projektu MSNZ.

Branko Bratkovič, upokojeni major in sekretar Območnega združenja slovenskih častnikov Lendava, je predstavil postopke formiranja enot MSNZ in pridobivanje poveljniškega kadra zanje v Občinskem štabu v Lendavi.

Živko Stanič, upokojen štabni vodnik in sekretar Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Lendava, je spregovoril o disperziji in hranjenju orožja in streliva v tajnih skladiščih na območju Lendave.

Anton Kosi, upokojeni predstojnik upravnega organa za obrambo ter sekretar Območnega združenja slovenskih častnikov Ljutomer, je obrazložil vključevanje in delovanje delavcev občinskih upravnih organov za ljudsko obrambo v projektu MSNZ.

Na **tretjem omizju** so sodelovali Mitja Jankovič, generalni sekretar Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Alojzij Klančičar, podpredsednik Zveze policijskih veteranskih združenj Sever, in Drago Ribaš ter ostali razpravljavci. V svojih nagovorih so podali svoja videnja o pomenu takratne MSNZ in pomenu njenega delovanja v pripravah na poznejši oboroženi spopad z JLA.

Kot **zaključne misli** k dobro obiskanemu in tudi v javnosti odmevnemu dogodku naj izpostavim, da je t. i. projekt MSNZ uradno trajal od 29. avgusta do 4. oktobra 1990, tj. en mesec in en teden, vendar je v tem času veliko prispeval k pripravam Milice in TO. Uradno se je končal z vzpostavljanjem, samo slovenskim avtoritetam poslušnega Republiškega štaba TO Slovenije in vršilcev dolžnosti komandantov TO na republiški in pokrajinski ravni. Aktivnosti, ki so bile načrtovane s projektom MSNZ, so se nadaljevale vse do začetka vojne za Slovenijo.

Temeljne naloge projekta MSNZ so bile:

- priprave obrambnih, varnostnih in zaščitnih struktur na pričakovani vojaški konflikt z JLA;
- zagotavljanje oborožitve in hramba oborožitve za obrambne sile na tajnih lokacijah;
- organizacija in kadrovska popolnitev struktur MSNZ in kasneje štabov in enot TO;
- usposabljanje vojaških formacij za obrambno delovanje;
- priprave Milice vključno s formiranjem posebnih enot namenjenih za vojaško delovanje.

35 let pozneje se zavedamo, da je šlo za izjemno inovativno pot slovenskega naroda in njenih obrambno-varnostnih sil. Spominjali smo se neomajnega tovarištva in enotnosti, sodelovanja, spoštovanja in zaupanja kot tudi vseh ostalih vrednot, ki so nas vodile v tistih dneh. Zato bi predvsem mlade želeli opomniti, da naj negujejo vrednote, za katere so pripadniki MSNZ takrat tvegali vse, tudi lastno življenje.

Anton Kosi

O LITERARNEM NATEČAJU VANEKOV OGRAČEK MLADIH TALENTOV V LETU 2025

Tematika literarnega natečaja, ki ga Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija organizirala v letu 2025, je bila »V svet po veliki, beli cesti«. S tem so se poklonili 110. obletnici rojstva akademika dr. Antona Vratuša, velikega Prekmurca in Slovenca, taboriščnika, borca narodnoosvobodilnega boja, politika in diplomata, publicista in slavista, sodelavca in prijatelja dr. Vaneka Šiftarja, ustanovitelja Vrta spominov in tovarištva. Akademik dr. Anton Vratuša, ki se je rodil 21. februarja 1915, je bil soustanovitelj Ustanove in njen aktivni sodelavec ter desetletje tudi predsednik Programskega sveta. Hkrati so z natečajem obeležili 80-letnico konca 2. svetovne vojne, ki je tesno povezana z življenjem in delom akademika dr. Vratuše.

Vratuša je rad spremljal kreativnost mladih

Pobudnik literarnega natečaja Ograček mladih talentov je bil že akademik dr. Anton Vratuša, ki je z zanimanjem spremljal kreativnost učencev. Natečaji so od leta 2009 potekali pod vodstvom Irene Kumer (danes upokojene predstojnice Zavoda RS za šolstvo v Murski Soboti) ter s sodelovanjem prizadevnih mentorjev, ki usmerjajo mlade talente po pomurskih osnovnih in srednjih šolah k literarnemu ustvarjanju. Namen natečaja je, da mladi ustvarjalci razmišljajo o Vratuševi veliki beli cesti, ki vodi v svet, tj. o prisposodbi mladostnih sanj in njihovem uresničevanju. V letu 2025 so se odzvale tri osnovne šole s skupno 8 besedili in tri srednje šole s prav tako 8 besedili. Besedila so bila osebno izpovedna in ustvarjalna, poglobljeno razmišljajoča in kritična, argumentirana in z uporabljenimi viri.

Na zaključni slovesnosti tokratnega literarnega natečaja Vanekov ograček mladih talentov, ki je 6. oktobra 2025 potekala v Vrta spominov in tovarištva v Petanjcih, so priznanja prejeli Lucija Andrejek iz OŠ Gornji Petrovci (sedaj že dijakinja Gimnazije Murska Sobota, mentorica Breda Kerčmar), Ria Sterniša iz OŠ Šalovci (sedaj dijakinja Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer, mentorica Andreja Korpič) in Zara Petrovič iz OŠ Tišina (mentorica Erika Cifer) ter dijakinje Naja Talaber in Tjaša Korošec iz Srednje zdravstvene šole Murska Sobota (mentorici Judita Kalamar in Metka Prelog), Tisa Valec iz Srednje šole za gostinstvo in turizem Radenci (mentorica Mateja Rožanc Zemljič) in Patricija Vogrinec iz Ekonomske šole Murska Sobota (mentorica Ana Žilavec).

»Človek se mora znati izkopati iz težav«

V kulturnem programu so pod mentorstvom Tomija Bušinoskega nastopili dijaki Gimnazije Murska Sobota. Zbrane sta nagovorila predsednik Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija Marjan Šiftar in župan Občine Tišina Franc Horvat. Slavnostna gostja je bila upokojena učiteljica slovenščine in sorodnica dr. Antona Vratuše, Vida Vratuša Podojsteršek. Povedala je, da je bila Šiftarjeva domačija že od nekdanj shajališče napredne prekmurske mladine. Tu je delovalo uredništvo Mladega Prekmurca, literarno-kulturnega glasila, katerega sodelavci so bili dr. Anton Vratuša, Ferdo Godina, Miško Kranjec, Anton Ingolič, Karel Destovnik Kajuh, Oton Župančič in drugi, glavni urednik pa je bil dr. Vanek Šiftar. Dodala je, da so se tudi danes tukaj zbrali mladi, ki nosijo v sebi ustvarjalno žilico, tako kot so jo imeli sodelavci Mladega Prekmurca, le da jo danes izražajo na natečajih, kot je ta. Ponosna je, da so se v svojih delih poglobili v življenje dr. Vratuše in spoznali, kako pomembni sta bili zanj znanje in izobrazba. Celotno življenje sta ga spremljali vedoželjnost, čut za naravo in človeka. Poudarila je, da je takih izjemnih ljudi danes malo. Tudi v osebni življenju je šel skozi težke preizkušnje. Njegov življenjski moto je bil, da »kar koli se nam zgodi slabega v življenju, se je vedno treba vprašati, kaj v dogodku je takega, na čemer lahko gradim vnaprej. Človek se mora znati izkopati iz težav.« »To naj bo življenjsko vodilo tudi vam, dragi mladi ustvarjalci«, je še dodala.

Zara Petrovič, devetošolka iz OŠ Tišina, je v nagrajenem besedilu zapisala: *»Mladi perspektivni ljudje zelo pogosto svojo prihodnost iščejo zunaj naših meja. Odhajajo, da bi na tujih uglednih univerzah pridobili nova znanja in izkušnje ter si pozneje zagotovili boljše službe in lepšo prihodnost. V tujini že med samim študijem najboljše študente obiščejo ugledna podjetja in jim ponudijo možnost zaposlitve, saj se zavedajo, kako pomemben je uspešen kader. Tako veliko naših mladih izobražencev ostane v tujini, kjer si ustvarijo družine. Še posebej boleča je »izguba« doma izobraženih mladih ljudi, ki svoje večletno pridobljeno znanje v domovini prodajajo izven naših meja. Žal jim domače okolje ne predstavlja dovolj velikega izziva, saj doma nimajo take priložnosti razvoja in napredovanja kot v tujini. To pa pomeni veliko izgubo široko pridobljenega znanja in izkušenj, ki je še kako pomembna za prihodnost našega naroda in razvoj domačega kraja.*

Pred kratkim sem poslušala razmišljanje mlade izobraženke-raziskovalke, ki živi v tujini. Na vprašanje o vračanju nazaj domov je povedala, da ne razmišlja o tem. Skozi celotni pogovor v njenih besedah ni bilo zaznati nobenega občutka pripadnosti in

obveznosti do domačega naroda. Čeprav se strinjam z njo glede mobilnosti in širšem pojmovanju doma, pa se ne morem z njenim odnosom do domovine in ustvarjanjem kariere v tujini. Poleg vseh pozitivnih vrednot, ki jih v svetu pridobijo mladi izobraženci, ostanejo vrednote kot domoljubje oz. pripadnost narodu, pozabljene.

Teh vrednot pa ni nikoli pozabil dr. Anton Vratuša, kljub svojemu dolgemu potovanju po veliki, beli cesti, ki ga je vodila od Gornjih Slaveč do New Yorka, od Ljubljane od Beograda in nazaj v Prekmurje – v rodni kraj.»

Ksenija Glažar

Foto arhiv: UŠF

Literarni natečaj Vanekov ograček talentov, ki poteka poldrugo desetletje, je do dobra zaznamoval ustvarjalno sceno mladih avtorjev v pokrajini ob Muri.

Foto arhiv: UŠF

Prejemniki priznanj in nagrad za avtorje ter moderatorka prireditve in dolgoletna voditeljica natečaja Irena Kumer.

Foto arhiv: UŠF

Raziskovalna postaja ZRC SAZU v Vrtnu spominov in tovariševa je bila na zaključni slovesnosti polna mladih avtorjev in gostov.

O KVIZU »KAKO SMO BRANILI OSAMOSVOJITVENE PROCESSE REPUBLIKE SLOVENIJE«

Ena temeljnih vsebin delovanja domoljubnih in veteranskih društev na območju Upravne enote Ljutomer je delo z mladino. Pod tem razumemo vse aktivnosti, ki jih izvajajo s šolajočo se mladino na osnovnih in srednji šoli. Sestavili so predavateljski tim iz vrst aktivnih udeležencev osamosvojitvene vojne leta 1991, ki z besedo, sliko in filmom predstavljajo učencem in dijakom dogodke na območju Slovenije, s poudarkom na Prlekiji, ki so odločilno vplivali na ustanovitev suverene države Slovenije. Naslednja zanimiva dejavnost za mlade so pohodi do spominskih obeležij v domačem okolju, kjer se mladi seznanijo s pomenom posameznega spominskega obeležja iz obdobja prve svetovne vojne, narodnoosvobodilne vojne na tleh Slovenije in osamosvojitvene vojne.

Najzahtevnejši projekt, ki so si ga zastavili pred leti, je kviz za učence devetih razredov osnovnih šol Upravne enote Ljutomer. Kviz organizirajo z namenom ohranjanja spomina na prelomne dogodke v letih 1990 in 1991. K temu je tudi Prlekija dala velik prispevek. Pri organizaciji kviza združujejo moči člani Območnega združenja slovenskih častnikov Ljutomer, člani Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Ljutomer in člani Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje – pododbor Ljutomer. Prva naloga je bila priprava gradiva za kviz. Razpoložljiva literatura je obsežna, zato so člani omenjenih društev pripravili krajše izvlečke vsebin iz osamosvojitvene vojne v Prlekiji. Po tem gradivu se učenci s pomočjo mentorjev pripravljajo na kviz. Gradivo, ki zajemajo obdobje pred in med vojno za osamosvojitve Slovenije, vsako leto spreminjajo na podlagi lastnih izkušenj in predlogov mentorjev in ravnateljev. Gradivo je bilo poslano na vseh sedem osnovnih šol na območju delovanja navedenih društev, skupaj z razpisom kviza. Kviz praviloma poteka na šoli, ki je na predhodnem kvizu zmagala. Kot prva je organizacijo sprejela Osnovna šola Stročja vas, naslednje leto pa OŠ Mala Nedelja. Prva izvedba kviza je bila velik izziv za organizatorje kviza, saj niso vedeli, kako se bodo šole odzvala na razpis in kako bo sprejet vsebinski in organizacijski potek kviza. Šola zagotovi primeren prostor (telovadnico) za nemoteno izvedbo kviza, domoljubna in veteranska društva pa poskrbijo za vsebinski potek. Pripombe in nasveti ravnateljev in mentorjev so dobrodošli napotki za izboljšanje gradiv, vprašanj pa tudi organizacijske izvedbe kviza s podeljevanjem priznanj in priložnostnih daril ter zahval za mentorje.

Foto Branko Košti

Vodstvo kviza sestavljeno iz predstavnikov domoljubnih in veteranskih organizacij na Osnovni šoli Stročja vas 2025.

Foto Branko Košti

Dve od sedmih ekip na kvizu, 17. aprila 2025. V ozadju so prapori in predstavitveni panoji o organiziranosti in delovanju DVO na ljutomerskem območju.

Foto Branko Košti

Kviz je dobra promocija ohranjanja in krepitev zgodovinskega spomina in povezovanja domoljubnih in veteranskih organizacij s šolami.

Foto Branko Košti

Podelitev priznanj in praktičnih nagrad za udeležence kviza.

V okviru obeleževanja dneva upora proti okupatorju in 80-letnici konca druge svetovne vojne so ljutomerska veteranska in domoljubna društva 17. aprila 2025 pripravila že tretji kviz za učence devetih razredov osnovnih šol na območju Upravne enote Ljutomer na temo »Kako smo branili osamosvojitvene procese Republike Slovenije«.

Za izvedbo kviza v letu 2025 je bila določena, kot predhodna zmagovalka, Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci. Po uvodnem pozdravu ravnateljice ga. Brigite Hojnik in kulturnem programu, ki so ga pripravili učenci in mentorji šole gostiteljice, so pričeli s kvizom. Na kviz se je prijavilo sedem tričlanskih ekip učenek in učencev devetih razredov osnovnih šol Ljutomer, Razkrižje, Cezanjevci, Veržej, Mala Nedelja, Stročja vas in Križevci. Skupaj se je kviza udeležilo 21 učencev s šestimi mentorji. Prvo mesto je osvojila ekipa OŠ Križevci, za katero so tekmovali Tino Oskomič, Ana Prša in Neža Kolar, njihova mentorica pa je bila Anja Zelenik. Na drugo mesto so se uvrstili Marko Žnidarič, Miha Rakuša in Svit Gjerek iz OŠ Stročja vas z mentorico Moniko Šalamun. Tretje mesto pa je pripadlo učencem OŠ Mala Nedelja Taji Zmazek, Marku Ritonji in Hani Filipič z mentorico Ljubico Filip.

Tekmovalci in mentorji, med katerimi sta bili tudi dve ravnateljici, so bili zelo zadovoljni, zato bodo kvizom nadaljevali naslednje šolsko leto. Gostiteljica naslednjega 4. kviza bo OŠ Križevci. Kviz so spremljali učenci višjih razredov OŠ Cezanjevci, predstavniki lokalne in krajevne skupnosti ter člani veteranskih in domoljubnih združenj. Le-ta si že več let prizadevajo za vnos tovrstne domoljubne vzgoje v šole, kviz pa je ena od oblik domoljubne dejavnosti v sodelovanju s šolami.

Analiza kviza je pokazala, da je nekatera vprašanja potrebno spremeniti. Kot prva sprememba pri gradivu je bila dogovorjena razširitev zgodovinskega obdobja, in sicer od Karantanije do samostojne Slovenije, pri čemer je dodatno zajeto obdobje konca prve svetovne vojne z Maistrovimi borci in določanje novih meja Slovenije ter druga svetovna vojna na tleh Slovenije. Naslednji kviz bo potekal pod sloganom »Od Karantanije do Slovenije« s podnaslovom Korak za korakom do samostojne Slovenije. Druga sprememba je organizacijske narave, saj bodo tekmovalci lahko na projekcijske platno sproti spremljali rezultate kviza.

Branko Košti in Anton Kosi

USTANOVA DR. ŠIFTARJEVA FUNDACIJA SMELO UTRJUJE POT V NOVO DESETLETJE

Leto 2026 bo za Ustanovo dr. Šiftarjeva fundacija posebno, jubilejno leto – leto 30-letnice ustanovitve in delovanja Ustanove. Tridesetletnica Ustanove ni le obeležje preteklosti, temveč predvsem zaveza k nadaljnjemu razvoju Vrta spominov in tovarštva kot prostora spomina, dialoga, kulture in medgeneracijskega srečevanja.

Za celovitejšo pojasnitev poti v novo desetletje je treba pogledati v leto 2025, ki je bilo za Ustanovo dr. Šiftarjeva fundacija programsko bogato, vsebinsko poglobljeno in medijsko odmevno. Dosledno smo uresničevali temeljne naloge, kot so skrb za Vrt spominov in tovarštva, organizacijo tradicionalnih in novih dogodkov, sodelovanje z ustanovitelji ter širšo odprtost Vrta za javnost in partnerstva doma in v tujini.

»Vratuševo leto« – 110 let od rojstva akademika dr. Antona Vratuše

Leto 2025 smo razglasili za »Vratuševo leto«. Med februarjem in novembrom smo z vrsto dogodkov obeležili 110. obletnico rojstva častnega člana Ustanove, akademika dr. Antona Vratuše. Spominski dan Ustanove smo pripravili skupaj s SAZU in Mestno občino Murska Sobota. Sledil je dvodnevni znanstveni simpozij v Ljubljani in Murski Soboti z več kot 30 referenti. Izšel je zbornik referatov – Vratuševa monografija, ki sta jo izdala SAZU in Ustanova. Oktobra smo v Dolnjih Slavečih skupaj z Občino Grad, SAZU in sorodniki odkrili spominsko ploščo na Vratuševi rojstni hiši. V okviru jubileja je potekal tudi literarni natečaj za mlade pod naslovom »V svet po veliki beli cesti«.

80 let od konca druge svetovne vojne in ohranjanje vrednot NOB

Ustanova se je z več dogodki aktivno vključila v obeleževanje 80. obletnice konca druge svetovne vojne ter pri ohranjanju vrednot NOB in spomina na žrtve nacizma in fašizma. V Vrta smo zasadili spominsko drevo ob 80. obletnici zmage nad nacifašizmom. Poseben mednarodni pomen je imela slovesna zasaditev »ginka miru« v sodelovanju z Veleposlaništvom Ljudske republike Kitajske v RS, v spomin na žrtve v Nanjingu in na zmago kitajskega ljudstva nad japonskim okupatorjem. Dogodek je spremljala razstava v Gledališču Park Murska Sobota. Ustanova je bila soorganizator mednarodnega dneva spomina na romske žrtve genocida, sodelovala pa je tudi pri številnih drugih spominskih slovesnostih doma in v tujini.

Vrt spominov in tovarištva – prostor srečevanj, dialoga in kulture

V letu 2025 smo Vrt spominov in tovarištva ohranjali v odlični kondiciji, nadaljevali digitalizacijo gradiv in aktivnosti za obnovo skulptur ter namestili novo informativno tablo o J. Keplerju. Biotehnična šola Rakičan je izvedla tradicionalno trgatev in poskrbela za zimsko zaščito skulptur. Vrt je obiskalo veliko posameznikov in organiziranih skupin iz Slovenije in tujine.

V letu 2025 smo skupaj ali v soorganizaciji izvedli 40 različnih dogodkov, predstavniki Ustanove pa so se udeležili več kot 20 prireditev drugod. Naj omenimo le nekatere:

- Vanekove večere z desetimi javnimi razpravami in 22 aktivnimi udeleženci o aktualnih družbenih temah (mednarodni odnosi, položaj žensk, EU, mediji, digitalna družba, demenca, zgodovina študentskega gibanja idr.). Posnetki dogodkov so javno dostopni.
- Literarni natečaj Vanekov ogracek talentov za osnovne in srednje šole z zaključno slovesnostjo in podelitvijo priznanj v Vrtnu.
- Naši zakladi – Dan spomina in tovarištva, kot osrednja majska prireditev.
- Mednarodni festival Dnevi poezije in vina, ki se je ponovno začel v Vrtnu.
- Slikarski razstavi: retrospektiva kolonije VINO-art in razstava akvarelov Štefana Hauka ob njegovi 90-letnici.

Ustanova je v letu 2025 sodelovala pri izdaji dveh knjig: druge dopolnjene izdaje monografije dr. Vanek Šiftar – slovenski romolog ter zbornika ob 110-letnici Antona Vratuše. V pripravi je tudi zbornik o položaju žensk v družbi.

V letu 2025 smo sodelovali z več kot 30 partnerji (SAZU, Zveza Romov Slovenije, PAIN Avstrija, Zveza Slovencev na Madžarskem, Pomurski muzej, PiŠK, Botanični vrt Ljubljana, Klub prekmurskih študentov in številni drugi). Kot polnopravna članica KoDVOP smo aktivno sodelovali pri njenem delovanju. Vrt je postal tudi stalno prizorišče delovnih srečanj koordinacije.

Med pomembnimi pobudami izpostavljamo:

- pobudo za razglasitev Vrta za kulturni spomenik državnega pomena,
- vključitev naših knjig v sistem e-izposoje Cobiss Ela,
- začetek uvajanja nove celostne grafične podobe Ustanove,
- sodelovanje v projektu lokalna akcijska skupina LAS Goričko in
- podporo za odlikovanje društva Romani Union ob 35-letnici delovanja s strani predsednice Republike Slovenije.

Dogodki Ustanove so bili dobro medijsko pokriti v lokalnih, regionalnih in nacionalnih medijih. Objavljenih je bilo več kot 50 različnih prispevkov v elektronskih in tiskanih medijih. Posebej izpostavljamo sodelovanje s TV Idea – Kanal 10 ter sodelovanje pri dokumentarnem filmu »Odhod iz kongresa«, katerega intervjuji so bili posneti v Vrto.

Ustanova je v letu 2025 prejela zahvalo Romskega društva Romani Union Murska Sobota ob 35-letnici delovanja za dolgoletno sodelovanje.

Vse doseženo v letu 2025 je rezultat predanega dela sodelavcev, podpore ustanoviteljev, Občine Tišina kot domicilne občine in soustanoviteljice ter številnih donatorjev in partnerjev. Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija ostaja odprt prostor spomina, dialoga, kulture in sodelovanja – trdno zasidrana v lokalnem okolju in hkrati vpeta v širši slovenski in mednarodni prostor, kar je obveza tudi za novo desetletje.

30 let Ustanove – praznovanje in razmislek o prihodnosti

Obeleževanje jubileja v letu 2026 bo vpeto v celotno delovanje Ustanove, hkrati pa bomo izvedli tudi več posebnih projektov in dogodkov, ki bodo posvečeni refleksiji prehojene poti ter načrtanju razvojnih usmeritev za prihodnost ter o potrebnih dopolnitvah dolgoročnega in srednjeročnega načrta razvoja.

Jubilej bomo zaznamovali z:

- zasaditvijo spominskega drevesa,
- izdajo zbornika oziroma posebne monografije ob 30-letnici,
- svečano akademijo in zborom ustanoviteljev 3. julija 2026 v Murski Soboti,
- srečanjem prijateljev Ustanove v Vrto,
- podelitvijo zahval in priznanj zaslužnim sodelavcem, partnerjem in podpornikom,
- sodelovanjem z RTV Slovenija pri pripravi in promociji dokumentarnega filma o Vrto in Ustanovi.

Redno vzdrževanje Vrta bo potekalo po ustaljenih strokovnih smernicah. Posebno pozornost bomo namenili:

- digitaliziranemu načrtu Vrta,
- strokovni oceni stanja skulptur in njihovemu morebitnemu restavriranju,
- nadaljevanju aktivnosti za razglasitev Vrta za kulturni spomenik državnega pomena,
- izdaji prenovljenega Vodnika po Vrto,
- zasaditvi spominskih dreves ob 30-letnici Ustanove in 35-letnici Republike Slovenije.

Ohranili bomo odprtost Vrta za obiskovalce od marca do novembra, zagotavljali vodene ogledne ter okrepili povezave s turističnimi ponudniki in kolesarskimi mrežami.

Spominske in družbene obletnice ter tradicionalni programi in prireditve 2026

Leto 2026 bo zaznamovano tudi z 35-letnico Republike Slovenije in 85-letnico ustanovitve OF. V okviru Vanekovih večerov in drugih dogodkov bomo obravnavali pomen teh jubilejev ter nadaljevali aktivno sodelovanje z ZZB za vrednote NOB, ostalimi organizacijami znotraj KoDVOP in drugimi. Posebno pozornost bomo v sodelovanju z Zvezo Romov Slovenije namenili projektu »Kamnite solze« in obeležitvi mednarodnega dneva spomina na romske žrtve genocida (2. avgust).

Tudi v jubilejnem letu ostajajo nosilci kontinuitete:

- Spominski dan Ustanove (februar),
- Vanekovi večeri (6–8 razprav o aktualnih družbenih temah),
- Prireditve »Naši zakladi« (8. maj),
- Literarni natečaj »Moja domovina praznuje« s slavnostnim zaključkom (oktobra),
- sodelovanje v okviru festivala Dnevi poezije in vina,
- razstavna in likovna dejavnost ter glasbeni dogodki v Vrtu,
- spominski pohodi in druge tradicionalne aktivnosti.

Na področju publicistike bomo poleg jubilejnega zbornika v sodelovanju z društvom Dobrič izdali tudi zbornik o položaju žensk v družbi.

Ustanova bo ohranjala in nadgrajevala sodelovanje z dosedanjimi partnerji (SAZU, PiŠK, PAIN, Zveza Slovencev na Madžarskem, Zveza Romov Slovenije, Javnim zavodom Krajski park Goričko, Klub prekmurskih študentov in drugi) ter razvijala nove pobude, med drugim:

- oživitev sodelovanja s Trstenjakovo fundacijo,
- nadaljevanje projekta »Trije parki kulture, miru, oddiha«,
- vsebinsko obogatitev Keplerjeve pohodne poti,
- v projektu lokalna akcijska skupina LAS Goričko,
- vključevanje v pobudo Pomurske literarne poti.

Leto 2026 bo tako leto praznovanja, refleksije in odgovornega načrtovanja prihodnosti. Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija ostaja zavezana svojemu temeljnemu poslanstvu: ohranjati vrednote humanizma, zgodovinskega spomina in odprtega sodelovanja ter jih ustvarjalno prenašati v prihodnost.

Ksenija Glažar

Foto: Aleš Cipot

21. avgusta 2025 se je ugledni mednarodni festival Dnevi poezije in vina začel v Vrtnu na Petanjcih.

Foto: Klara Durič

Slovesna zasaditev »ginka miru« v Vrtnu 17. septembra 2025.

Foto: Marko Pigac

Odkritje doprsnega kipa dr. Vaneku Šiftarju na Pravni fakulteti v Mariboru, 20. oktobra. 2025.

Foto: Sebastijan Andrejek Bukovec

Plošča na rojstni domačiji dr. Antona Vratuše v Dolnjih Slavečih, ki je ob 110 letnici njegovega rojstva odkrita 9. oktobra 2025.

ZAKLJUČEK 7. LITERARNEGA NATEČAJA

SPOMINSKA OBELEŽJA PRIPOVEDUJEJO,
šolsko leto 2024/2025

Kulturni dom Dobrovnik,
6. maj 2025

© DANI MAUKO

Občina Dobrovnik
Dobronak Község

FOTO GALERIJA

PREDHODNEGA NATEČAJA

Fotografije z zaključne slovesnosti in strokovne ekskurzije 2025

STROKOVNA EKSURZIJA V LJUBLJANO IN NA GEOMETRIČNO SREDIŠČE SLOVENIJE, 24. APRILA 202

Foto: Dani Mauko

Foto: Dani Mauko

Zaključna javna prireditev 7. literarnega natečaja Spominska obeležja pripovedujejo je potekala v Kulturnem domu v Dobrovniku, 6. maja 2025.

Foto: Dani Mauko

Prireditev, ki je bila posvečena Dnevu Evrope in 80.letnici osvoboditve v 2. svetovni vojni letu, je vodila Alenka Toplak.

Foto: Dani Mauko

Nagovor župana Občine Dobrovnik, g. Marjana Kardinarja.

Foto: Dani Mauko

Slavostni govornik, predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo, g. Ladislav Lipič.

Foto: Dani Mauko

Sprejem avtorjev in mentorjev na slovesnosti s podelitvijo priznanj, publikacij natečaja na USB nosilcu ter zahval za šole.

Foto: Dani Mauko

Medalje pred podelitvijo avtorjem izbranih najboljših prispevkov po kategorijah.

Foto: Dani Mauko

Kulturni program za zaključno slovesnost so pripravili na Dvojezični osnovni šoli Dobrovnik in pri tem vključili veliko učencev in učiteljev.

Foto: Dani Mauko

Recitacije posvečene Dnevu Evrope so izvedli učenci III. triade dobrovniške osnovne šole.

Foto: Dani Mauko

Brez najmlajših plesalcev tudi ni šlo, ki so svoj nastop zaključili z državno trobojnico.

Foto: Dani Mauko

Živo učno uro o zaključku 2. svetovne vojne je s svojim vitalnim nastopom pričaral 98-letni Franček Gomboc, še edini živeči borec 1. Prekmurske brigade iz leta 1945.

Foto: Dani Mauko

Na slovesnosti je predstavljena tudi elektronska publikacija v kateri so objavljeni vsi prispevki mladih avtorjev ter več dodatkov za boljše razumevanje zgodovine in ohranjanje spominskih obeležij.

Foto: Dani Mauko

Lansko leto so prvič podeljene tudi zahvale avtorjem za tri ali večkratno sodelovanje na natečajih v obliki medalj seveda.

Foto: Dani Mauko

Prejemniki medalj najboljše ocenjenih proznih del v kategoriji 4., 5. in 6. razreda.

Foto: Dani Mauko

Prejemniki medalj najboljše ocenjenih pesmi v kategoriji 4., 5. in 6. razreda.

Foto: Dani Mauko

Prejemniki medalj najboljše ocenjenih proznih del v kategoriji 7., 8. in 9. razreda.

Foto: Dani Mauko

Prejemniki medalj najboljše ocenjenih pesmi v kategoriji 7., 8. in 9. razreda.

Prejemniki medalj v kategoriji proznih prispevkov dijakov srednjih šol.

Prejemnica medalje v kategoriji pesmi srednješolcev (gimnazijcev).

Prejemniki zahvalnih medalj za večkratno sodelovanje v natečaju.

Posebne zahvale predstojnici murskosoboške območne enote Zavoda za šolstvo in predstavnicam Dvojezične osnovne šole Dobrovnik.

Foto: Dani Mauko

Podelitev zahval mentorjem.

Foto: Dani Mauko

Seznam sodelujočih pri organizaciji natečaja je vsako leto dolg, kar se opazi tudi pri podelitvi zahval.

Foto: D. Mauko

Zaključno slovesnost so skupaj z Občino Dobrovnik in tamkajšnjo osnovno šolo pripravile domoljubne in veteranske organizacije z območja upravne enote Lendava.

Foto arhiv: OZSČ Lendava

Veterani z območja upravne enote Gornja Radgona so skupaj z najstarejšim udeležencem prireditve, Frančekom Gombocem prevzeli vajeti organizacije zaključne slovesnosti naslonjenega natečaja.

Foto arhiv: OZSČ Lendava

Župan Občine Dobrovnik se je skupaj z njegovo občinsko upravo zelo prizadeval za uspeh zaključne prireditve, zato je bil potreben še zahvalni obisk pri njem.

Foto arhiv: OZSČ Lendava

Učenci iz OŠ Odranci se zaključne slovesnosti niso mogli udeležiti, + pa so jih predstavniki organizatorjev obiskali po njej in vročili priznanja in publikacijo.

Foto arhiv: OZSČ Lendava

Publikacija Spominska obeležja pripovedujejo in medalje za avtorje so zaščitni znak zaključne slovesnosti natečaja in aktivnosti povezane z njimi.

Spletna objava Gimnazije Murska Sobota o sodelovanju na natečaju in dijakinje skupaj z mentorico.

Začetek strokovne ekskurzije za mlade avtorje in njihove mentorice se je po potovanju do Ljubljane začel v Stožicah na Postaji konjeniške policije Ljubljana

Po predstavitvi policijske enote in praktičnem prikazu vaje s konji je sledilo še skupinsko fotografiranje.

Foto: Dani Mauko

Zahvala za gostiteljstvo in predstavitev predstavniku policijske koneniške enote.

Foto: Dani Mauko

Glavna atrakcija pa so seveda bili konji.

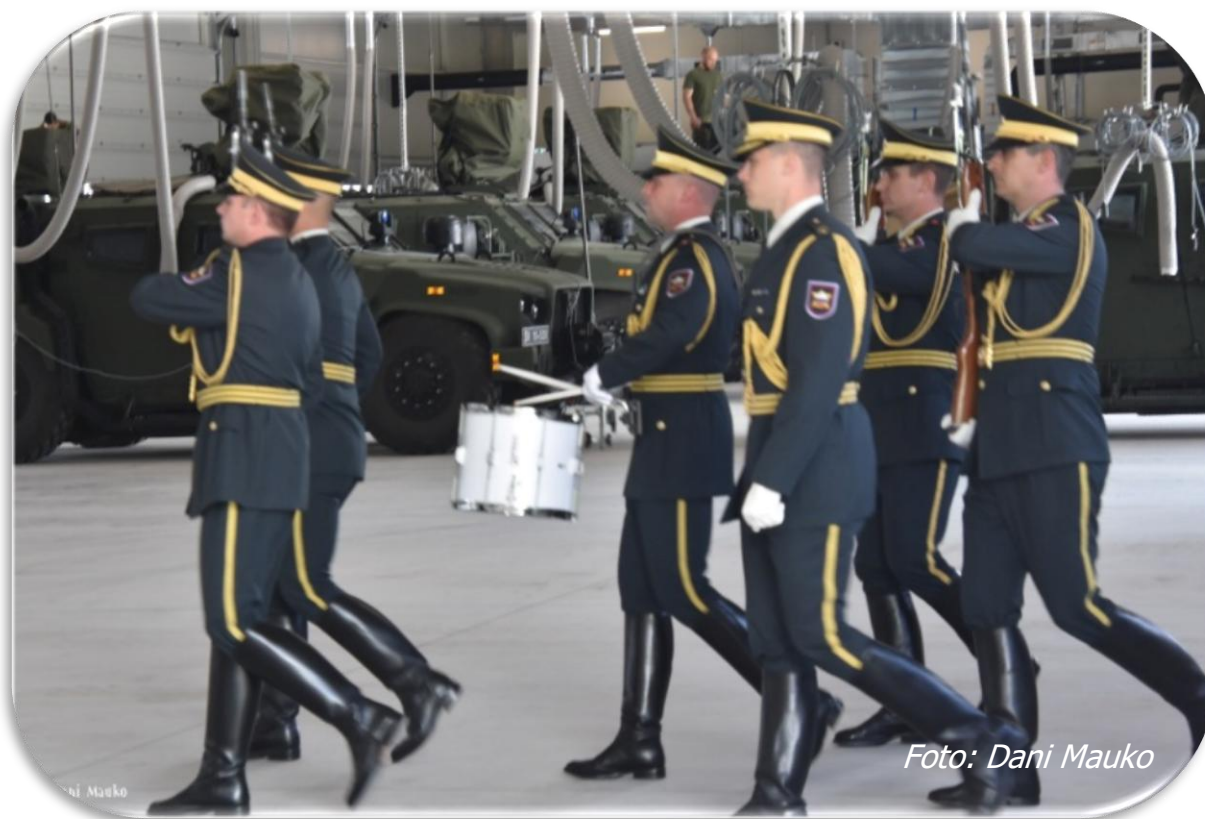

Foto: Dani Mauko

Naslednja postaja je bila vojašnica Slovenske vojske v Mostah in obisk gardne enote.

Foto: Dani Mauko

Zahvala za sprejem in prikaz postopkov gardistov udeležencem ekskurzije.

Foto: Dani Mauko

Brez skupinske fotografije tudi pri gardistih Slovenske vojske ni šlo.

Foto: Dani Mauko

Obisk spominske sobe mednarodnih operacij in misij Slovenske vojske s predstavitvijo aktivnosti za ohranjanje in varovanje miru na kriznih območjih.

Foto: Dani Mauko

Pred vojaškim kosilom je bil še ogled kapelice v vojašnici.

Foto: Dani Mauko

Sledilo je spoznavanje znamenitosti Ljubljane z vodenim ogledom na vodi.

Foto: Dani Mauko

Nekoč so bile rečne ladvice in čolni glavno prevozno sredstvo, danes pa le še turistična atrakcija.

Ljubljanskega zmaja sicer ni bilo videti, bilo pa je veliko zanimivih informacij.

Pred odhodom na naslednjo točko programa ekskurzije še pozdrav Ljubljani.

Foto: Dani Mauko

Na Geometričnem središču na Vačah pri Slivni smo se udeležili slovesnosti ob Dnevu Slovenske zastave.

Foto: Dani Mauko

Ekipa OZVVS Gornja Radgona je pred prihodom udeležencev ekskurzije poskrbela za priprave, da je vse potekalo po načrtu in za lažje kljubovanje slabemu vremenu.

Foto: Dani Mauko

Po seznanitvi z geometričnim središčem Slovenije smo spremljali prihod zastav in priložnostni program.

Foto: Dani Mauko

Vendar udeleženci ekskurzije niso bili le poslušalci na dogodku, saj je naša učenka Sofija Jurjovič recitirala pesem iz literarnega natečaja.

Glavni del programa na Vačah pa je bilo srečanje s predsednico Republike Slovenije, dr. Natašo Pirc Musar.

Sledilo so fotografiranja učencev posameznih šol s predsednico.

Foto: Dani Mauko

Kdo ve, ali so bili bolj ponosni avtorji na natečaju, njihovi mentorji ali kar predsednica, ki so jo obdali.

Foto: Dani Mauko

Foto: Dani Mauko

V zahvalo za sprejem in pozornost smo predsednici podarili medaljo literarnega natečaja.

Foto: Dani Mauko

Foto; Janez Kološa

Brez fotografije našega uradnega fotografa na ekskurziji s predsednico ni šlo.

Foto: Dani Mauko

Mladi pa so pokazali, da obvladajo še selfije za takojšnje slikovne potrditev srečanja na socialnih omrežjih.

Del tradicionalne mentorske ekipe v objektivu s predsednico na Vačah.

Kdo ve, kaj je bil povod za prešeren smeh.

Foto: Dani Mauko

Del organizacijske podpore na Vačah z vodjo ekskurzije skrajno desno.

Foto: Dani Mauko

Manjkajoči člani organizacijskega odbora za izvedbo ekskurzije pa so iskali druge priložnosti za posnetek.

Zaključna analiza organizatorjev in članov natečajne skupine je potekala 29. junija 2025 v Beznovcih.

NASLOVNICE DOSEDANJIH PUBLIKACIJ

